

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra trestního práva

Studijní program Právo a právní věda
Studijní obor Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Svědek v trestním řízení

Zpracovala: Bc. Marie Šariská
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Simona Stočesová, Ph.D., LL.M.
Plzeň 2019

Prohlášení

Diplomant předkládá k hodnocení svou diplomovou práci.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Svědék v trestním řízení“ vypracovala zcela samostatně za použití pouze uvedených zdrojů v souladu s pravidly odborné vědecké práce.

Plzeň, březen 2019

Bc. Marie Šariská

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce JUDr. Simoně Stočesové, Ph.D., LL.M., za cenné rady, připomínky a čas, který mé práci věnovala, rovněž za její laskavý přístup a vstřícnost. Poděkování za trpělivost a podporu patří také mé rodině.

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Vymezení základních pojmů.....	2
2. 1 Trestní řízení.....	2
2. 1. 1 Stadia trestního řízení.....	3
2. 2 Dokazování v trestním řízení.....	4
2. 2. 1 Základní zásady dokazování.....	4
2. 2. 2 Základní pojmy v dokazování.....	6
2. 3 Svědek.....	7
2. 3. 1 Svědecká způsobilost.....	9
3 Postavení svědka v trestním řízení.....	11
3. 1 Svědek ve vztahu k subjektům trestního řízení.....	11
3. 2 Práva svědka.....	14
3. 2. 1 Právo odepřít svědeckou výpověď.....	15
3. 2. 2 Právo na respektování zákazu výslechu svědka.....	19
3. 2. 3 Právo na právní pomoc.....	22
3. 2. 4 Nárok na svědečné.....	24
3. 2. 5 Právo vypovídat ve svém mateřském jazyce.....	26
3. 2. 6 Právo ohroženého svědka na poskytnutí informací o pobytu obviněného nebo odsouzeného.....	26
3. 2. 7 Právo ohroženého svědka na poskytnutí ochrany.....	28
3. 3 Povinnosti svědka.....	32
3. 3. 1 Povinnost vypovídat.....	32
3. 3. 2 Povinnost podrobit se zvláštním způsobům dokazování.....	36
3. 3. 3 Ostatní povinnosti.....	41
3. 3. 4 Následky porušení povinností svědka.....	42
4 Výslech svědka a svědecká výpověď v trestním řízení.....	48
4. 1 Příprava a průběh výslechu svědka.....	48
4. 2 Výslech svědka v přípravném řízení.....	53
4. 2. 1 Výslech svědka ve standardním přípravném řízení.....	53
4. 2. 2 Výslech svědka v rozšířeném přípravném řízení.....	56
4. 2. 3 Výslech svědka ve zkráceném přípravném řízení.....	56
4. 3 Výslech svědka v hlavním líčení.....	57
4. 4 Protokolace a dokumentace výslechu.....	62
4. 5 Hodnocení svědecké výpovědi.....	63
4. 6 Zvláštní druhy výslechu.....	65
4. 6. 1 Výslech osoby mladší osmnácti let.....	65
4. 6. 2 Výslech policisty.....	67
5 Institut utajeného svědka.....	69

5. 1 Podmínky aplikace institutu utajeného svědka	70
5. 2 Postup při aplikaci institutu utajeného svědka	71
6 Srovnání s vybranou zahraniční úpravou	76
6. 1 Postavení svědka v trestním řízení na Slovensku.....	76
6. 2 Výslech svědka v trestním řízení na Slovensku	78
6. 3 Ochrana svědka v trestním řízení na Slovensku.....	79
7 Závěr a návrhy de lege ferenda	82
Seznam použitých zdrojů	84
Seznam použitých zkratk	92
Resumé	93

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je Svědek v trestním řízení. Je obecně známo, že výslech svědka v trestním řízení vede k získání svědecké výpovědi, která je nejstarším, nejdůležitějším a nejčastěji používaným důkazním prostředkem. Svědek tedy svou výpovědí v průběhu trestního řízení přispívá ke zjištění a k objasnění skutkového stavu věci, přičemž tím vytváří předpoklady pro spravedlivé a objektivní rozhodnutí nejen o vině a trestu pachatele.

Toto téma jsem si vybrala především z toho důvodu, že se čím dál tím častěji setkávám s tím, že se lidé bojí výslechu, zejména protože nevědí, co je čeká a jak výslech probíhá, ale také protože mají strach z následků, které by pro ně podání svědecké výpovědi mohlo mít. Lidé často neznají svá práva a především neznají své povinnosti, které jim jako svědkům náležejí. Většina si totiž myslí, že to, jestli se dostaví k výslechu, je jejich volba, ale ne jejich povinnost.

Cílem diplomové práce je podat souhrnný pohled na institut svědka v trestním řízení podle účinné právní úpravy s účelnými přesahy do soudní judikatury a do odborných publikací ze souvisejících oborů.

Hlavní náplň diplomové práce je strukturována do pěti částí. První část je věnována vymezení základních pojmů, které je nutno pro účely práce vysvětlit, a které neodmyslitelně s tímto institutem souvisejí. Mezi tyto pojmy patří především trestní řízení, dokazování a pojem svědek, přesněji řečeno, kdo může vystupovat v procesním postavení svědka v trestním řízení a zda je pro toto procesní postavení vyžadována zvláštní způsobilost. Druhá část se týká postavení svědka v trestním řízení ve vztahu k ostatním subjektům trestního řízení. Dále také práv a povinností svědka, přičemž v rámci práva na ochranu svědka je zde institut utajeného svědka jen stručně nastíněn, a podrobněji je rozebrán ve čtvrté části práce. Třetí část je věnována výslechu svědka v trestním řízení a svědecké výpovědi. Čtvrtá část se týká již zmiňovaného institutu utajeného svědka, podmínek, za kterých může být tento institut aplikován a zvláštních postupů v trestním řízení souvisejících s institutem utajeného svědka. Poslední část je věnována stručnému nastínění slovenské právní úpravy institutu svědka v trestním řízení, výslechu svědka a jeho ochraně, přičemž je zde poukázáno především na rozdíly mezi českou a slovenskou právní úpravou. V závěru práce je zhodnocena současná právní úprava a jsou podány návrhy de lege ferenda.

Diplomová práce je zpracována podle právní úpravy k březnu 2019.

2 Vymezení základních pojmů

Mezi základní pojmy související s institutem svědka v trestním řízení lze zahrnout právě definici trestního řízení, stručný popis postupu dokazování v trestním řízení a především definici pojmu svědek.

2.1 Trestní řízení

Trestní řízení, tedy v tom širším pojetí lze definovat jako „... *zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatření, učiněné rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon zařídit, dále působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů.*“¹ Pokud bychom z této definice vynechali výkon rozhodnutí, tedy celé vykonávací řízení, jednalo by se o trestní řízení v užším pojetí. Pro účely práce vycházíme z pojmu trestního řízení právě v tomto širším pojetí, a to hlavně z toho důvodu, že svědek může vystupovat i ve vykonávacím řízení. Tato obecná definice vychází úpravy účelu zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (konkrétně z § 1 odst. 1 tohoto zákona).

Jak již bylo výše řečeno, trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení. Zákonů upravujících tento postup je mnoho, tím nejpodstatnějším je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (trestní řád - dále jen „TR“). Jako další významné zákony je třeba zmínit zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSM“), zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZTOPO“), zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOTČ“). Nelze opomenout ani ústavní zákony, jež obsahují mnoho ustanovení, která se trestního řízení přímo dotýkají, jedná se o ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“) a usnesení

---

¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). s. 17–18. ISBN 978-80-7502-160-1.

předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina“).

2. 1. 1 Stadia trestního řízení

Trestní řízení lze dle trestního řádu rozdělit do několika stadií. Prvním stadiem je **přípravné řízení**, jehož cílem je zjistit, zda je podezření ze spáchání trestného činu konkrétní osobou důvodné, dále také věc náležitě zjistit, a to tak, aby mohla být podána obžaloba či návrh na potrestání, a věc tím byla předána soudu. Přípravné řízení můžeme dále rozdělit na dvě časové fáze, a to na postup před zahájením trestního stíhání (neboli fázi prověřování) a na fázi vyšetřování. Existuje také další forma přípravného řízení, jedná se o tzv. zkrácené přípravné řízení, které je možné konat pouze za okolností, jež jsou přesně stanoveny zákonem, konkrétně v § 179a a násl. TŘ. Cílem zkráceného přípravného řízení je postavit obviněného co nejdříve před soud. Druhým stadiem je **předběžné projednání obžaloby**. Cílem tohoto stadia je posouzení, zda přípravné řízení bylo provedeno dle zákona, zda v průběhu přípravného řízení nebyly závažným způsobem porušeny procesní předpisy a pokud k takovému porušení došlo, zkoumá, zda je bude možno napravit v řízení před soudem. Zjišťuje se, zda jsou vůbec v potřebném rozsahu objasněny základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné ve věci rozhodnout. Stadium předběžného projednání obžaloby je stadiem fakultativním, jde-li však o řízení probíhající před samosoudcem, tak se předběžné projednání obžaloby nikdy nekoná. Třetím stadiem je **hlavní líčení**, které je tím nejdůležitějším stadiem trestního řízení. Hlavní líčení se řídí zásadou veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti. V hlavním líčení soud přezkoumává obžalobu či návrh na potrestání, zabývá se obviněními v nich obsaženými. Dále jsou při hlavním líčení prováděny důkazy, které byly zajištěny v předchozích stadiích, a to za účasti procesních stran. Čtvrtým stadiem je **opravné řízení**, jehož cílem je přezkoumat předcházející řízení i rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. K přezkumu dochází až na základě podaných opravných prostředků. Podle toho jaký prostředek byl podán, rozlišujeme opravné řízení o řádných opravných prostředcích (odvolání, stížnost) a opravné řízení o mimořádných opravných prostředcích (dovolání, stížnost pro porušení zákona, obnova řízení). Pátým a posledním stadiem trestního řízení je **vykonávací řízení**, k tomu dochází, vydal-li orgán činný v trestním řízení rozhodnutí, které obsahuje vykonatelný výrok a toto rozhodnutí nabylo právní moci. Cílem vykonávacího řízení je vynucení

uskutečnění obsahu takového rozhodnutí. Vykonávací řízení není obligatorním stadiem.²

2. 2 Dokazování v trestním řízení

Úkolem trestního řízení, jak již bylo výše řečeno, je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a pokud ano, tak zjistit, kdo byl jeho pachatelem. Rozhoduje se tedy o činu, který byl spáchán v minulosti, a orgány činné v trestním řízení se s tímto činem nemohou seznámit přímým pozorováním. Z toho důvodu je zákonem upraven proces dokazování, jenž spočívá v jejich nepřímém seznamování se se spáchaným činem, a to skrze zprostředkující skutečnosti resp. důkazy, které nám pomohou daný čin zrekonstruovat. Takto zjištěné skutečnosti a okolnosti rekonstruovaného činu dále podléhají rozborům a hodnocením, které v konečné fázi vedou k rozhodnutí.³

Z výše uvedeného vyplývá, že dokazování je důležitou součástí trestního řízení ve všech jeho stádiích (viz kap. 2. 1. 1), kterou nelze nahradit.

Cílem dokazování v trestním řízení je zjištění materiální pravdivosti těch skutečností a okolností, které jsou podstatné pro rozhodnutí o vině a trestu. Jedná se především o ty skutečnosti, jimiž jsou naplňovány obecné i zvláštní podmínky vyplývající z trestného práva hmotného, související s vinou u konkrétního trestného činu a s trestem a jeho výměrou k tomuto konkrétnímu trestnému činu. Orgány činné v trestním řízení si tedy zjišťují skutkový podklad pro své rozhodnutí, přičemž spravedlnost a správnost tohoto rozhodnutí je závislá právě na úplnosti prokázaného skutkového podkladu.⁴

2. 2. 1 Základní zásady dokazování

Dokazování v trestním řízení je vedeno několika základními zásadami. Tyto zásady jsou všeobecně platné pro celé trestní řízení, avšak je nutné vyzdvihnout jejich působení i v průběhu dokazování.

V první řadě je to zásada presumpce nevinny, ta je upravena v § 2 odst. 2 TŘ. Z této zásady plyne, že vina musí být obviněnému dokázána a vyslovena v pravomocném odsuzujícím rozsudku, pokud tomu tak není, nelze na obviněného hledět jako by byl vinen. Je však nutné podotknout, že z této zásady nevyplývá

---

² FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s 472–474. ISBN 978-80-7478-750-8.

³ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 327.

⁴ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 327–328.

povinnost obviněného, aby prokázal svou nevinu, naopak možnost dokazovat svou nevinu je právem obviněného.⁵

Další zásadou je zásada materiální pravdy, která je upravena v § 2 odst. 5 TŘ. V této zásadě je upraven postup orgánů činných v trestním řízení. Ty by měly postupovat v souladu se svými právy a povinnostmi, které jim ukládá trestní řád a za součinnosti stran, a to tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v takovém rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Dále z této zásady vyplývá i povinnost orgánů činných v trestním řízení přezkoumat veškeré podstatné okolnosti daného případu, a to i v případě, že se obviněný doznal.⁶ V souvislosti s touto zásadou je upravena důkazní povinnost státního zástupce, který musí dokazovat vinu obžalovaného. Tato důkazní povinnost státního zástupce však nezbavuje soud povinnosti doplnit dokazování v rozsahu, který je potřebný pro rozhodnutí ve věci.⁷

Další zásadou je zásada vyhledávací, ta je rovněž upravena v § 2 odst. 5 TŘ. Tato zásada vytváří cestu ke zjištění materiální pravdy. Stanovuje povinnost pro orgány činné v trestním řízení objasňovat v přípravném řízení stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede, a to i bez návrhu stran. Podle této zásady důkazy vyhledávají a opatřují orgány činné v trestním řízení, není tím však stanoven zákaz, aby důkazy nemohly předkládat i strany trestního řízení. Jejich součinnost při dokazování je vlastně předpokládána, a to jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem (§ 89 odst. 2 TŘ).⁸

Další zásadou je zásada oficiality, ta je upravena v § 2 odst. 4 TŘ. Zásada oficiality znamená, že orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti (tzv. *ex officio /ex offio*). Orgány činné v trestním řízení jsou tedy povinny provádět určité procesní úkony, jsou-li k tomu dány zákonné podmínky a od provedení procesních úkonů nemohou upustit ani v případě, že by si to některé subjekty trestního řízení nepřály. Zásada oficiality tedy zakládá aktivní účast orgánů činných v trestním řízení. Zásada oficiality se při dokazování nejvíce projevuje skrze zásadu vyhledávací.⁹

---

⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 367.

⁶ §2 odst. 5 TŘ

⁷ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní.* op. cit. sub 2, s. 112.

⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 364.

⁹ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní.* op. cit. sub 2, s. 96–97.

Další zásadou je zásada bezprostřednosti a ústnosti, které jsou upraveny v § 2 odst. 11, 12 TŘ. Ze zásady bezprostřednosti vyplývá povinnost soudu rozhodovat pouze na základě důkazů, které byly před soudem provedeny, současně má tyto rozhodné skutečnosti zjišťovat ze zdroje, který je daným skutečností nejbližší, a je tedy i nejspolehlivějším prostředkem ke zjištění pravdy. Zásada bezprostřednosti při dokazování poskytuje určitou záruku zjištění materiální pravdy.¹⁰ Zásada ústnosti spočívá v tom, že soud rozhoduje na základě ústního přednesu a na základě důkazů, které byly provedeny ústně před soudem. Tato zásada je konkretizována ve vztahu ke svědkům, znalcům a obviněnému, a to tak, že je-li prováděn důkaz výpověďmi těchto osob, tak se provádí jejich výsledkem. Z konkretizace zásady ústnosti však existují výjimky, o kterých se zmíníme dále.¹¹

Další zásadou je zásada volného hodnocení důkazů, která je upravena v § 2 odst. 6 TŘ. Tato zásada znamená, že při hodnocení důkazů vychází orgány činné v trestním řízení ze svého vnitřního přesvědčení, které je založeno na pečlivém uvážení všech okolností případu, a to jak jednotlivě, tak i v jejich souhrnu.¹² Poslední zásadou, o níž se zmíním v souvislosti s dokazováním je zásada přiměřenosti a zdrženlivosti, která je upravena v § 2 odst. 4 TŘ. Z této zásady vyplývá povinnost orgánů činných v trestním řízení při zjišťování relevantních skutečností postupovat tak, aby byla plně šetřena občanská práva, která jsou zaručena Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Dále z této zásady vyplývá možnost do těchto výše zmíněných práv zasáhnout, ale jen v nezbytné míře potřebné pro zajištění účelu trestního řízení, a to jen v odůvodněných případech a stanoví-li to zákon.¹³

2. 2. 2 Základní pojmy v dokazování

Dnešní platná právní úprava trestního řízení používá pojmy, které jsou jednoznačně spojeny s dokazováním, avšak neobsahuje výklad těchto pojmů. Výkladem těchto pojmů se zabývá především právní nauka.

---

¹⁰ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 103–104.

¹¹ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 105–106.

¹² § 2 odst. 6 TŘ

¹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 368.

Základním pojmem je tzv. důkazní právo. Tento pojem je používán pro souhrn právních norem upravujících stadia dokazování (vyhledávání, provádění a hodnocení důkazů) v trestním řízení.¹⁴ Přičemž dokazování lze dle Jelínka definovat jako: „... zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí, tedy vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit“.¹⁵

Dalším z důležitých pojmů je důkazní prostředek, tím je zdroj, ze kterého orgán činný v trestním řízení čerpá důkazy. Je to tedy určitá forma poznání, která slouží orgánům činným v trestním řízení získat potřebné poznatky. V praxi se často zaměňují pojmy důkazní prostředek a důkaz nebo se tyto dva pojmy používají jako synonymum.¹⁶ Obecně může za důkazní prostředek sloužit vše, co napomáhá k objasnění věci, toto ustanovení však neplatí bez výjimky. Demonstrativní výčet důkazních prostředků je uveden v § 89 odst. 2 TŘ.¹⁷

Dalším pojmem je tedy již zmíněný důkaz. Důkaz představuje informaci, která je získávána skrze procesní úkony orgánů činných v trestním řízení a která tyto orgány přesvědčuje o skutečnosti, která je důležitá pro rozhodnutí ve věci samé, nebo pro další správný postup v trestním řízení.¹⁸

2. 3 Svědek

Dnešní platná právní úprava trestního řízení obsažená v trestním řádu neobsahuje legální definici pojmu svědek. Nalezneme zde úpravu práv a povinností svědka a postupu při provádění důkazu výpovědí svědka, konkrétně v § 97 – § 104 TŘ. Se svědkem se však nesetkáváme pouze na tomto místě v trestním řádu, ale i v úpravě týkající se dalších institutů (např.: § 104a – konfrontace, § 104b – rekognici, § 55 odst. 2 – utajení totožnosti a podoby svědka, § 158, § 158a – postup před zahájením trestního stíhání, aj.). S nedostatkem legální definice svědka v trestním řádu se vypořádává komentářová literatura, odborná právní nauka, ale i praxe.

¹⁴ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 329.

¹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 363.

¹⁶ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 330.

¹⁷ Z tohoto ustanovení je zřejmé, že ani zákonodárce mezi pojmy důkaz a důkazní prostředek nedělá rozdíl.

¹⁸ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 330.

Komentář k trestnímu řádu pojem svědka definuje takto: „... *jedná se o fyzickou osobu rozdílnou od obviněného, která byla vyzvána (předvolána orgánem činným v trestním řízení), aby jako svědek vypovídala o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, jež sama vnímala (poznala, pozorovala) svými smysly, tedy viděla, slyšela atd., anebo která se sama či z podnětu některé ze stran dostavila za tímto účelem k orgánu činnému v trestním řízení*“.¹⁹

Odborná trestně právní nauka pojem svědka definuje obdobně, tedy jako: „... *osobu rozdílnou od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby vypovídala o tom, co je jí známo o trestném činu, jeho pachateli a o okolnostech důležitých pro trestní řízení (§ 97); o okolnostech, které viděla, slyšela nebo jinak vnímala svými smysly*“.²⁰

Definice vyplývající z praxe, přesněji řečeno z judikatury Nejvyššího soudu, který ji ve svém rozhodnutí ze dne 28. 6. 2000 uvedl, zní takto: „... *svědkem je každá osoba, která na podkladě svého vnímání disponuje poznatky o skutečnostech, jež jsou nebo mohou být podkladem rozhodnutí orgánu veřejné moci, a to bez ohledu na skutečnost, zda byla, nebo nebyla formálně předvolána k podání svědeckví v řízení před orgánem veřejné moci. Svědkem je i osoba, která je nositelem tzv. negativního svědeckví, která žádné poznatky nemá, pokud i to je pro rozhodnutí důležité*“.²¹ Nutno dodat, že v této definici se jedná o svědka v materiálním smyslu (viz níže).

K postavení svědka v trestním řízení lze přistupovat ze dvou různých pohledů, a to z pohledu svědka v materiálním smyslu a z pohledu svědka ve formálním smyslu. Za svědka v materiálním smyslu lze považovat fyzickou osobu, která vnímala svými smysly okolnosti důležité pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Tato osoba může o okolnostech vypovídat bez ohledu na to, zda již byla orgány činnými v trestním řízení nebo některou ze stran vyzvána k výpovědi či se sama za účelem vypovídat o těchto důležitých okolnostech přihlásila. Naopak za svědka ve formálním smyslu lze považovat fyzickou osobu, která již práva a povinnosti svědka podle trestního řádu získala, tedy už byla orgánem činným v trestním řízení předvolána k výslechu, nebo se

---

¹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 785. ISBN 978-80-7400-043-0.

²⁰ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 364.

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 7 Tz 133/2000 [nalezeno v systému ASPI dne 23. 1. 2019].

sama či na vyzvu některé ze stran dostavila k podání svědecké výpovědi.²² Svědek v materiálním smyslu se tedy nemusí stát svědkem ve formálním smyslu a stejně tak svědek ve formálním smyslu nemusí být svědkem v materiálním smyslu. K první situaci dojde v případě, že se orgán činný v trestním řízení nebo některá ze stran o svědkovi nedozví a ani svědek sám se nepřihlásí. Ke druhé situaci dojde v případě, kdy osoba byla předvolána k výpovědi, ale nezná okolnosti důležité pro trestní řízení.

Z výše zmíněného vyplývá, že svědek je ve svém postavení v trestním řízení nezastupitelný, stejně tak jako je nezastupitelný při podávání svědecké výpovědi, a to z toho důvodu, že je to právě on, kdo svými smysly přímo vnímal skutečnosti, které jsou důležité pro trestní řízení.

2. 3. 1 Svědecká způsobilost

Trestní řád se stejně tak jako k pojmu svědek nevyjadřuje ani ke svědecké způsobilosti. Nestanovuje tedy žádné podmínky, které by osoba musela splnit, aby se mohla stát svědkem v trestním řízení a ani nijak neomezuje okruh osob, které by mohly podat svědeckou výpověď. Tato otevřenost přístupu k podání svědecké výpovědi je jednou z forem projevu zásady volného hodnocení důkazů (viz kap. 2. 2. 1). Svědkem tedy může být jakákoliv fyzická osoba, ať už se jedná o dospělého, mladistvého, dítě²³ nebo osoby s fyzickými či psychickými poruchami. Dále může být svědkem jak občan České republiky, tak i cizí státní příslušník či osoba bez státní příslušnosti. Svědkem může být i osoba v příbuzenském poměru nebo osoba v obdobném postavení, jak vyplývá z ustanovení v § 100 TR. Nejčastěji však bývá svědkem samotný poškozený.²⁴

Ačkoliv nejsou podmínky pro svědeckou způsobilost trestním řádem upraveny, existují dva podstatné faktory, které jsou důležité pro svědeckou výpověď. Prvním z nich je schopnost vnímat vlastními smysly skutečnosti, o kterých by měla být podána svědecká výpověď. Druhým z nich je schopnost řádně o vnímaných okolnostech vypovídat, tedy podat jasnou a smysluplnou výpověď. Tyto dva faktory úzce souvisejí s procesem formování svědecké výpovědi,²⁵ jež probíhá ve čtyřech etapách. První etapa spočívá v získání, shromáždění a zpracování informace. Druhá etapa spočívá ve fixaci, podržení si a přepracování informace. Třetí etapa spočívá ve vybavení si a reprodukování

²² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 19, s. 848.

²³ Vycházím z terminologie uvedené v §2 odst. 1 ZSM.

²⁴ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 366.

²⁵ Procesem formování svědecké výpovědi se zabývá obor forenzní psychologie.

informace a čtvrtá etapa spočívá v převzetí informace, jejím přepracování a procesním zaznamenáním informace osobou vyslýchající.²⁶

Nastane-li situace, že je pochybnost o schopnosti svědka správně vnímat a vypovídat, řeší tuto otázku orgán činný v trestním řízení případ od případu sám, a to ještě před tím, než svědek podá svědeckou výpověď. Trestní řád v § 118 upravuje možnost, k řešení této otázky přibrat znalce z oboru psychiatrie či psychologie. Tato situace nastává v případě, kdy jsou závažné pochybnosti o schopnosti svědka správně vnímat a řádně vypovídat a kdy výpověď tohoto svědka je pro rozhodnutí zvláště důležitá. V takovém případě se tedy přistupuje ke znaleckému vyšetření duševního stavu svědka, nemůže však dojít k pozorování duševního stavu svědka ve zdravotnickém ústavu, jako je tomu u obviněného (§ 116 odst. 2 TR).²⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že není možné přibrat osobu se závažnou poruchou ať už jedné, či druhé schopnosti, nebo dokonce obou jako svědka v trestním řízení. To však neplatí, jedná-li se o osoby němé, hluché, hluchoněmé či hluchoslepé. Jsou-li tyto osoby schopné se nějakým způsobem vyjadřovat, mohou za pomoci tlumočnicka²⁸ podat svědeckou výpověď. Takovýto postup je zvolen především kvůli zachování zásady ústnosti, pokud by totiž takto postižený svědek svou výpověď napsal, jednalo by se pouze o listinný důkaz.²⁹

---

²⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. s. 328. ISBN 80-7179-878-9.

²⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 401

²⁸ Upravuje §28 TR.

²⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář.* op. cit. sub 19, s. 850.

3 Postavení svědka v trestním řízení

3.1 Svědek ve vztahu k subjektům trestního řízení

Jako subjekty trestního řízení vystupují osoby nebo činitelé, kteří mají vliv na průběh trestního řízení a tento vliv vykonávají vlastním jménem. K uskutečnění tohoto vlivu jim trestní řád dává určitá práva nebo jim ukládá procesní povinnosti. Subjekty trestního řízení jsou v první řadě orgány činné v trestním řízení, těmi jsou dle § 12 odst. 1 TRŘ soud, státní zástupce a policejní orgán. Subjektem trestního řízení je také osoba, proti níž se trestní řízení vede,³⁰ poškozený, zúčastněná osoba, osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy, orgán sociálně-právní ochrany dětí v řízení ve věcech mladistvých a úředník probační a mediační služby. V některých situacích je subjektem trestního řízení i obhájce, svědek, znalec či tlumočnick. Jedná se o situace, kdy tyto osoby samy vykonávají vliv na průběh řízení, a to vlastním jménem. Například svědek je považován za subjekt trestního řízení v té části řízení, ve které uplatňuje nárok na svědečné, tedy uplatňuje vlastní procesní zájem, ale v té části řízení, kde vystupuje v řízení z úřední povinnosti, tedy vystupuje-li jako svědek v rámci dokazování, nemá postavení subjektu v trestním řízení. S ostatními výše zmíněnými osobami (obhájce, znalec, tlumočnick) je to obdobné.³¹

Procesní postavení svědka je neslučitelné s postavením jiné osoby v tomtéž trestním řízení.

Svědek nemůže být zároveň v postavení obviněného v tomtéž trestním řízení. S touto skutečností úzce souvisí to, že obviněný na rozdíl od svědka nemá povinnost vypovídat o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Další podstatný rozdíl je v tom, že obviněný nemůže být na rozdíl od svědka trestně stíhán za trestný čin křivé výpovědi dle § 346 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), (více v kap. 3. 3. 4).

Svědkem, až na výjimky, nemůže být ani spoluobviněný v téže věci. První výjimka nastává v případě, že by proti takovému spoluobviněnému nemohlo být vedeno trestní řízení, ať už z důvodu nedostatku věku, promlčení, amnestie, či individuální milosti. Druhá výjimka nastává v případě, že řízení spoluobviněného již skončilo, a to odsuzujícím či zprošťujícím pravomocným rozsudkem nebo

³⁰ Její oslovení se liší podle stadia, v němž se konkrétní trestní řízení nachází – podezřelý, obviněný, obžalovaný nebo odsouzený.

³¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 185–186.

pravomocným zastavením trestního stíhání. Za svědka nelze pokládat ani osobu, která sice není formálně podezřelá nebo obviněná dle trestního řádu, ale kterou orgán činný v trestním řízení za podezřelou či obviněnou považovat měl.³²

Svědkiem dále nemohou být osoby vystupující jako orgány činné v trestním řízení, to se týká i přísedících a osob pomocných. Tato neslučitelnost postavení je zakotvena kvůli zachování jednoho ze základních lidských práv, a to práva na spravedlivý proces, jak je upraveno v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod³³ (dále jen „Úmluva“) a v čl. 36 a násl. Listiny. Protože pokud by nebyla tato neslučitelnost postavení zakotvena, bylo by nemožné zajistit nestrannost rozhodování a nepodjatost trestního řízení. V praxi tedy nemůže dojít k tomu, aby policista, který je v postavení svědka v daném trestním řízení, prováděl vyšetřování či jiné úkony toho samého trestního řízení. Samozřejmě nic nebrání tomu, aby osoba, která v předchozích stádiích trestního řízení působila jako orgán činný v trestním řízení, vypovídala jako svědek.

Svědkiem v tomtéž trestním řízení nemůže být ani znalec. Rozdíl mezi nimi spočívá hlavně v odlišném způsobu nabývání informací důležitých pro trestní řízení. Znalec tyto informace získává až v průběhu trestního řízení a za jeho účelem, kdy na základě informací, které získal například ohledáním nebo studiem spisů a svých odborných znalostí, vytvoří znalecký posudek. Svědek informace důležité pro trestní řízení získal bez souvislosti s trestním řízením. Dojde-li však k situaci, kdy člověk se zvláštními odbornými znalostmi vnímal a posuzoval skutečnosti na základě svých odborných znalostí, ale bez souvislosti s trestním řízením, bude tento člověk v postavení svědka. Tento závěr plyne především z toho faktu, že znalec je v trestním řízení zastupitelný jinou osobou, která má potřebné odborné znalosti, na druhou stranu svědka nelze v trestním řízení zastoupit.³⁴

Zajímavostí související s postavením svědka je skutečnost, že soudy ve své praxi při podávání odborného vyjádření dle § 105 odst. 1 věta první TŘ, zpracovatele odborného posudku vyslychají jako svědka, ačkoliv trestní řád výslech osoby podávající odborné vyjádření neupravuje.³⁵ Na druhou stranu,

---

³² FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 364.

³³ Sdělení č. 209/1992 Sb. – Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, ve znění pozdějších předpisů

³⁴ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 365.

³⁵ FASTNER, J. K procesnímu postavení lékaře v trestním řízení. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2005, č. 8, s. 218. ISSN 1213-5313.

jedná-li se o osobu podávající posudek ústavu dle § 110 TR, je tato osoba vyslýchána jako znalec. Totéž platí i pro konzultanta znalce, který vypracoval nebo se účastnil na zpracování dílčí části posudku.³⁶

Svědkiem v tomtéž trestním řízení nemůže být ani tlumočník. Z judikatury vyplývá, že postavení svědka má přednost před postavením tlumočníka. Tedy je to obdobné, jako u znalce, kdy rovněž i tlumočník je nahraditelný, ale svědek je nezastupitelný.³⁷

Obecně může být advokát v postavení svědka. Neslučitelnost těchto postavení v téže věci byla zpřísněna novelou trestního řádu s účinností od 1. 1. 2002. Z trestního řádu, konkrétně z § 35 odst. 2 a 3, vyplývají situace, kdy není možné, aby advokát byl zároveň i svědkem v trestním řízení. První situace nastává v okamžiku, kdy advokát měl vykonávat obhajobu, ale je nebo bylo proti němu vedeno trestní stíhání, a v důsledku toho v tomtéž řízení, ve kterém měl vykonávat obhajobu, má postavení obviněného, svědka nebo zúčastněné osoby. Za této situace se tedy advokát nemůže stát obhájcem. Druhá situace nastává v okamžiku, kdy advokát vypovídá v trestním řízení jako svědek, podává znalecký posudek nebo je činný jako tlumočník. V trestním řízení, ve kterém má jedno z výše zmíněných postavení, tedy nemůže vystupovat rovněž jako obhájce.³⁸ Advokát splňující podmínky jedné či druhé situace musí být předsedou senátu (v přípravném řízení soudcem), případně i bez návrhu, buď vyloučen z trestního řízení, pokud si klient obhájce zvolil sám, nebo zproštěn povinnosti obhajování, pokud byl advokát do funkce obhájce ustanoven. Ústavní soud se k tomuto zpřísnění vyjádřil ve svém nálezu, a to kvůli podstatnému zásahu do základního lidského práva, práva na obhajobu³⁹, a to tak, že: *„Důvod k vyloučení obhájce z obhajování dle § 37a odst. 1 písm. a) trestního řádu je dán za podmínky, že v tomto řízení obhájce jako svědek vypovídá, jako znalec podává znalecký posudek anebo je činný jako tlumočník (§ 35 odst. 3 trestního řádu). Nepostačuje úmysl orgánů činných v trestním řízení někdy v budoucnu obhájce*

---

³⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 19, s. 849.

³⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 7. 1998, sp. zn. 5 To 46/98, [nalezeno v systému ASPI dne 23. 1. 2019].

³⁸ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 365-366.

³⁹ Čl. 40 odst. 3 Listiny

*jako svědka vyslechnout, ani samotné předvolání obhájce jako svědka k výslechu.*⁴⁰

Jak jsem se již zmínila, svědkem velmi často bývá osoba poškozená⁴¹ trestným činem. V takovémto případě je potřeba, aby byl výslech přizpůsoben skutečnosti, že jde o výslech poškozeného. Je také potřeba brát v úvahu, že poškozený má na projednání a výsledku trestního řízení osobní zájem a může o skutečnostech důležitých pro trestní řízení vypovídat zkresleně či záměrně neúplně. Z těchto důvodů je potřeba při hodnocení výpovědi věnovat větší pozornost ověřování věrohodnosti.⁴²

3. 2 Práva svědka

Svědék, stejně jako každá fyzická osoba, je způsobilý mít práva a povinnosti.⁴³ Základní práva a svobody jsou ústavně zakotveny v Listině, v Úmluvě a v dalších mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána. Základní práva, která blíže souvisejí s trestním řízením a s osobou v postavení svědka, upravuje především čl. 37 Listiny, který zakotvuje právo každé osoby odeprít výpověď, právo na právní pomoc před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, rovnost všech účastníků řízení a právo na tlumočníka. Toto však není jediné ustanovení, které se věnuje právům svědka. Dalším ustanovením týkajícím se svědka je ustanovení čl. 7 odst. 2 Listiny, které upravuje zákaz mučení a podrobení krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Další ustanovení týkající se svědka, je ustanovení čl. 10 Listiny, které upravuje právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a právo na ochranu jména. Dále je zde upraveno právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (toto právo v souvislosti s trestním řízením dále upravuje § 8a TŘ).

---

⁴⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1855/08, [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 23. 1. 2019].

⁴¹ Pozitivní definice pojmu poškozený je obsažena v §43 odst. 1 TŘ : „*Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil (poškozený).*“; Negativní definice pojmu poškozený je obsažena v §43 odst. 2 TŘ: „*Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.*“

⁴² FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 365.

⁴³ Tedy dle terminologie zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, právní osobnost. Tuto má od narození do smrti a nelze se jí vzdát.

Nutno podotknout, že některá práva, která jsou zakotvena v Listině, jsou detailněji upravena přímo v trestním řádu a že existují i další práva svědka, která však už nejsou zakotvena v Listině, ale jsou upravena v trestním řádu.

3. 2. 1 Právo odepřít svědeckou výpověď

Jak již bylo řečeno výše, právo odepřít svědeckou výpověď je zakotveno v čl. 37 odst. 1 Listiny, a to tak, že každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. Přičemž osobu blízkou definuje trestní zákoník v § 125 jako příbuzného v pokolení přímém, osvojitele, osvojence, sourozence, manžela a partnera či jinou osobu v poměru rodinném nebo obdobném, kdy se tyto osoby pokládají za osoby sobě navzájem blízké, v případě pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. K pojmu „osoba blízká“ se ústavní soud vyjádřil ve své rozhodovací praxi, a to tak, že: *„Pojem „osoba blízká“ podle čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod znamená, že osoba může odmítnout vypovídat jako svědek i tehdy, není-li mezi dotčenými osobami vztah rodinný, nýbrž jen silný citový vztah, kdy by újmu jedné osoby pociťovala druhá osoba jako újmu vlastní. Břemeno tvrzení ohledně takového vztahu spočívá na svědkovi. Přátelství ovšem může představovat stejně pevné anebo dokonce i silnější pouto, nežli je tomu u rodinných vztahů, a to podle rčení, že nikdo si nevybírá vlastní rodinu, nýbrž právě své přátele.“*⁴⁴

Právo odepřít svědeckou výpověď je dále rozvinuto v § 100 TŘ, přičemž tvoří jednu z výjimek z obecné svědecké povinnosti vypovídat, jak je zakotvena v § 97 TŘ (viz kap. 3. 3. 1). Nutno podotknout, že se jedná o právo svědka, rozhodne-li se i přes řádně poskytnuté poučení vypovídat, je povinen vypovídat o všech skutečnostech, jež jsou mu známy a jsou důležité pro trestní řízení, a hrozí mu i sankční opatření za porušení povinností svědka (viz kap. 3. 3. 4). Využije-li svědek práva odepřít svědeckou výpověď, vztahuje se toto odepření na výpověď jako celek, avšak nastane-li situace, že je obviněných v trestním řízení více, je svědek povinen vypovídat vůči ostatním obviněným, u nichž nejsou naplněny podmínky pro odepření výpovědi. Tuto povinnost dle § 100 odst. 1 TŘ nemá, nelze-li výpověď nebo její část týkající se osoby, u níž jsou naplněny podmínky pro odepření výpovědi, oddělit.

⁴⁴ RÁZKOVÁ, R. K pojmu osoby blízké v souvislosti s právem odepřít výpověď. *Bulletin advokacie* [online]. 3. 9. 2018 [cit. 24. 1. 2019]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-pojmu-osoby-blizke-v-souvislosti-s-pravem-odeprit-vypoved?browser=full> .

V § 100 odst. 1 TŘ je upraveno právo odepřít výpověď, toto právo má svědek příbuzný obviněnému v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Využije-li svědek tohoto práva, nevzniká mu žádná zvláštní povinnost k odůvodnění odepření výpovědi, a to z toho důvodu, že podnětem pro vznik práva svědka odepřít výpověď je samotná existence jeho příbuzenského vztahu k obviněnému. Stačí tedy pouze prokázat existenci příbuzenského vztahu. „*Příbuzenský vztah zde předpokládáný mezi svědkem a obviněným musí existovat v době, kdy by mělo dojít k výsledku svědka, bez ohledu na to, zda tento vztah existoval v době události, o níž by měl svědek vypovídat.*“⁴⁵ Účelem zakotvení ustanovení § 100 odst. 1 TŘ, je „... *respektování soukromého zájmu těchto osob, jež spočívá na humánních důvodech, které se opírají o respekt k citovým a rodinným vztahům u blízkých osob*“.⁴⁶ Nutno dodat, že ústavní soud označil právo odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 TŘ za právo absolutní, to znamená, že odmítne-li vypovídat, odepře tím výpověď jako celek. Svědek tudíž nemá možnost si vybrat, v jaké části své výpovědi využije práva odepřít výpověď. Tedy není možné k právu na odepření výpovědi přistupovat takovým způsobem, že by jej využil jen částečně a odpovídal by pouze na některé z kladených otázek. Svědek má pouze dvě možnosti, buď odmítnout výpověď jako celek, nebo práva odepřít výpověď podle § 100 odst. 1 TŘ nevyužít a vypovědět vše, co o věci ví a nic nezamlčet.⁴⁷

V § 100 odst. 2 TŘ je rovněž upraveno právo odepřít výpověď, avšak za jiné podmínky. Tato podmínka je spatřována ve skutečnosti, že svědek by svou výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pociťoval jako újmu vlastní. Toto právo vychází ze zákazu donucování k sebeobviňování dle čl. 37 odst. 1 Listiny.⁴⁸ Za nebezpečí trestního stíhání lze pro účel § 100 odst. 2 TŘ považovat nejen hrozící trestní stíhání, ale i trestní stíhání svědka již probíhající, mohl-li by si svou výpovědí přitížit. Nastane-li však situace, že by stíhané jednání mohlo být posuzováno pouze jako přestupek a orgán

---

⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 19, s. 818.

⁴⁶ PIPEK, J. Rozsah práva svědka odmítnout výpověď podle §100 odstavec 1 trestního řádu. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2001, č. 4, s. 58. ISSN 1210-6348.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 24. 1. 2019].

⁴⁸ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 26/03 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 24. 1. 2019].

činný v trestním řízení tuto skutečnost zjistí, aniž by byl porušen zákaz donucování k sebeobviňování, svědkovi již nenáleží právo odepřít vypovídat.⁴⁹ Ústavní soud zastává názor, že tato úprava práva odepřít svědeckou výpověď je na rozdíl od té v odst. 1 neabsolutní povahy. Z toho vyplývá, že vyžaduje-li zákon, aby na počátku výslechu dostal svědek možnost souvisle, bez jakýchkoli zásahů, vylíčit vše, co o skutečnostech důležitých pro trestní řízení ví, je mu tím zároveň dána možnost, aby ve své výpovědi pominul skutečnosti, které (ze zákonem stanoveného důvodu) považuje za nebezpečné pro sebe, nebo pro okruh osob blízkých vyjmenovaný v zákoně. V části výslechu, kde jsou mu dále kladeny upřesňující a doplňující otázky, má právo na tyto otázky odmítnout odpovědět, avšak má rovněž i povinnost toto odmítnutí zdůvodnit, přičemž zdůvodnění záleží čistě na něm. Je nutné podotknout, že i zde platí zákaz svědka vést či donucovat k tomu, aby své využití práva odepřít svědeckou výpověď zdůvodnil způsobem, kterým by sám sebe ohrozil na svém ústavně chráněném zájmu. Z výše zmíněného plyne, že kritéria důvodnosti odepření svědecké výpovědi jsou výrazně flexibilní a v praxi se mohou významně lišit, z těchto důvodů tedy není možné vytvořit obecné pravidlo, které by zahrnovalo veškeré důvody pro využití práva odepřít svědeckou výpověď dle § 100 odst. 2 TR.⁵⁰

Svědka musí být o právu odepřít výpověď řádně poučen, ještě před podáním svědecké výpovědi (před zahájením procesního úkonu). Došlo-li by k podání výpovědi, ačkoliv svědek nebyl před výslechem řádně poučen, jednalo by se o vadu řízení. Tato vada by mohla být odstraněna, pouze pokud by se výslech opakoval. Využije-li svědek právo odepřít svědeckou výpověď, musí to dát zřetelně a srozumitelně najevo, tak aby nebylo pochyb o jeho projevené vůli, a orgán činný v trestním řízení musí tuto skutečnost řádně zaprotokolovat. O tom, zda je svědek oprávněn odepřít svědeckou výpověď rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který má daný úkon provádět. Rozhodne-li se orgán činný v trestním řízení, že zde důvody pro odepření výpovědi nejsou, může svědka k výpovědi donutit skrze pořádkové pokuty (§ 66TR) či předvedením. V případě, že orgán činný v trestním řízení rozhodne, že tu nejsou důvody pro odepření

---

⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 405–406.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 24. 1. 2019].

svědecké výpovědi, a tyto důvody ve skutečnosti existují, bude takto pořízená svědecká výpověď jako důkaz v trestním řízení absolutně neúčinná.⁵¹

Svědék má na druhou stranu právo vzít své prohlášení o využití práva odepřít svědeckou výpověď zpět, ovšem i tato skutečnost musí být řádně zaprotokolována. Svědek, který již vypovídal v přípravném řízení, může v hlavním líčení svou výpověď odepřít a naopak. Pokud svědek odepře výpověď v hlavním líčení, je možné zde přečíst protokol o jeho dříve podané výpovědi. To je možné pouze za předpokladu, že při dřívější výpovědi byly splněny předpoklady upravené v § 211 odst. 4 TŘ, tedy že svědek byl před tímto dřívějším výslechem o svém právu odepřít výpověď řádně poučen a výslovně prohlásil, že práva odepřít svědeckou výpověď nevyužívá. Dále že tento dřívější výslech byl proveden způsobem odpovídajícím ustanovením trestního řádu a že obviněný nebo obhájce měl možnost se tohoto výslechu zúčastnit.⁵²

V § 100 odst. 3 TŘ je zakotvena výjimka z práva na odepření svědecké výpovědi, a to tak, že právo odepřít výpověď jako svědek nemůže ten, kdo má stran trestného činu, jehož se svědecká výpověď týká, oznamovací povinnost podle § 368 TZ.

Orgán činný v trestním řízení k možnosti odepření výpovědi nepřihlíží z úřední povinnosti, jak je tomu u zákazu výslechu svědka, ale jen v případě, že svědek svého práva využije a orgánu to výslovně sdělí.

Zajímavostí k tomuto právu svědka je skutečnost, že od přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob byla praxe orgánů činných v trestním řízení příliš formalistická v přístupu svědků (v postavení člena statutárního orgánu PO, společníka PO či vedoucího zaměstnance PO) k právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 TŘ. Orgány činné v trestním řízení tyto svědky řádně předvolaly a v případě, že svědek využil tohoto práva, byl k výpovědi donucován například skrze pořádkové pokuty. Tato praxe se změnila po rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 10. února 2016, sp. zn. 5 To 96/2015, ve kterém Vrchní soud rozhodl, že právnickou osobu nelze považovat za osobu blízkou v trestním řízení. Na druhou stranu Vrchní soud připustil možnost využití práva odepřít svědeckou výpověď, avšak nikoliv s odkazem na právnickou osobu v postavení osoby blízké, ale v důsledku zásady trestního práva, zákazu sebeobvinění.⁵³

⁵¹ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 370.

⁵² FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 370.

⁵³ MATOCHA, J., SMEJKAL, L. K právu svědka v trestním řízení odmítnout výpověď proti obviněné právnické osobě. *Epravo.cz* [online]. 24. 5. 2016 [cit. 24. 1. 2019]. ISSN 1213-189X.

3. 2. 2 Právo na respektování zákazu výslechu svědka

Zákaz výslechu svědka je upraven v § 99 TŘ. Je to jedna z dalších výjimek ze všeobecné povinnosti svědčit. Jak již bylo výše řečeno, orgán činný v trestním řízení k zákazu výslechu svědka přihlíží z úřední povinnosti.

V prvním odstavci tohoto ustanovení je zákaz výslechu svědka upraven tak, že svědek nesmí být vyslechnut o okolnostech týkajících se utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, jež je povinen zachovat v tajnosti. Tento zákaz je prolomen v případě, že by svědek byl této povinnosti příslušným orgánem zproštěn a zproštění lze odeprít, jen pokud by výpověď způsobila státu vážnou škodu. Za zvláštní zákon, na nějž je odkazováno, je považován zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zvláštním zákoně je krom jiného definován pojem utajované informace⁵⁴ a jsou uvedeny 4 stupně utajení,⁵⁵ kterými jsou klasifikovány utajované informace. Příslušným orgánem ke zproštění povinnosti mlčenlivosti o utajovaných informacích je, na žádost orgánu který řízení vede, odpovědná osoba orgánu státu, do jehož oblasti věcné působnosti utajovaná informace náleží.⁵⁶ Touto odpovědnou osobou může být například u ministerstva ministr, nebo u jiného ústředního správního úřadu ten, kdo stojí v jeho čele.⁵⁷ Zproštění povinnosti mlčenlivosti je specifické písemné rozhodnutí oprávněného orgánu pro jmenovitě určeného svědka, které se vztahuje na všechny informace, které mohou být předmětem jeho výslechu v průběhu celého trestního řízení. Vydání zproštění povinnosti mlčenlivosti předchází žádost o vyjádření kompetentní osoby orgánu státu, v jehož působnosti se daná utajovaná informace nachází. Zproštěním mlčenlivosti svědka není dotčen stupeň utajení informace, z toho vyplývá orgánům činným v trestním řízení povinnost učinit během výslechu a následně i po něm potřebná opatření, tak aby nedošlo k úniku utajovaných informací (např. v souvislosti s nahlížením do spisu).

Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-svedka-v-trestnim-rizeni-odmitnout-vypoved-proti-obvinene-pravnicke-osobe-101570.html> .

⁵⁴ §2 písm. a) zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů – Tou je informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyjádření nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací (§ 139).

⁵⁵ §4 zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů – Přísně tajné, Tajné, Důvěrné a Vyhrazené.

⁵⁶ §63 zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ A další dle §2 písm. e) zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

Ve druhém odstavci tohoto ustanovení je zákaz výslechu svědka upraven tak, že svědek nesmí být vyslýchán v případě, že by svou výpovědí porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti. Prolomení tohoto zákazu je možné za situace, kdy by byl svědek této povinnosti zproštěn příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má. Účelem úpravy zákazu výslechu v tomto odstavci je ochrana skutečností, které odpovídají veřejnému zájmu na zajištění ochrany důvěrných informací. Z této úpravy vyplývají dva základní důvody pro zákaz výslechu, těmi jsou státem uznaná povinnost mlčenlivosti a státem uložená povinnost mlčenlivosti. Státem uložená povinnost mlčenlivosti je stanovena v několika právních předpisech z různých oborů (např. povinnost mlčenlivosti advokáta podle § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů; povinnost mlčenlivosti poskytovatele zdravotních služeb podle § 51 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů; povinnost mlčenlivost příslušníků vojenského zpravodajství podle § 25 odst. 1,2 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů; povinnost mlčenlivosti příslušníků bezpečnostních sborů podle § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů; povinnost mlčenlivosti asistentů soudců, soudců a justičních čekatelů podle § 16 odst. 4, § 81, § 113 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; aj.). Státem uloženou povinnost mlčenlivosti mají i příslušníci Policie České republiky, která se řídí zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, k souvislostem o povinnosti mlčenlivosti v trestním řízení se vyjádřila soudní judikatura takto: *„Příslušník Policie České republiky je povinen vypovídat jako svědek v trestním řízení i o skutečnostech, ohledně nichž je jinak podle § 115 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, povinen zachovávat mlčenlivost, tj. o skutečnostech, s nimiž se seznámil při plnění úkolů policie nebo v souvislosti s nimi a které v zájmu zabezpečení úkolů policie nebo v zájmu jiných osob vyžadují, aby zůstaly utajeny před nepovolanými osobami. Podle § 115 odst. 3 citovaného zákona se totiž policista nemůže dovolávat povinnosti mlčenlivosti mimo jiné vůči orgánům činným v trestním řízení, takže před svým výslechem nemusí být zproštěn této povinnosti podle § 115 odst. 4 citovaného zákona*

a neplatí u něj ani zákaz výslechu podle § 99 odst. 2 TŘ.“⁵⁸ Státem uznaná povinnost mlčenlivosti je upravena v § 7 odst. 1 písm. e) zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Povinnost mlčenlivosti duchovních, kterou mají zachovávat v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství, je zvláštním právem registrovaných církví a náboženských společností. Toto zvláštní právo je církvi uznáno, podá-li si návrh podle § 11 výše zmíněného zákona, ovšem pod podmínkou, že k návrhu připojí dokument, který by potvrdoval, že povinnost mlčenlivosti duchovních v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství je tradiční součástí učení církve a náboženské společnosti nejméně 50 let. Povinností mlčenlivosti duchovního není dotčena povinnost překazit trestný čin dle § 367 TZ.⁵⁹ Zprostit státem uznané povinnosti mlčenlivosti, která vyplývá ze zákona o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, může pouze osoba, v jejímž zájmu byla tato povinnost státem uznána, avšak pouze za předpokladu, že tuto možnost pravidla církve nebo náboženské organizace vůbec umožňují.⁶⁰ „*Svědka nesmí být vyslýchán, pokud nebyl zproštěn státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti, a to i kdyby sám chtěl vypovídat.*“⁶¹

I o zákazu výslechu dle § 99 TŘ musí být svědek před výslechem (zahájením úkonu) řádně poučen a toto poučení musí být zaprotokolováno. O tom zda jsou naplněny podmínky pro zákaz výslechu svědka, rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který výslech provádí. Touto otázkou, se stejně tak jako otázkou o právu odepřít výpověď, zabývá jako otázkou předběžnou dle § 9 TŘ. Svědek má povinnost dostavit se na předvolání k orgánu činnému v trestním řízení, a to i za předpokladu, že mu svědčí právo na respektování zákazu výslechu svědka či právo odepřít svědeckou výpověď. Tuto povinnost má především z toho důvodu, aby orgán činný v trestním řízení mohl zjistit, zda tu jsou splněny podmínky stanovené zákonem pro uplatnění těchto práv. Nesplní-li svědek tuto povinnost

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1429/2010 [nalezeno na <http://www.nsoud.cz/> dne 25. 1. 2019].

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 404–405.

⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář.* 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1467. ISBN 978-80-7400-465-0.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2013, sp. zn. 3 Tdo 947/2013 [nalezeno na <http://www.nsoud.cz/> dne 25. 1. 2019].

dobrovolně, může být k dostavení se k výsledku donucen prostředky dle trestního řádu (předvedení či pořádková pokuta), na tyto důsledky však musí být upozorněn již v předvolání.

Je-li svědek, který má povinnost mlčenlivosti, vyslýchán o okolnostech na které se tato povinnost vztahuje, aniž by byl povinnosti mlčenlivosti zproštěn, je důkaz získaný za takovéto situace relativně neúčinný. Tento důkaz tedy nemůže být použit v trestním řízení, a to do té doby, než nebude svědek, jehož výpověď má tyto vady, alespoň dodatečně zproštěn povinnosti mlčenlivosti. Zákaz výsledku se vztahuje pouze na skutečnosti, které jsou utajovány dle zvláštního zákona (viz výše v této kapitole) nebo na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti. Obsahuje-li výpověď svědka i skutečnosti, na které se zákaz výsledku nevztahuje, má svědek povinnost o těchto podat svědeckou výpověď i bez zproštění mlčenlivosti „... a jeho výpověď je v této části použitelná, lze-li ji oddělit od té části, v níž jde o informace a skutečnosti, které jsou předmětem utajování a ochrany podle zvláštního zákona nebo předmětem mlčenlivosti.“⁶²

Ve třetím odstavci tohoto ustanovení jsou zakotveny výjimky ze zákazu výsledku. První z nich spočívá v tom, že se zákaz výsledku podle druhého odstavce nevztahuje na svědeckou výpověď týkající se trestného činu, stran něhož má svědek oznamovací povinnost dle § 368 TZ. Druhá z nich spočívá v tom, že se zákaz výsledku podle prvního odstavce nevztahuje na svědeckou výpověď o utajovaných informacích, které byly klasifikovány stupněm utajení Důvěrné nebo Vyhrazené.

3. 2. 3 Právo na právní pomoc

Právo na právní pomoc je obecně zakotveno v čl. 37 odst. 2 Listiny, a to tak, že toto právo náleží každému, kdo vystupuje v řízení před soudy, jinými státními orgány nebo orgány veřejné správy, a toto právo mu náleží již od počátku řízení. Trestní řád, právo na právní pomoc ve vztahu ke svědkovi dále nekonkretizuje, ale upravuje právo na právní pomoc advokáta při podání vysvětlení (tedy před zahájením trestního stíhání), konkrétně je toto právo zakotveno v § 158 odst. 5 TR.

Z nedostatku právní úpravy práva svědka na právní pomoc v jednoduchém právu, tedy v trestním řádu, vyplynulo mnoho sporů, kterými se zabýval i Ústavní soud České republiky. Do roku 1995 se postupovalo ze strany orgánů činných v trestním řízení jednotně, a to tak, že nebyla advokátům umožněna účast při

---

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 19, s. 863.

výslechu svědka. V roce 1995 se Ústavní soud vyjádřil v nálezu II. ÚS 98/95, že rozhodnutím policejního orgánu, kterým nevyhověl žádosti o přítomnost právního zástupce při podání vysvětlení, došlo k porušení práva na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny. Od tohoto nálezu odvodili, někteří svědkové své právo na právní pomoc. V praxi se ale vytvořily dva výkladové přístupy, jak k právu svědka na právní pomoc přistupovat. První přístup s ohledem na čl. 37 odst. 2 Listiny a předmětný nálezn (II. ÚS 98/95) Ústavního soudu přítomnost advokáta připustil, ale druhý právně pozitivistický přístup s odkazem na to, že v trestním řádu tato možnost není výslovně zakotvena, přítomnost advokáta nepřipustil. Tato situace vyústila v ústavní stížnost, o které Ústavní soud rozhodl poněkud překvapivě ve svém usnesení II. ÚS 174/98. V tomto usnesení Ústavní soud judikoval, že právo na právní pomoc bylo naplněno už jen tím, že právní zástupce byl přítomen řádnému poučení svědka před započítím výslechu a bezprostředně po výslechu mu byla dána možnost účastnit se přečtení svědecké výpovědi, dříve než ji svědek podepíše.⁶³ Z tohoto usnesení vyplývá jakési rozdělení práva na právní pomoc, podle toho v jakém procesním postavení se osoba nachází (poškozený i obviněný mohou vypovídat za přítomnosti svého právního zástupce;⁶⁴ po nálezu Ústavního soudu II. ÚS 98/95 může i osoba podávající vysvětlení toto učinit za přítomnosti právního zástupce;⁶⁵ svědek tuto možnost nemá). Ústavní soud se k této otázce znovu vyjádřil a své nazírání na právo svědka na právní pomoc přehodnotil v nálezu II. ÚS 386/04, kde uvedl, že: „... *nedostatek výslovné právní úpravy v trestním řádu není důvodem k odmítnutí práva na právní pomoc, neboť je garantováno v právním předpise vyšší právní síly takovým způsobem, že zde není dán žádný prostor pro jeho vyloučení obecnou úpravou. Takové právo totiž přísluší každému občanu bez ohledu na jeho postavení v řízení či na charakter řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy. [...] Za situace, kdy právní úprava neobsahuje výslovný postup řešení určité problematiky, ale tuto situaci je možno řešit výkladem práva, je na místě samostatný postup orgánu činných v trestním řízení, nikoliv pasivní vyžadování*

---

⁶³ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 22. 2. 2000, sp. zn. II. ÚS 174/98 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 28. 1. 2019].

⁶⁴ Ve vztahu k poškozenému toto právo vyplývá z §50 odst. 1 a § 51 odst. 1 TR. Ve vztahu k obviněnému toto vyplývá z § 33 odst. 1 TR.

⁶⁵ Zakotveno zákonem č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (účinný od 1. 1. 2002).

*pravidel a předpisu.*⁶⁶ V nálezu je dále konstatováno, že vyšetřovatel policejního orgánu porušil ústavou zakotvené právo na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny tím, že neumožnil účast zvoleného právního zástupce při podávání svědecké výpovědi. Z nálezu plyne, že neexistuje žádný důvod, který by opravňoval k rozdílnému přístupu svědka a osoby podávající vysvětlení k právu na právní pomoc v řízení. Nutno podotknout, že přiznání tohoto práva nevytváří povinnost pro orgány činné v trestním řízení zajistit přítomnost advokáta při výslechu svědka či dokonce odkládat provedení výslechu za situace, kdy svědek trvá na přítomnosti svého advokáta, ale ten se nemůže dostavit. Jedinými povinnostmi vyplývajícími z tohoto práva je povinnost orgánů činných v trestním řízení řádně svědka poučit o právu na právní pomoc, a rozhodne-li se tohoto práva využít, musí účast zvoleného advokáta při výslechu umožnit. Nebyl-li svědek řádně poučen nebo nebylo-li advokátovi umožněno zúčastnit se výslechu, jedná se o podstatnou vadu řízení, a aby mohla být takto získaná výpověď použita v trestním řízení, musel by být úkon zopakován.⁶⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že v současné době je možné k právu na právní pomoc přistupovat už jen skrze jediný výklad, tímto došlo i ke sjednocení postupů v praxi. Advokát tedy může být přítomen jak u podávání vysvětlení, tak při výslechu. Dále může poskytovat vyslychanému právní rady nebo objasňovat postup orgánů činných v trestním řízení, ale do průběhu výslechu zasahovat nemůže.

3. 2. 4 Nárok na svědečné

Plnění obecné svědecké povinnosti vypovídat je bezplatné, ovšem vzniknou-li svědkovi v souvislosti s plněním této povinnosti výdaje, má právo na jejich úhradu, a to za splnění podmínek uvedených v § 104 TR. Nárok na svědečné je jedním z nástrojů zajišťujících řádné plnění povinností svědka. V případě, že by svědkovi bylo nabízeno finanční ohodnocení za poskytnutou výpověď nad rámec svědečného, vznikly by důvodné pochybnosti o pravdivosti a věrohodnosti této svědecké výpovědi, dokonce by to mohlo vést k podstatnému zásahu do práva na spravedlivý proces.

---

⁶⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 28. 1. 2019].

⁶⁷ VANTUCH, P. K právu svědka na přítomnost advokáta při svém výslechu ve světle nálezů Ústavního soudu II. ÚS 386/04. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2005, č. 5, s. 19- 24. ISSN 1210-6348.

Podle prvního odstavce tohoto ustanovení má svědek nárok na náhradu nutných výdajů, těmi jsou jízdné, stravné a nocležné, dále má nárok na náhradu ušlého výdělku. Tyto dvě základní složky jsou označovány za svědečné. Jízdné, stravné a nocležné se řídí zvláštní právním předpisem upravujícím cestovní náhrady, tedy zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákoník práce). Svědek má nárok na jízdné v případě, kdy v místě výslechu nemá bydliště či zaměstnání nebo pokud se dočasně zdržuje na jiném místě. Na stravné má svědek nárok za dobu výslechu a je poskytováno jako paušální náhrada. Svědek má nárok na nocležné v prokázané výši s přihlédnutím ke vzdálenosti bydliště svědka nebo místa, kde se dočasně zdržuje, od místa konání výslechu a k dopravnímu spojení mezi těmito místy. Náhrada ušlého výdělku náležející svědkovi, který je v postavení zaměstnance, se řídí zákoníkem práce a její výše se vypočítá z průměrného čistého příjmu uvedeného v potvrzení od zaměstnavatele. Náhrada ušlého výdělku náležející svědkovi, který je osobou samostatně výdělečně činnou, se řídí zákonem č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů a její výše se vypočítává z posledního daňového přiznání.

Nárok na svědečné náleží svědkovi nejen při podávání výpovědi, ale rovněž dostaví-li se na předvolání orgánu činného v trestním řízení k provedení jiného úkonu dokazování. Rozhodnou okolností pro vznik nároku na svědečné je fakt, zda se svědek dostavil na výzvu k orgánu činnému v trestním řízení. Z tohoto důvodu má svědek nárok na svědečné i v případě, kdy využil svého práva odepřít svědeckou výpověď (§ 100 TR) nebo při zákazu výslechu (§ 99 TR). Svědek musí nárok na svědečné uplatnit do tří dnů po svém výslechu, po sdělení, že k výslechu nedojde, nebo po provedení jiného úkonu dokazování. Při uplatnění nároku na svědečné musí svědek předložit orgánu činnému v trestním řízení i potřebné dokumenty dokládající výši svědečného. Neučiní-li tak, jeho nárok na svědečné zaniká. Třídenní lhůta je tedy lhůtou prekluzivní. O tomto však musí být svědek poučen.

Výši svědečného určuje zpravidla ten orgán činný v trestním řízení, který svědka předvolal, a to ihned po uplatnění nároku na svědečné. Jednalo-li by se o řízení před soudem, určuje výši svědečného předseda senátu (§ 104 odst. 3 TR).

Na svědečné má nárok i jiná osoba za předpokladu, že splňuje podmínky, které byly výše zmíněny. Nárok na svědečné však nemá podezřelý nebo obviněný (§ 104 odst. 2 TR).

3. 2. 5 Právo vypovídat ve svém mateřském jazyce

Právo vypovídat ve svém mateřském jazyce není speciálním právem svědka. Je to obecné právo, které je zakotveno mezi zásadami trestního řízení v § 2 odst. 14 TŘ, ačkoliv se jedná spíše o zásadu týkající se organizace soudnictví. Toto ustanovení stanovuje skutečnost, že orgány činné v trestním řízení vedou toto řízení a v něm učiněná rozhodnutí vyhotovují v českém jazyce a každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, má právo používat před orgány činnými v trestním řízení svůj mateřský jazyk nebo jiný jazyk, který ovládá. Z judikatury nejvyššího soudu ČSR vyplývá povinnost přibrat tlumočníka, přestože předseda senátu ovládá jazyk, ve kterém svědek vypovídá.^{68, 69}

Toto právo vyplývá z ústavně zakotveného práva na tlumočníka. Přičemž právo na tlumočníka má každý, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, v němž se vede jednání. Právo na tlumočníka je zakotveno v čl. 37 odst. 4 Listiny a pro trestní řízení je konkretizováno v § 28 TŘ, který se věnuje přibrání tlumočníka.

Výše uvedené platí obdobně pro osoby, s kterými není možné dorozumět se jinak, než skrze některý z komunikačních systémů pro neslyšící a hluchoslepé (např. znakovou řeč). Právní úpravu týkající se tlumočnické činnosti obsahuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR, která tento zákon provádí, č. 37/1967Sb., ve znění pozdějších předpisů.

3. 2. 6 Právo ohroženého svědka na poskytnutí informací o pobytu obviněného nebo odsouzeného

Toto právo bylo nejprve upraveno společně s právem poškozeného požádat o informace o propuštění obviněného nebo odsouzeného z vazby z výkonu trestu odnětí svobody, z ochranného léčení nebo ze zabezpečovací detence v § 44a TŘ. S účinností zákona č. 45/2013 Sb., ZOTČ, tedy od 1. 8. 2013, bylo toto ustanovení trestního řádu zrušeno a nadále byla úprava tohoto práva rozdělena na právo poškozeného – v postavení oběti⁷⁰ (§ 11 odst. 3 ZOTČ) a na právo ohroženého svědka (§ 103a TŘ).

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 12. 1980, sp. zn.: 11 Tz 67/80, (R 26/1981 tr.) [nalezeno v systému Beck-online dne 28. 1. 2019].

⁶⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 175–176.

⁷⁰ Obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. – § 2 odst. 2 ZOTČ.

Svědék má tedy dle § 103a odst. 1 TŘ právo žádat o informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby; o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody; o přerušení výkonu trestu odnětí svobody; o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu ústavního ochranného léčení; o změně formy ochranného léčení z ústavní na ambulantní; o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu zabezpečovací detence; o změně zabezpečovací detence na ochranné léčení; o jakémkoliv vydání obviněného nebo odsouzeného do cizího státu nebo jeho předání do jiného členského státu Evropské unie v rámci mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních. Toto právo svědkovi náleží v případě, kdy mu hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě.

Ve druhém odstavci § 103a TŘ je upravena situace, kdy svědek tuto žádost nepodal, ale existuje zde důvodná obava, že svědkovi hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě. V případě, kdy obviněný nebo odsouzený byl propuštěn nebo uprchl, je orgán činný v trestním řízení (nebo i Probační a mediační služba, věznice, zdravotnické zařízení, v němž odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence) povinen neprodleně informovat o této skutečnosti policejní orgán, který vede/vedl trestní řízení v dané trestní věci. Policejní orgán přijme potřebná opatření k zajištění bezpečí svědka, dále jej vyrozumí o propuštění nebo uprchnutí a o opatřeních, která byla přijata k zajištění jeho bezpečí, nepovede-li toto vyrozumění ke zmaření nebo ztížení jejich účelu.

Třetí odstavec § 103a TŘ upravuje možnost přiměřeně použít ustanovení zákona o obětech trestných činů, a to na postup při podání žádosti a jejím vyřizování. S ohledem na výše zmíněné podává žádost o informace svědek v přípravném řízení policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a v řízení před soudem soudu (který rozhoduje/rozhodoval v prvním stupni). Je-li obviněný v době podání žádosti ve výkonu vazby, ve výkonu trestu, ve výkonu ústavního ochranného léčení nebo ve výkonu zabezpečovací detence, orgán, ke kterému byla tato žádost podána, o žádosti o informace ihned informuje příslušnou věznici, poskytovatele zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence, a to bez průtahů. Nenachází-li se obviněný nebo odsouzený ve výše zmíněných institucích, informuje je orgán, ke kterému byla žádost podána při vzetí do vazby nebo při nařízení výkonu trestu, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací

detence.⁷¹ Instituce, v nichž se obviněný nebo odsouzený nacházel (věznice, poskytovatel zdravotních služeb, v jehož zdravotnickém zařízení odsouzený vykonává ústavní ochranné léčení, nebo ústav pro výkon zabezpečovací detence) jsou povinny bezodkladně informovat svědka, nejpozději však do 24 hodin od doby, kdy nastala oznamovaná skutečnost.⁷²

3. 2. 7 Právo ohroženého svědka na poskytnutí ochrany

Trestní řád až do roku 1993 neupravoval žádné ustanovení, které by se zabývalo ochranou svědka. Tento stav se změnil přijetím novely trestního řádu v roce 1993, konkrétně zákonem č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb. o soudech a soudcích. Novelou byl s účinností od 1. 1. 1994 nově zformulován § 55 odst. 2 TŘ a § 209 TŘ, tímto byl vytvořen institut ochrany svědka v trestním řízení. Tato ustanovení však byla následně zrušena nálezem Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 4/94, a to z důvodu rozporu s čl. 4 odst. 4., čl. 37 odst. 3, čl. 38 odst. 2 Listiny. I přestože Ústavní soud rozhodl už 12. 10. 1994, ponechal zákonodárci lhůtu k další novele trestního řádu, a tak daná ustanovení zrušil až ke dni 1. 3. 1995. Zákonodárce sice přijal novelu trestního řádu v podobě zákona č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, ale tato novela nabyla účinnosti až 1. 9. 1995, z čehož vyplývá, že se trestní řád vrátil na několik měsíců do podoby bez úpravy institutu ochrany svědka v trestním řízení. Po účinnosti zákona č. 152/1995 Sb., bylo ustanovení § 55 odst. 2 TŘ novelizováno zákonem č. 265/2001 Sb. a zákonem č. 274/2008 Sb.⁷³

„Ochrana občana, který se v trestním řízení nachází v procesním postavení svědka, náleží mezi státem plně převzaté povinnosti, a to v rámci

---

⁷¹ §11 odst. 5 ZOTČ

⁷² §11 odst. 4 ZOTČ

⁷³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 417.

povinnosti trestné činy a jejich pachatele zjišťovat a podle zákona spravedlivě trestat.“⁷⁴

V institutu ochrany svědka v trestním řízení se dostávají do střetu dva podstatné požadavky, které jsou kladeny na trestní řízení. První požadavek se týká dostatečné ochrany svědka, hrozí-li mu reálné nebezpečí v důsledku plnění zákonné povinnosti svědčit, a rovněž i zájmu na odhalení trestného činu, na jeho řádné projednání a následné potrestání pachatele. Oproti tomuto požadavku stojí požadavek na zachování procesních práv obviněného, konkrétně práva vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě. Z pohledu ústavněprávního lze říci, že zde proti sobě stojí dvě základní lidská práva, a to právo na život a zdraví, proti právu na spravedlivý proces.⁷⁵

Právo ohroženého svědka na poskytnutí ochrany lze v současné době využít prostřednictvím tří různých cest.

První cesta spočívá v postupu Policie České republiky při ochraně svědků a poškozených v trestním řízení. Tato cesta je označována za tzv. krátkodobou ochranu svědka a je upravena v § 50 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o policii“). Tento institut není speciálním institutem pro ochranu svědka, ale jedná se o institut ochrany osob obecně. Ochrana je poskytnuta osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí a není možné jí poskytnout ochranu podle zvláštního zákona, tedy podle zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zvláštní ochraně svědka“). Právě v návaznosti na tuto skutečnost lze tento institut s určitou nadsázkou označit za jakýsi „malý program ochrany“.⁷⁶ Krátkodobá ochrana osob může být v odůvodněných případech poskytována i osobám blízkým osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí. Nutno dodat, že tato ochrana nesmí být poskytována bez souhlasu osoby, které má být poskytnuta. Za krátkodobou ochranu jsou podle § 50 zákona o policii považována opatření

⁷⁴ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: GRADA Publishing, 2007. s. 171. ISBN 978-80-247-2014-2.

⁷⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 416.

⁷⁶ Policie České republiky, Útvar speciálních činností SKPV. *Ochrana osob v působnosti Útvaru speciálních činností SKPV* [online]. Útvar speciálních činností SKPV, 2019 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/ochrana-osob-v-pusobnosti-utvaru-specialnich-cinnosti-skpvc.aspx> .

zahrnující fyzickou ochranu, dočasnou změnu pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky, nebo poradensko-preventivní činnost. Nastane-li situace, kdy osobě bezprostředně hrozí útok na život nebo zdraví, je policista povinen této osobě nejprve poskytnout fyzickou ochranu a následně informuje o vzniklé situaci útvar policie příslušný k zajišťování krátkodobé ochrany osob. O poskytnutí krátkodobé ochrany rozhoduje ředitel krajského ředitelství Policie České republiky, a to na základě návrhu svého odborného aparátu, kterým je služba kriminální policie a vyšetřování krajského ředitelství PČR. Pro rozhodování je důležitá skutečnost, zda nelze existující riziko eliminovat použitím běžné policejní činnosti. Krátkodobá ochrana trvá po dobu nezbytně nutnou, kdy hrozí závažné riziko, nejdéle však po dobu dvou měsíců. Po uplynutí doby může ředitel krajského ředitelství Policie ČR rozhodnout o prodloužení doby ochrany, a to i opakovaně. Po ukončení krátkodobé ochrany se tato osoba může znovu obrátit na policii se žádostí o ochranu.⁷⁷

Druhá cesta ochrany svědka je upravena trestním řádem, konkrétně v § 55 odst. 2 TŘ a v dalších navazujících ustanoveních. Jedná se o institut tzv. utajeného/anonymního svědka (blíže v kapitole 5). Právo na ochranu podle § 55 odst. 2 TŘ náleží svědkovi v případě, kdy zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že jemu samotnému nebo osobě jemu blízké zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a to právě v souvislosti s podáním svědecké výpovědi. Toto právo svědkovi náleží za splnění podmínky, že jeho ochranu nelze spolehlivě zajistit jiným způsobem. Tato ochrana spočívá v povinnosti orgánu činného v trestním řízení učinit potřebná opatření k utajení totožnosti i podoby svědka, to znamená, že se jméno, příjmení a jeho další osobní údaje nezapisují do protokolu, ale vedou se odděleně od trestního spisu. S těmito utajenými údaji se mohou seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci. Svědek musí být poučen o právu požádat o utajení své podoby a o tom, že při podepisování protokolu může použít smyšlené jméno a příjmení, pod kterým je následně veden v trestním spise. Nastane-li situace, kdy je potřeba zajistit ochranu utajeného svědka nebo osob jemu blízkých, musí orgán činný v trestním řízení učinit bezodkladně všechna potřebná opatření. Na druhou stranu pokud již dále neexistují důvody pro utajení totožnosti a podoby svědka, orgán činný

---

⁷⁷ Policie České republiky, Útvar speciálních činností SKPV. *Krátkodobá ochrana – otázky a odpovědi* [online]. Útvar speciálních činností SKPV, 2019 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kratkodoba-ochrana-otazky-a-odpovedi.aspx> .

v trestním řízení, který v té době vede trestní řízení, zruší stupeň utajení těchto informací, připojí uvedené údaje k trestnímu spisu a podoba svědka ani údaje o jeho totožnosti se nadále neutajují. Toto však neplatí, je-li utajována totožnost a podoba osob uvedených v § 102a TR, tedy osob služebně činných v policejním orgánu nebo policistů jiného státu, a tyto byly použity v trestním řízení jako agent anebo provádějící předstíraný převod, nebo se bezprostředně podíleli na použití agenta nebo provedení předstíraného převodu.

Třetí cesta ochrany svědka se řídí zákonem o zvláštní ochraně svědka. Podle tohoto zákona se postupuje pouze subsidiárně, tedy v případě, kdy není možné zajistit bezpečnost ohrožené osoby jiným způsobem (například krátkodobou ochranou nebo skrze institut utajeného svědka). Účelem tohoto zvláštního zákona je dle § 1 odst. 1 úprava poskytování zvláštní ochrany a pomoci svědkovi, ale i dalším osobám za předpokladu, že těmto zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, a to v souvislosti s trestním řízením. „*Zvláštní ochranu a pomoc podle tohoto zákona poskytuje Policie České republiky (dále jen „policie“)* a vykonává-li chráněná osoba vazbu nebo trest odnětí svobody, též *Vězeňská služba České republiky (dále jen „vězeňská služba“)*.“⁷⁸ Ochrana podle tohoto zákona je poskytována pouze osobám ohroženým, přičemž za osobu ohroženou je považována osoba, která podala či teprve má podat vysvětlení, svědeckou výpověď nebo vypovídala či má vypovídat jako obviněný anebo jinak pomáhala nebo má pomoci podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení, nebo osoba, která je znalcem nebo tlumočnickem anebo obhájcem, pokud obviněný, kterého jako obhájce zastupuje, vypovídal nebo má vypovídat, aby pomohl k dosažení účelu trestního řízení. Ohroženou osobou může být také osoba blízká některé z výše uvedených osob. V zákoně se setkáváme i s pojmem chráněné osoby, tou je osoba ohrožená, které je poskytována zvláštní ochrana a pomoc (§ 2 odst. 1 zákona o zvláštní ochraně svědka). Jak je patrné z účelu zákona o zvláštní ochraně svědka, ochrana, která je dle tohoto zákona dána, spočívá v poskytování zvláštní ochrany a pomoci svědkovi. Za zvláštní ochranu a pomoc je považován soubor opatření, která zahrnují osobní ochranu; přestěhování chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti a pomoc chráněné osobě se sociálně začlenit v novém prostředí; dále také utajení skutečné

---

⁷⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

totožnosti chráněné osoby; prověřování a dodržování podmínek poskytování zvláštní ochrany a pomoci. Zvláštní ochranu a pomoc poskytuje Policie ČR a Vězeňská služba ČR výkonem výše zmíněných opatření s tou výjimkou, že Vězeňská služba ČR může vykonávat pouze opatření zahrnující osobní ochranu a utajení skutečné totožnosti. Při plnění povinností dle zákona o zvláštní ochraně svědka jsou Policie ČR a Vězeňská služba ČR povinny spolupracovat.⁷⁹ Podle § 4 odst. 1 zákona o zvláštní ochraně svědka o poskytnutí této zvláštní ochrany svědkovi rozhoduje ministr vnitra, a to na návrh, který mu předloží policie, soudce nebo státního zástupce, pokud tento návrh podává soudce nebo státní zástupce, podávají ho skrze ministra spravedlnosti. K tomu, aby mohla být výše zmíněná ochrana poskytována, je nutný souhlas ohrožené osoby se způsobem a podmínkami poskytování zvláštní ochrany a pomoci, a to včetně souhlasu se zpracováváním a využíváním jejích osobních údajů.

3. 3 Povinnosti svědka

Povinnosti svědka jsou upraveny v trestním řádu. Většina z nich se nachází v části první – společná ustanovení a v hlavě páté – dokazování trestního řádu. Nejpodstatnější z povinností, které svědek má, je obecná svědecká povinnost, tedy povinnost vypovídat.

3. 3. 1 Povinnost vypovídat

Povinnost vypovídat je zakotvena v § 97 TR a vyplývá z ní povinnost každého dostavit se na předvolání a následně vypovídat o tom, co je mu známo o trestném činu, o pachateli nebo o okolnostech, které jsou důležité pro trestní řízení.

Tato povinnost se tedy skládá ze dvou dílčích povinností, těmi jsou povinnost dostavit se na předvolání k orgánu činnému v trestním řízení a povinnost vypovídat jako svědek.⁸⁰

Aby svědek mohl splnit svou povinnost dostavit se, je nutné nejprve svědka k podání výpovědi řádně předvolat. Předvolání je jedno z opatření orgánů činných v trestním řízení, které má zajistit přítomnost svědka na úkonech v trestním řízení. Předvolání může být učiněno písemně anebo také ústně, týká-li se budoucího úkonu. Je-li učiněno ústně, musí o tom být sepsán protokol podle

---

⁷⁹ §3 odst. 1, 2 zákona o zvláštní ochraně svědka

⁸⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 403.

§ 55 odst. 1 TŘ a následně musí být protokol podepsán podle § 56 odst. 1 TŘ, a to právě z toho důvodu, aby bylo předvolání provedeno řádně. Předvolání, ať už je v jakékoli formě, musí obsahovat tyto náležitosti: označení věci, ve které je potřeba zajistit přítomnost svědka, místo a čas konání výslechu. Další podstatnou náležitostí je informace v jakém postavení se osoba předvolává a popřípadě povinnost přinést s sebou dokumenty a ostatní věci, které orgán činný v trestním řízení označí.⁸¹ Z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že „... *pokud je někdo předvoláván k výslechu svědka písemně, musí mu být adresováno předvolání, z něhož je výslovně a jednoznačně zřejmé, že právě on se má osobně k výslechu dostavit. Nevyplývá-li z předvolání, že se k výslechu má dostavit určitá konkrétní osoba, nelze této osobě za nedostavení uložit pořádkovou pokutu podle § 66 odst. 1 trestního řádu*“.⁸² Předvolání, které je určeno svědkovi, nemusí být doručováno do vlastních rukou, ale pokud se pro to orgán činný v trestním řízení rozhodne, je mu tato možnost dána, a to na základě § 64 odst. 1 písm. c) TŘ. Pokud se pro doručení takovýmto způsobem orgán činný v trestním řízení nerozhodne, postupuje se dle obecné úpravy o doručování v § 62 a § 63 TŘ. Nedostaví-li se svědek na řádné předvolání a ani se dostatečně neomluví, je možné využít k zajištění jeho přítomnosti další z opatření orgánů činných v trestním řízení, a to předvedení. Dalším prostředkem k vynucení povinnosti dostavit se může být i uložení pořádkové pokuty dle § 66 TŘ. O možnosti použití předvedení nebo pořádkových pokut musí být svědek upozorněn v předvolání, jinak je není možné využít. Při rozhodování o využití těchto opatření je potřeba zvážit, zda je jejich použití nezbytné a zda existuje význam jejich použití pro trestní řízení. Mělo by být postupováno plně v souladu se zásadou subsidiarity a proporcionality, z toho plyne, že výše zmíněná opatření by měla být použita pouze v případě, kdy je zřejmé, že výpověď svědka je pro trestní řízení nepostradatelná.⁸³

Z povinnosti dostavit se existuje pouze jediná výjimka, která vyplývá z vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení v § 10 TŘ. Tuto povinnost tedy nemají osoby požívající diplomatických výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva. Povinnost dostavit se mají i osoby, jimž svědčí právo

---

⁸¹ §11 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. 1/2002, č. j. 505/2001- Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších instrukcí.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. 2 Tzn 192/96, (R 29/1997 tr.) [nalezeno v systému Beck-online dne 1. 2. 2019].

⁸³ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 902. ISBN 978-80-7552-600-7.

odepřít svědeckou výpověď dle § 100 TŘ nebo osoby, které mají právo na respektování zákazu výslechu dle § 99 TŘ, a to z toho důvodu, aby mohlo být prověřeno, zda jim opravdu právo svědčí a zda jej dle zákona využívají. Nutno dodat, jak již bylo výše zmíněno, že svědek je ve svém postavení nezastupitelný. Nelze ho zastoupit ani v případě, že by svědkův zmocněnec svědkovým jménem využil práva odepřít svědeckou výpověď.⁸⁴

Druhá dílčí povinnost, kterou obsahuje obecná svědecká povinnost, je povinnost vypovídat jako svědek. Trestní řád rovněž stanovuje, o čem má svědek vypovídat, tedy že je svědek povinen vypovídat o tom, co je mu známo o trestném činu, o pachateli a o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Přičemž není rozhodující, zda tyto skutečnosti svědek pozoroval sám nebo se o nich dozvěděl od někoho jiného. Pokud se však jedná o skutečnosti získané od jiných osob, tyto mohou mít důkazní význam, pouze pokud svědek označí pramen, od něhož se tyto informace dozvěděl. Neověřené pověsti tedy nelze považovat za obsah svědecké výpovědi.⁸⁵ Ze skutečností svědkem uvedených mají význam jen ty jím sdělené, nikoli jeho úsudky, hodnocení vnímaných skutečností a dohady o nich.⁸⁶ Ovšem vzhledem k subjektivitě svědecké výpovědi je nemožné, aby se svědek ve své výpovědi vyvaroval veškerému hodnocení a projevování svého úsudku k dané věci a aby se ve výpovědi neprojevila i osobnost vyslychaného. Proto musí vyslychající v průběhu výslechu zjistit okolnosti, které svědka k takovému hodnocení či úsudku dovedly, a na základě těchto informací orgán činný v trestním řízení v rámci hodnocení výpovědi svědka sám posoudí a zhodnotí danou skutečnost, tedy zda svědkův úsudek byl správný. Svědek má proto zásadně vypovídat o skutkových okolnostech, které jsou právně relevantní z hlediska dosažení účelu trestního řízení, a ve své výpovědi by se měl vyhnout právnímu hodnocení těchto skutečností. Nutno připomenout, že svědek je povinen vypovídat pravdivě, což je zajišťováno poučením o následcích nepravdivé výpovědi a hrozbou trestní odpovědnosti za trestný čin křivé výpovědi dle § 346 odst. 2 TZ. Nastane-li situace, že svědek bez uvedení důvodu odmítne vypovídat, může být povinnost vypovídat vynucována uložením pořádkové pokuty nebo jiného opatření podle § 66 TŘ. Odepře-li svědek výpověď v hlavním líčení a toto

---

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1436–1437.

⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1437.

⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 1995, sp. zn. 11 Tz 19/95, (R 18/1996 tr.) [nalezeno v systému Beck-online dne 1. 2. 2019].

právo mu nesvědčí, může být v hlavním líčení přečten protokol o dřívější výpovědi svědka, a to za splnění podmínek v § 211 odst. 3 TŘ.⁸⁷ V případě, že svědek opakovaně bezdůvodně odmítá vypovídat a vyjadřuje tím svou nedůvěru ve spravedlivé rozhodnutí soudu, může mu hrozit obvinění z trestného činu pohrdání soudem dle § 336 písm. c) TZ.⁸⁸

Obecná svědecká povinnost má všeobecnou povahu, přesto však existují výjimky z této povinnosti, které jsou odůvodněné veřejným či soukromým zájmem.⁸⁹ Tyto výjimky vyplývají z ustanovení trestního řádu a z Ústavy, která se týkají situací, kdy určitá osoba nemusí či dokonce nesmí vypovídat. Existuje tedy pět skupin osob, které jsou z povinnosti vypovídat vyňaty.

První skupina zahrnuje osoby požívající diplomatických imunit a výsad v rozsahu stanoveném zákonem nebo mezinárodním právem. Jedná se o osoby, u nichž exempce vyplývá z mezinárodního práva obyčejového a z mezinárodních smluv, které Česká republika ratifikovala a jimiž je vázána. Může jít například o členy stálých diplomatických komisí, zástupce OSN nebo soudce Mezinárodního soudního dvora.⁹⁰ Vzhledem k tomu, že tyto osoby jsou dle § 10 odst. 1 TŘ vyňaty z působnosti orgánů činných v trestním řízení, nemají na rozdíl od ostatních skupin svědků ani povinnost dostavit se k vyslychajícímu orgánu. Zároveň nemohou být osoby v této skupině k výpovědi donucovány prostřednictvím opatření zajišťujících řádný průběh trestního řízení. Nutno dodat, že neexistuje žádný důvod, který by těmto osobám bránil, aby svou svědeckou výpověď podaly dobrovolně.⁹¹

Druhá skupina zahrnuje osoby, jejichž výslech je zakázán podle § 99 TŘ. Tento zákaz je odůvodňován veřejným zájmem, jenž je spatřován v utajení určitých informací. Osoby spadající do této skupiny nemohou být vyslechnuty ani v případě, pokud by samy chtěly vypovídat. (Blíže v kap. 3. 2. 2)

Třetí skupina zahrnuje osoby oprávněné odepřít výpověď podle § 100 TŘ, přičemž právem odepřít svědeckou výpověď je chráněn především soukromý zájem (blíže v kap. 3. 2. 1).

---

⁸⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1437.

⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 5. 1994, sp. zn. 8 To 5/94, (R 54/1994 tr.) [nalezeno v systému Beck-online dne 1. 2. 2019].

⁸⁹ CHMELÍK, J., BRUNA, E. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. s. 90. ISBN 978-80-7408-175-0.

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 73.

⁹¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1438.

Čtvrtá skupina zahrnuje poslance a senátory, kteří jsou oprávněni odepřít svědectví podle čl. 28 Ústavy. Tento článek stanovuje právo odepřít svědectví, týkající se skutečností, které se poslanec či senátor dozvěděl v souvislosti s výkonem svého mandátu. Toto právo jim náleží i poté, co přestali být poslancem nebo senátorem. Nutno podotknout, že se jedná o právo těchto osob, které ho mohou, ale nemusejí využít.

Pátá skupina zahrnuje soudce Ústavního soudu České republiky, ti jsou oprávněni odepřít svědectví podle čl. 86 odst. 3 Ústavy. Soudce Ústavního soudu má právo odepřít svědectví týkající se skutečností, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem své funkce. Toto právo mu náleží i poté, co přestal být soudcem Ústavního soudu. Opět je nutno zmínit, že se jedná o právo, a tak záleží pouze na rozhodnutí soudce Ústavního soudu, zda je využije či ne.

Nevyužije-li některá z osob uvedených v první, třetí, čtvrté a páté skupině svého práva odepřít svědeckou výpověď nebo práva odepřít svědectví a podá svědeckou výpověď, vztahují se na ni veškerá procesní ustanovení týkající se výsledku svědka, a to včetně povinnosti vypovídat pravdivě a případné možnosti trestního stíhání za trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku dle § 346 odst. 2 TZ. Trestně stíhané za tento trestný čin by však nemohly být osoby spadající do první skupiny.⁹²

3. 3. 2 Povinnost podrobit se zvláštním způsobům dokazování

Zvláštní způsoby dokazování byly do trestního řádu zavedeny novelou v roce 2001, konkrétně zákonem č. 265/2001 Sb., jako samostatné důkazní prostředky. Mezi tyto zvláštní způsoby dokazování patří konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě. Trestní řád upravuje postup provádění jednotlivých zvláštních způsobů dokazování v § 104a- 104e TŘ. Přípravou, organizačním zabezpečením, taktikou a souvisejícími otázkami se zvláštními způsoby dokazování se zabývá kriminalistika,⁹³ přičemž kriminalistika tyto zvláštní způsoby dokazování považuje za metody kriminalistické praktické činnosti.⁹⁴

⁹² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1438.

⁹³ „Kriminalistika je samostatný vědní obor sloužící ochraně občanů a státu před trestnými činy tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a zákonitosti vyhledávání, shromažďování a zkoumání stop a tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.“ – MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. op. cit. sub 26, s. 6.

⁹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 419–420.

Vyzve-li orgán činný v trestním řízení svědka k účasti na zvláštním způsobu dokazování, je svědek povinen se zúčastnit a jeho přítomnost může být i vynucována, stejně tak jako je tomu u povinnosti vypovídat. Svědek má právo odepřít svou účast na těchto důkazních prostředcích z důvodů naplňujících podmínky pro využití práva na respektování zákazu výslechu dle § 99 TŘ a pro využití práva odepřít svědeckou výpověď dle § 100 TŘ. O průběhu procesních úkonů označovaných jako zvláštní způsoby dokazování musí být vždy sepsán protokol. Trestní řád v § 55 odst. 3 upravuje přesný obsah protokolů o jednotlivých zvláštních způsobech dokazování.

Konfrontace je neopakovatelný procesní úkon upravený v § 104a TŘ, spočívající v postavení tváří v tvář osob, které již byly dříve vyslechnuty a jejichž výpovědi v podstatných okolnostech nesouhlasí, a to s cílem tyto rozpory odstranit a s možností získat nové důkazy. Konfrontaci můžeme dle procesního postavení konfrontovaných osob rozdělit na konfrontaci mezi obviněnými, popř. spoluobviněnými, konfrontaci mezi obviněným a svědkem a konfrontaci mezi svědky. Zákon přímo nestanovuje, mezi kolika osobami může ke konfrontaci dojít, ale z trestněprávní nauky i z praxe vyplývá doporučení konfrontovat mezi sebou vždy jen dvě osoby. Ke konfrontaci se může přistoupit až po výslechu osob, které mají být konfrontovány a poté, co o jejich výpovědi byl sepsán protokol. Konfrontace probíhá tak, že se vyslychaná osoba vyzve, aby druhé osobě v přímé řeči vypověděla své tvrzení o okolnostech, v nichž se výpovědi těchto osob rozcházejí, popřípadě může doplnit další okolnosti, které s jejím tvrzením souvisejí a o kterých dosud nevypovídala. Konfrontované osoby si mohou klást vzájemně otázky pouze se souhlasem vyslychajícího. Pro konfrontaci lze subsidiárně použít ustanovení o výpovědi obviněného a o svědcích. Je-li potřeba konfrontované osoby po skončení konfrontace znovu vyslechnout, bude jejich výslech probíhat odděleně. Trestní řád stanovuje v § 104a odst. 7, že tento důkazní prostředek má být primárně využit až v řízení před soudem, ovšem rovněž z tohoto pravidla stanovuje výjimku, a to takovou, že před podáním obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu lze konfrontaci provést v případě, pokud lze očekávat, že její provedení výrazněji přispěje k objasnění věci a stejného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky. Provést konfrontaci s osobou mladší než osmnáct let lze zcela výjimečně, když je to pro objasnění věci nezbytně nutné a bude přiměřeně užito ustanovení § 102 TŘ. S mladistvým lze provést konfrontaci dle § 57 odst. 2 ZSM, tedy rovněž zcela výjimečně

a pouze v řízení před soudem. Konfrontaci není možné provést se svědkem, jehož totožnost se utajuje z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 TŘ. Konfrontaci není možné provést ani mezi poškozeným mladším osmnácti let a obviněným, a to pokud se jedná o trestní stíhání za trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.⁹⁵

Rekognice je zvláštní zpravidla neopakovatelný procesní úkon upravený v § 104b TŘ, který spočívá ve znovupoznání osob nebo věcí, jehož cílem je určit totožnost těchto osob či věcí. K užití tohoto důkazního prostředku dochází, je-li pro trestní řízení důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznal osobu nebo věc, a určil tím její totožnost. Znovupoznání spočívá v psychofyziologických procesech, které probíhají v mozku člověka a umožňují zapamatování vnímaného, vybavení dříve vnímaného objektu a srovnání vybavené představy s momentálním vjemem předváděného objektu, přičemž dochází k vyloučení nebo ke ztotožnění předváděných objektů.⁹⁶ Rekognici můžeme rozdělit podle charakteru předváděných objektů na rekognici osob a rekognici věcí, podle funkčních a pohybových znaků objektů na rekognici sluchových vjemů a rekognici zrakových vjemů a podle způsobu předvádění objektů na rekognici in natura a rekognici podle fotografií. Osoba poznávající musí být před rekognicí vyslechnuta o okolnostech, za nichž osobu nebo věc vnímala, a o znacích nebo zvláštностech, podle kterých by bylo možno osobu nebo věc poznat. Před rekognicí nesmí být poznávající osobě znovu poznávaná osoba či věc ukázána, a to z toho důvodu, že by výsledky rekognice byly znehodnoceny a byly by dále nepoužitelné v trestním řízení pro podstatnou vadu při jejím provádění. K provádění rekognice musí být vždy přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna. Trestní řád upravuje průběh rekognice odlišně v závislosti na tom, o jaký druh rekognice se jedná. Jedná-li se o znovupoznání osoby in natura, ukáže se poznávajícímu tato osoba mezi nejméně třemi osobami, které se svým vzhledem výrazně neodlišují. Přičemž se osoba, která má být poznána, vyzve, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazované osoby. Nastane-li situace, kdy není možné ukázat poznávanou osobu in natura, bude rekognice provedena podle fotografií. Fotografie poznávané osoby se předloží poznávající osobě spolu s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších

---

⁹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 420–421.

⁹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika.* op. cit. sub 26, s. 345.

osob. Rekognice podle fotografií nesmí bezprostředně předcházet rekognici in natura. Jedná-li se o rekognici podle sluchového vjemu, má být znovu poznávané osobě dána možnost hovořit v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi. Jedná-li se o rekognici věcí, ukáže se poznávající osobě tato poznávaná věc ve skupině s dalšími věcmi, pokud možno téhož druhu. Je-li potřeba odstranit rozpor mezi výpověďmi a výsledky rekognice, vyslechnou se podezřelý, obviněný nebo svědek po provedení rekognice znovu. Pro rekognici lze subsidiárně použít ustanovení o výpovědi obviněného a o svědcích. Trestní řád v § 104b odst. 7 upravuje tzv. skrytou rekognici, ta spočívá v tom, že rekognici lze podle povahy věci provést tak, aby se poznávající osoba bezprostředně nesešla s poznávanou osobou. Tento odstavec dále upravuje možnost rekognice za účasti osoby mladší než osmnáct let, při které se přiměřeně užije § 102 TŘ. Dále je trestním řádem upravena rekognice za přítomnosti svědka, jehož totožnost se utajuje podle § 55 odst. 2 TŘ, kterou je možné provést, je-li takto utajovaná osoba osobou poznávající a jsou-li zároveň dodržovány podmínky utajení jeho podoby a osobních údajů.⁹⁷

Vyšetřovací pokus je zvláštní procesní úkon upravený v § 104c TŘ, spočívající ve zjišťování, ověřování nebo upřesňování, zda se určitá skutečnost stala nebo mohla stát určitým způsobem a za určitých podmínek. Tento procesní úkon se koná v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách, kdy jsou pozorovány skutečnosti zjištěné v trestním řízení, případně jsou zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení. V praxi je vyšetřovací pokus používán k ověření, zda určitá osoba mohla určitou událost vidět nebo slyšet či zda určitý jev mohl nastat. Vyšetřovací pokus nebude proveden, pokud by to vzhledem k okolnostem případu nebo osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka bylo nevhodné nebo pokud by účelu vyšetřovacího pokusu bylo možné dosáhnout jinak. Je-li tento důkazní prostředek prováděn v přípravném řízení, musí k němu být přibrána alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna. Z tohoto pravidla existuje výjimka, a to taková, že pokud by hrozilo zmaření vyšetřovacího pokusu tím, že není možné zajistit přítomnost osoby na věci nezúčastněné, její účast není nutná. K vyšetřovacímu pokusu může být přibrán znalec, popřípadě i podezřelý, obviněný a svědek, pokud je to vzhledem k povaze věci a ke skutečnostem, které dosud v trestním řízení vyšly

---

⁹⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 421–422.

najevo, potřeba. Účast výše zmíněných osob při vyšetřovacím pokusu se řídí dle ustanovení, která platí pro jejich výsledch. Pokud se zúčastní vyšetřovacího pokusu osoba mladší než osmnáct let, užije se přiměřeně § 102 TŘ. Nutno zdůraznit, že k úkonům souvisejícím s vyšetřovacím pokusem nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek, který má právo odeprít výpověď, žádným způsobem donucován. V praxi není účast těchto osob na vyšetřovacím pokusu nutná, protože jsou ve většině případů nahraditelní figuranty nebo pokusnými osobami. Nahraditelní nejsou pouze tehdy, kdy jsou předmětem vyšetřovacího pokusu nějaké subjektivní vlastnosti, které nelze poznávat skrze vlastnosti jiné osoby.⁹⁸

Rekonstrukce je procesní úkon upravený v § 104d TŘ, spočívající v prověření výpovědi podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, a to pomocí obnovení situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah. K rekonstrukci se přistupuje v případě, kdy jiné důkazy provedené v trestním řízení nejsou k objasnění věci dostačující. Na postup při rekonstrukci se přiměřeně použijí ustanovení o vyšetřovacím pokusu, z čehož vyplývá i zákaz nutit obviněného k úkonům souvisejícím s rekonstrukcí.⁹⁹ „Rekonstrukce bývá někdy zaměňována s vyšetřovacím pokusem. [...] Je tomu tak proto, že cíle obou těchto důkazních prostředků jsou podobné a někdy i shodné. Rozdíl mezi nimi spočívá v metodě, tedy v tom, že rekonstrukci se obnovuje situace, skutkové okolnosti nebo předměty ve vztahu ke spáchání trestného činu, kdežto při vyšetřovacím pokusu dochází k experimentálnímu, často mnohonásobnému vytváření a opakování možností a podmínek, za nichž byl čin spáchán.“¹⁰⁰

Prověrka na místě je procesní úkon upravený v § 104e TŘ, který se užívá, je-li potřeba osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka k doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu. Na postup při prověrce na místě se přiměřeně použijí ustanovení o vyšetřovacím pokusu, z čehož vyplývá i zákaz nutit výše zmíněné osoby k úkonům souvisejícím s tímto důkazním prostředkem (§ 104c odst. 4 TŘ). Podmínkou pro provedení prověrky na místě je tedy dobrovolná aktivní účast osoby, jejíž výpověď má být prověřována. Cílem tohoto důkazního prostředku

⁹⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 424–425.

⁹⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 425.

¹⁰⁰ FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní.* op. cit. sub 2, s. 420.

není pouze porovnání skutečností uvedených ve výpovědi se skutečnostmi nacházejícími se na místě, ale i získání nových důkazů, popřípadě jejich zajištění.¹⁰¹

3. 3. 3 Ostatní povinnosti

Jak již bylo řečeno v kapitole 2. 3. 1, je svědek povinen podrobit se dle § 118 TŘ vyšetření duševního stavu, které je důkazním prostředkem. K tomuto vyšetření dochází tehdy, jsou-li u důležitého svědka závažné pochybnosti o tom, zda nemá podstatně sníženu schopnost správně vnímat nebo vypovídat. Vyšetření provádí většinou jeden znalec z oboru psychiatrie popřípadě psychologie, ovšem jedná-li se o objasnění skutečnosti zvláště důležité pro trestní řízení, je třeba dle § 105 odst. 4 TŘ přibrat znalce dva. Při vyšetření duševního stavu svědka nelze nařídit pozorování duševního stavu svědka ve zdravotnickém ústavu, jako je tomu u obviněného (§ 116 odst. 2 TŘ). Znalec je přibrán na základě opatření orgánu činného v trestním řízení, proti kterému není stížnost přípustná. Lze však vznést námitky podle § 105 odst. 3 TŘ, a to proti osobě znalce z důvodů, které stanoví zvláštní zákon (zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů), nebo proti odbornému zaměření znalce či proti formulaci otázek položených znalci. Svědek je na základě řádného předvolání povinen dostavit se k vyšetření svého duševního stavu. Pokud se bez řádné omluvy ke znalci nedostaví, může mu být uložena pořádková pokuta dle § 66 TŘ, nebo může být ke znalci předveden podle § 98 TŘ.

Svědek je dále povinen podrobit se prohlídce těla dle § 114 odst. 1 TŘ, v případě, že je nutné zjistit, zda jsou na těle svědka stopy nebo následky trestného činu. Prohlídku těla by měl provádět lékař, ovšem není-li tomu tak, musí být prováděna osobou stejného pohlaví. Prohlídku těla a jiné podobné úkony řadí trestní řád spolu s vyšetřením duševního stavu k ohledání, z toho vyplývá, že se jedná o důkazní prostředky. Při provádění prohlídky těla a jiných podobných úkonů je důležité, aby byla dodržována zásada přiměřenosti a aby nebylo nedůvodně zasahováno do lidských práv, například do práva na zachování lidské důstojnosti zakotvené v čl. 10 odst. 1 Listiny. Nutno podotknout, že každý je povinen se podrobit prohlídce těla a jiným podobným úkonům, o tomto musí být

---

¹⁰¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb. op. cit. sub 1, s. 426–427.*

osoba poučena a upozorněna na následky nesplnění této povinnosti, spočívající v možnosti uložení pořádkové pokuty dle § 66 TŘ.¹⁰²

Svědék je povinen strpět odběr krve, odběr biologického materiálu nebo jiný obdobný úkon dle § 114 odst. 2 TŘ, a to v případě, je-li to potřeba k zajištění důkazu. Tuto povinnost svědek nemá, vytvářel-li by odběr krve nebezpečí pro jeho zdraví. Odběr krve či jiný obdobný úkon provádí lékař nebo odborný zdravotnický pracovník. Odběr biologického materiálu, který není spojen se zásahem do tělesné integrity svědka, jehož se tento úkon týká, může provést i svědek sám nebo s jeho souhlasem orgán činný v trestním řízení.

Svědék je povinen strpět provedení potřebných úkonů pro zjištění totožnosti podle § 114 odst. 3 TŘ v případě, že se zdržoval na místě činu a je-li to potřeba k zajištění důkazu.

Svědék je povinen dle §101 odst. 4 TŘ napsat potřebný počet slov, je-li to potřeba ke zjištění pravosti rukopisu. Tuto povinnost mu ukládá orgán činný v trestním řízení. Pokud svědek tuto povinnost nesplní, může být ke splnění donucen uložením pořádkové pokuty dle § 66 TŘ. Pokud se svědek k tomuto úkonu nedostaví a ani se dostatečně neomluví, hrozí mu, že bude předveden dle § 98 TŘ.¹⁰³

3. 3. 4 Následky porušení povinností svědka

Jak již bylo několikrát zmíněno, trestní řád k vynucení splnění těchto výše uvedených povinností svědka dává orgánům činným v trestním řízení právo uložit svědkovi pořádkovou pokutu nebo právo nechat svědka předvést. Pokud svědek poruší své povinnosti závažným způsobem, a naplní tím znaky skutkové podstaty trestného činu uvedené v trestním zákoníku v části druhé, v hlavě X. a díle čtvrtém, může být za tyto činy trestněprávně odpovědný. Konkrétně se jedná o trestný čin pohrdání soudem, křivého obvinění nebo křivé výpovědi. K trestní odpovědnosti je potřeba přistupovat *ultima ratio*, z tohoto přístupu vychází zásada subsidiarity trestní represe, která je upravena v §12 odst. 2 TZ a z které vyplývá požadavek na uplatňování trestní odpovědnosti a s ní spojenými trestněprávními důsledky jen ve společensky škodlivých případech, v nichž nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

---

¹⁰² FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 392–393.

¹⁰³ DRAŠTÍK, A., FENYK, J. *Trestní řád: komentář*. op. cit. sub 83, s. 914.

Předvedení má formu opatření orgánu činného v trestním řízení, jímž se zajišťuje přítomnost svědka na procesním úkonu, pokud jsou kumulativně splněny zákonem předepsané podmínky. První podmínkou je, že byl svědek k účasti na procesním úkonu řádně předvolán (viz kap. 3. 3. 1), a k tomuto úkonu se nedostavil a ani svou neúčast dostatečně neomluvil. Druhou podmínkou je skutečnost, že svědek byl na možnost předvedení a jiné následky nedostavení se upozorněn už v předvolání. Předvedení svědka je opatření fakultativní povahy, což znamená, že o jeho použití rozhodne orgán činný v trestním řízení. Podle poslední věty § 98 TŘ platí v případě, že se svědek, který je příslušníkem ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě, nedostaví na předvolání, je potřeba požádat jeho velitele či náčelníka, aby sdělil důvod, proč se předvolaný nedostavil, popřípadě aby ho dal předvést. Z judikatury je patrné, že předvolání lze uložit spolu s pořádkovou pokutou, avšak předvolání by mělo být použito v krajních případech, „... když z konkrétních okolností plyne s přihlédnutím k osobě svědka a způsobu jeho života je zjevné, že uložení pořádkové pokuty nepovede k zajištění účasti svědka v trestním řízení“.¹⁰⁴ Svědek může být předveden i k jiným úkonům, při kterých je jeho přítomnost vyžadována, na rozdíl od obviněného, který může být předveden pouze k výslechu dle § 90 TŘ. Trestní řád se výslovně nevyjadřuje k otázce, kdo realizuje předvedení svědka. Avšak je zde možnost analogicky použít ustanovení § 90 odst. 3 TŘ, z čehož by vyplývalo, že předvedení svědka realizuje rovněž policejní orgán. Tuto skutečnost potvrzuje i pokyn policejního prezidenta č. 103/2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení a ustanovení § 183 odst. 1 TŘ, ve kterém je upraveno právo předsedy senátu kdykoliv během řízení před soudem požádat policejní orgán o předvedení osoby, a policejní orgán má povinnost mu urychleně vyhovět.¹⁰⁵

Pořádková pokuta je zajišťovací prostředek, který je projevem disciplinární pravomoci orgánů činných v trestním řízení a má donucovací a výrazný sankční charakter. Tento prostředek umožňuje orgánům činným v trestním řízení zajistit nerušený a důstojný průběh trestního řízení. Pořádková pokuta může být dle § 66 odst. 1 TŘ uložena každému (tedy i tomu, kdo je přítomný jako veřejnost), kdo i přes předchozí napomenutí nadále ruší trestní

¹⁰⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 4. 9. 1989, sp. zn. Tpj 32/89, (R 19/1990 tr.), [nalezeno v systému Beck-online dne 18. 2. 2019].

¹⁰⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 339.

řízení nebo tomu, kdo se k orgánům činným v trestním řízení chová urážlivě nebo také tomu, kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, které mu byly dány podle trestního řádu. Pořádkovou pokuta může být uložena předsedou senátu a v přípravném řízení státním zástupcem nebo policejním orgánem. Pořádková pokuta může být uložena až do výše 50 000 Kč, přičemž dolní hranice není stanovena. „*Výši pořádkové pokuty je nutno určovat s ohledem na princip proporcionality, neboť při jejím ukládání dochází ke kolizi ústavně chráněné hodnoty, jež představuje zajištění řádného průběhu trestního řízení s právem pokojného užívání majetku. Aby zásah do práva vlastnit majetek ze strany veřejné moci neporušoval požadavek šetření podstaty a smyslu ústavně garantovaných práv a svobod, je třeba vzít v úvahu význam plynulosti a naplnění účelu trestního řízení, intenzitu jeho ohrožení nevyhověním předvolání orgánu činného v trestním řízení, jakož i závažnost jednání, pro něž se trestní řízení vede.*“¹⁰⁶ Pořádkovou pokutu lze uložit i opakovaně. Pořádková pokuta může být uložena nejdéle do jednoho roku od doby, kdy došlo k jednání, za které má být pokuta uložena.¹⁰⁷ O uložení pořádkové pokuty rozhoduje orgán činný v trestním řízení usnesením, proti tomuto usnesení lze do tří dnů od oznámení usnesení podat řádný opravný prostředek v podobě stížnosti. Tato stížnost má odkladný účinek.¹⁰⁸ Ve druhém odstavci § 66 TŘ je upravena možnost speciálních postupů u některých skupin osob. Například má-li být pořádková pokuta uložena příslušníku ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě, může se toto opatření přenechat příslušnému veliteli nebo náčelníku ke kázeňskému potrestání. Obdobně se postupuje, i pokud má být pořádková pokuta uložena osobě, která je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může se pořádkové opatření přenechat řediteli věznice k uložení pořádkového opatření nebo ke kázeňskému potrestání. Postupuje-li se výše nastíněnou cestou, je příslušný velitel, náčelník nebo ředitel povinen o výsledku vyrozumět orgán činný v trestním řízení. Speciální postup je upraven ve třetím odstavci § 66 TŘ tak, že pokud se dopustí výše popsaného jednání obhájce nebo v řízení před soudem státní zástupce, je orgán činný v trestním řízení povinen předat pořádkové opatření orgánu, který je

---

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 31/05 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 18. 2. 2019].

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1996, sp. zn. 2 Tzn 90/96 [nalezeno v systému ASPI dne 18. 2. 2019].

¹⁰⁸ Odkladný (devolutivní) účinek znamená, že o opravném prostředku rozhoduje jiný orgán, než který vydal v původním řízení rozhodnutí, které bylo napadeno opravným prostředkem. - FENYK, J., GRÍVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 581.

příslušný ke kárnému postihu těchto osob. Tento orgán je rovněž povinen o výsledku vyrozumět orgán činný v trestním řízení.¹⁰⁹

Trestný čin pohrdání soudem je zakotven v § 336 TZ. Objektem¹¹⁰ je ochrana nezávislosti soudnictví a důstojného jednání před soudem. Objektivní stránka¹¹¹ spočívá ve třech různých jednáních pachatele. Ten se tohoto trestného činu může dopustit, pokud opakovaně závažným způsobem ruší jednání soudu, nebo pokud se opakovaně při soudním jednání chová k soudu urážlivě či soud znevažuje, anebo pokud opakovaně neuposlechne příkaz či výzvu soudu, a to bez dostatečné omluvy, nebo opakovaně zmaří jednání soudu. Nutno zdůraznit, že každý z výše popsaných způsobů chování se musí opakovat, což znamená, že se musí stát alespoň dvakrát, přičemž k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu může dojít i v průběhu jediného soudního jednání. Svědek se tohoto trestného činu může například dopustit v případě, že se opakovaně nedostaví k soudnímu jednání, čímž neuposlechne příkaz nebo výzvu soudu. Ustanovení o trestném činu pohrdání soudem se ve většině případů použije, pokud selhaly mírnější prostředky zajištění řádného průběhu trestního řízení, jako je například pořádková pokuta nebo vykázaní z jednacích síní podle § 204 TŘ, avšak jejich použití není jedním ze znaků, které musí být splněny pro trestnost výše popsaného jednání. Subjektem¹¹² tohoto trestného činu může být kdokoli. Co se týče subjektivní stránky,¹¹³ je u trestného činu pohrdání soudem vzhledem k ustanovení § 13 odst. 2 TZ vyžadován úmysl.¹¹⁴

---

¹⁰⁹ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 264–267.

¹¹⁰ „Objektem trestného činu rozumíme právní hodnoty a zájmy, na jejichž zachování má společnost zvláštní zájem, takže jim stát poskytuje trestněprávní ochranu.“ – ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 116. ISBN 978-80-7478-616-7.

¹¹¹ „Objektivní stránka trestného činu je charakterizována způsobem spáchání trestného činu a jeho následky. [...] Objektivní stránka zahrnuje především tzv. obligatorní znaky objektivní stránky, jimiž jsou: jednání, následek a příčinný vztah.“ – ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 123. ISBN 978-80-7478-616-7.

¹¹² Subjekt je pachatel trestného činu, kterým může být jak osoba fyzická, tak i právnická, která spáchala trestný čin. Subjekt je spolu s objektem, objektivní stránkou a subjektivní stránkou obligatorním znakem skutkové podstaty. – JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 196. ISBN 978-80-7502-236-3.

¹¹³ „Subjektivní stránka charakterizuje trestný čin z hlediska jeho vnitřní stránky, z pohledu psychiky pachatele.“ – ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 179. ISBN 978-80-7478-616-7.

¹¹⁴ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 842–843. ISBN 978-80-7502-236-3.

Trestný čin křivé obvinění je zakotven v § 345 TZ. V tomto ustanovení jsou upraveny dvě samostatné skutkové podstaty, přičemž druhý odstavec je zároveň kvalifikovanou skutkovou podstatou. Objektem je zde zájem na řádné činnosti soudů a jiných orgánů veřejné moci, dále i zájem na ochraně cti, svobody a práv občanů. Objektivní stránka první skutkové podstaty spočívá ve lživém obvinění jiného z trestného činu a objektivní stránka druhé skutkové podstaty spočívá v témže jednání ovšem s úmyslem přivodit lživě obviněnému trestní stíhání. Lživé obvinění spočívá v nepravdivém tvrzení, že se jiný dopustil trestného činu, to znamená, že pachatel tohoto trestného činu vědomě objektivně nepravdivě informoval o tom kdy, kde a jak měl být trestný čin spáchán a kdo je jeho pachatelem. Lživé obvinění musí směřovat vůči konkrétní osobě, ačkoli tato osoba nemusí být označena přímo jménem, postačí, že jsou uvedeny podstatné okolnosti, dle kterých lze osobu individualizovat bez jakýchkoli důvodných pochyb. Lživé obvinění může směřovat i vůči více osobám.¹¹⁵ Pro trestnost tohoto trestného činu není rozhodné, jakou formou bylo obvinění učiněno, zda bylo uskutečněno před orgánem činným v trestním řízení, před orgánem veřejné moci, nebo skrze sdělovací prostředky. Tohoto trestného činu se dopustí pachatel i v případě, že lživě obviní jiného při uplatňování své vlastní obhajoby. Podstatná pro trestní odpovědnost za tento trestný čin je skutečnost, že se lživé obvinění týkalo obvinění z trestného činu, obvinění z přestupku není dostačující. Subjektem tohoto trestného činu může být kdokoli. Subjektivní stránka spočívá v prvním odstavci v úmyslu, tedy ve vědomosti o tom, že obvinění je nepravdivé. Ve druhém odstavci je rovněž potřeba úmysl, ovšem, zde je potřeba, aby pachatel měl v úmyslu přivodit lživým obviněním trestní stíhání toho, koho obvinil. Podle judikatury se o trestný čin křivého obvinění nejedná v případě, kdy osoba oznámí pouhé podezření ze spáchání trestného činu.^{116, 117}

Trestný čin křivá výpověď je zakotven v § 346 odst. 2 TZ. Objektem je zde zájem společnosti na řádném výkonu znalecké činnosti a zájem na správném zjištění skutkového stavu jako podkladu pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení, soudů, notářů v postavení soudních komisařů, ale i mezinárodních soudních orgánů a pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny

---

¹¹⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. s. 3237. ISBN 978-80-7400-428-5.

¹¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 1965, sp. zn. 4 Tz 40/65, [nalezeno v systému ASPI dne 20. 2. 2019].

¹¹⁷ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 852–853. ISBN 978-80-7502-236-3.

Parlamentu České republiky (dále jen „PSP ČR“). Objektivní stránka spočívá v uvedení nepravdy o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise PSP ČR, toto jednání lze označit za aktivní formu. Objektivní stránka může spočívat i v zamlčení takto významné okolnosti, přičemž zde se jedná o pasivní formu. Svědek se v trestním řízení dopustí křivé výpovědi výše popsaným jednáním, pokud tak učiní před soudem (senátem, samosoudcem, soudcem, pověřeným justičním čekatelem či vyšším soudním úředníkem), státním zástupcem nebo policejním orgánem v přípravném řízení. O trestný čin se nejedná, pokud svědek uvede nepravdu ve snaze zatajit tím svůj trestný čin nebo pokud obviněný vypovídá nepravdu v trestním řízení, které je proti němu vedeno. Podle judikatury platí, že pokud orgány činné v trestním řízení posoudí svědeckou výpověď jako nevěrohodnou, neznamená to automaticky, že svědek bude stíhán za trestný čin křivé výpovědi, protože nevěrohodnost není synonymním výrazem pro nepravdivost. Nevěrohodnost vyjadřuje pochybnosti o pravdivosti výpovědi, ale nepravdivost znamená jistotu, že okolnosti uvedené ve svědecké výpovědi jsou v rozporu se skutečností.¹¹⁸ Trestnost tohoto trestného činu není podmíněna vyvoláním nějakého účinku v důsledku uvedení nepravdy. Subjektem tohoto trestného činu může být pouze svědek nebo znalec, jedná se tedy o tzv. speciální subjekt. Co se týče subjektivní stránky k jednání uvedenému v § 346 odst. 2 písm. a) TZ, je vyžadován úmysl zahrnující vědomost pachatele o tom, že uvedená informace o podstatné okolnosti je nepravdivá a alespoň nepřímý úmysl tuto nepravdu uvést. Subjektivní stránka jednání podle § 346 odst. 2 písm. b) TZ spočívá rovněž v úmyslu, ten je spatřován ve vědomosti pachatele, že záměrně nevypráví vše, co k dané věci ví.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1103/2005, (R 19/2006 tr.), [nalezeno v systému Beck-online dne 20. 2. 2019].

¹¹⁹ JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 853–854. ISBN 978-80-7502-236-3.

4 Výslech svědka a svědecká výpověď v trestním řízení

Výslech svědka patří mezi nejvýznamnější a zároveň i nejčastější důkaz v trestním řízení. „V souvislosti s tímto důkazem se střetáváme s drobnou terminologickou problematikou, k rozlišení pojmů výpověď a výslech lze uvést, že výpověď je důkazním prostředkem, zatímco výslech je vlastní procesní postup orgánu činného v trestním řízení, kterým se výpověď opatřuje. Výpověď je tedy výsledným produktem výslechu.“¹²⁰ Na výslech svědka lze nahlížet z několika různých pohledů, z pohledu trestního práva procesního, z pohledu kriminalistického či z pohledu forenzní psychologie. Výslech lze považovat za specifickou metodu kriminalistické praxe, v jejímž průběhu se za zákonem stanovených podmínek a důvodů (především v § 101, § 101a, § 102, § 102a, § 103, ale i v § 211, § 212 a dalších TŘ) kriminalisticky získávají, formou výpovědi, právně relevantní skutečnosti, které jsou uloženy ve vědomí člověka. Cíl výslechu je spatřován v získání úplné a věrohodné výpovědi, která je podstatná pro zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti.¹²¹

V trestním řádu nalezneme pouze základní pravidla týkající se realizace výslechu. Podrobněji se taktice a postupu při výslechu věnuje kriminalistika.

4.1 Příprava a průběh výslechu svědka

Pro úspěšné provedení výslechu svědka je potřeba pečlivá příprava. Trestní řád se však přípravou výslechu nezabývá, a tak je zde dán prostor komentářové literatuře a kriminalistice. Orgán činný v trestním řízení provádějící výslech by se měl nejprve důkladně seznámit se všemi dosud zjištěnými informacemi a na základě těchto informací by měl určit předmět a cíl výslechu svědka. Dále by měl vyslychající stanovit otázky, na které chce výslechem svědka získat odpovědi a měl by získat potřebné informace o osobě svědka. Pokud je to nutné pro potřeby výslechu, měl by vyslychající získat určité odborné znalosti, nepostačí-li to, může orgán činný v trestním řízení k výslechu přizvat konzultanta dle § 157 odst. 3 a § 183 odst. 2 TŘ, či dokonce znalce dle § 107 odst. 1 TŘ. Orgán činný v trestním řízení zajistí přítomnost tlumočnicka u výslechu, pokud je to vzhledem k cizí státní příslušnosti svědka potřeba.¹²²

Z kriminalistického pohledu lze přípravu výslechu rozdělit do dvou základních fází, analytická fáze přípravy výslechu a syntetická fáze přípravy

¹²⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 19, s. 3011.

¹²¹ VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 203. ISBN 978-80-7380-450-3.

¹²² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1482.

výslechu. V analytické fázi dochází k analýze znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího (určitá sebereflexe), k analýze dosud shromážděných materiálů o věci a k analýze osobnosti vyslychaného. Výsledkem sebereflexe vyslychajícího je skutečnost, že daná osoba je schopna vést výslech. Při analýze dosud shromážděných materiálů se vyslychající seznámí s veškerými fakty a se vztahy mezi těmito fakty, což vede k vytvoření domněnek, co všechno mohla vyslychaná osoba vnímat, co vnímat musela a co vnímat nemohla. Dále nalezneme vyslychající rozpory a mezery v dosud shromážděných materiálech, které mohou být připravovaným výsledkem odstraněny. Při analýze osobnosti vyslychaného jsou podrobně rozebrány dostupné materiály a informace o vyslychané osobě, což vede ke zvolení vhodného přístupu k vyslychané osobě a k vytyčení taktických záměrů a postupů tak, aby vyslychající získal úplnou a pravdivou výpověď. Syntetická fáze přípravy výslechu spočívá ve vytváření podmínek pro provedení výslechu a v modelaci předpokládaného průběhu výslechu. Tato fáze se rozděluje na obecnou a zvláštní část, přičemž obecná část se týká právě vytváření potřebných podmínek pro provedení výslechu a zvláštní část se týká sestavení plánu výslechu.¹²³

Všeobecný návod, který by sloužil k provádění výslechu, neexistuje, vzhledem k různotvárnosti a složitosti svědeckého důkazu ho nelze vytvořit. Trestní řád ovšem stanovuje určité základní obecné směrnice pro výslech svědka, které umožňují úspěšné provedení výslechu.¹²⁴ Jak již bylo několikrát zmíněno, přítomnost svědka na výslechu je zajišťována předvoláním, a pokud je to potřeba, tak i předvedením. Z § 101 odst. 1 TŘ vyplývá povinnost orgánu zjistit před započítím výslechu totožnost vyslychaného a poměr vyslychaného k obviněnému. Vyslychaného je nutné před započítím výslechu poučit o právu odepřít výpověď, a je-li to potřeba, také o zákazu výslechu nebo o možnosti aplikace institutu utajeného svědka či zvláštní ochrany svědka. Dále poučí orgán činný v trestním řízení vyslychaného o tom, že je povinen vypovídat celou pravdu a nic nezamlčet, o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi, křivého obvinění a pomluvy. Z druhého a třetího odstavce § 101 TŘ vyplývá průběh výslechu. Ten pokračuje po provedení výše zmíněných úkolů orgánů činných v trestním řízení zjišťováním poměru vyslychaného k projednávané věci, ke stranám trestního řízení, a je-li to potřeba, zjišťováním

¹²³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. op. cit. sub 26, s. 328–330.

¹²⁴ FENYK, J., GRĚVNA, T., ČÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 371.

jiných okolností, které by byly významné pro hodnověrnost svědka, až k první části výslechu. V této části výslechu vyslýchaný svými slovy souvisle sdělí, co o dané věci ví, popřípadě odkud se tyto skutečnosti dozvěděl. Vyslýchající může do tohoto monologu zasáhnout pouze, pokud je potřeba svědka korigovat, v případě, že se odchyluje od předmětu výslechu a hovoří o tématech pro danou věc nepodstatných. Po této části přichází na řadu kladení otázek k doplnění výpovědi nebo k odstranění neúplnosti či rozporů. Otázky kladené svědkovi musí být jasné, stručné, prosté, určité a přímé. Pokládání otázek spolu musejí logicky souviset a vyslýchaného vést k podání úplné a pravdivé výpovědi. V průběhu výslechu svědka je vždy nutné postupovat tak, aby byla šetřena osobnost vyslýchaného, zejména jeho osobní údaje a intimní oblast. V případě, že jsou otázky směřující do intimní oblasti svědka nevyhnutelné, mohou být pokládány jen v nezbytné míře a musí být pokládány šetrně a tak, aby už nebylo nutné tento výslech opakovat.¹²⁵

Svědka nesmí být k výpovědi donucován a nesmí mu být pokládány kapciózní¹²⁶ a sugestivní otázky.¹²⁷ Zákaz donucování k výpovědi vyplývá z § 89 odst. 3 TR, přičemž donucování může mít podobu psychického donucování či nátlaku, ale může se jednat i o fyzické donucování, které nabylo takové intenzity, že je schopné vést k získání důkazu proti vůli osoby, vůči které donucení směřuje. Důsledkem porušení tohoto zákazu je absolutní neúčinnost takto získaných důkazů v trestním řízení s jedinou výjimkou, a to pokud je tento důkaz použit proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila. Zákaz pokládání sugestivních a kapciózních otázek je zakotven v poslední větě § 101 odst. 3 TR. Nutno podotknout, že kapciózní otázky jsou výslovně zakázány zákonem až po novele provedené zákonem č. 45/2013 Sb., dříve byl tento zákaz dovozován pouze výkladem. Důsledek porušení zákazu týkajícího se kapciózních a sugestivních otázek není trestním řádem stanoven. Dle prof. JUDr. Věry Kalvodové, Dr., nelze tento důsledek srovnávat s důsledkem porušení zákazu donucování, a to z toho důvodu, že se jedná o méně intenzivní procesní vadu,

---

¹²⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 408–410.

¹²⁶ Kapciózní otázky jsou takové otázky, které jsou záměrně formulované tak, aby vyslýchaný nepoznal jejich pravý smysl a proti své vůli podal výpověď, kterou by za normálních okolností neučinil. - JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 397.

¹²⁷ Sugestivní otázky, jsou takové otázky, které již ve své formulaci obsahují odpověď, kterou chce vyslýchající slyšet. - JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 397.

u které je nepoužitelnost takového důkazu řešena v každém konkrétním případě zvlášť.¹²⁸

Pravdivost a spolehlivost svědecké výpovědi zajišťuje trestní řád pomocí několika zásad, které mají zabránit tomu, aby svědek nebyl ovlivněn třetími osobami. První z nich spočívá v povinnosti svědka podat svědeckou výpověď ústně, tudíž není možné, aby svědek svou výpověď sepsal nebo aby ji z předem připraveného textu předčítal. Svědek však může, dříve než odpoví, do svých písemných poznámek nahlédnout, a to podle § 93 odst. 1 TŘ, který lze přiměřeně použít i na výslech svědka podle § 103 TŘ. Tyto poznámky je povinen předložit k nahlédnutí vyslychajícímu, pokud tento o to požádá, přičemž tuto skutečnost je nutné zaznamenat do protokolu. Výslech svědka by měl být prováděn bez přítomnosti dalších svědků, pokud se tedy nejedná o konfrontaci. V případě dosud nevyslechnutého svědka je zákonem v § 209 TŘ stanoven zákaz účasti tohoto svědka na výslechu obviněného nebo jiného svědka, a to s ohledem na věrohodnost svědecké výpovědi. Obhájce obviněného má za podmínek uvedených v § 165 odst. 2 a 3 TŘ právo účastnit se výslechu svědka a klást mu otázky. Obviněný má v některých případech rovněž právo být přítomen u výslechu svědka, a to za podmínek uvedených v § 165 odst. 1 TŘ. Jejich přítomnost na výslechu svědka je podstatná pro zachování práva obviněného vyslychat nebo dát vyslychat svědky, které je zakotveno v čl. 6 Úmluvy. Při posuzování, zda přečtením a následným hodnocením výpovědi svědka, kterého neměl obviněný (popř. jeho obhájce) možnost vyslechnout, bylo porušeno právo obviněného vyslychat nebo dát vyslychat svědky proti sobě, je v první řadě potřeba zkoumat, zda pro nepřítomnost svědka před soudem existoval dostatečný důvod, dále je potřeba zkoumat, jakou důkazní váhu měla daná výpověď pro odsouzení obviněného a zda v řízení byly použity dostatečné vyvažující faktory, a to včetně silných procesních záruk, které by kompenzovaly připuštění výpovědi nepřítomného svědka jako důkazu proti obviněnému.¹²⁹ Další pravidla zajišťující pravdivost a spolehlivost svědecké výpovědi lze spatřovat i v povinnostech svědka (více v kap. 3. 3), například povinnost napsat potřebný počet slov dle § 101 odst. 4 TŘ nebo povinnost podrobit se přezkoumání duševního stavu dle

¹²⁸ KALVODOVÁ, V., HRUŠÁKOVÁ, M. *Dokazování v trestním řízení - právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. s. 113–114. ISBN 978-80-210-8072-0.

¹²⁹ LICHOVNÍK, T. Právo obviněného vyslychat svědky proti sobě. *Epravo.cz* [online]. 18. 12. 2017 [cit. 21. 2. 2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-obvineneho-vyslychat-svedky-proti-sobe-106731.html>

§ 118 TR, a v povinnosti orgánu činného v trestním řízení sepsat o podání svědecké výpovědi protokol (více v kap. 4.5).¹³⁰

Kriminalistika v souladu s trestním řádem rozděluje výslech na tři různá stadia, úvodní stadium výslechu, stadium souvislého líčení (tedy stadium monologu) a stadium otázek a odpovědí (tedy stadium dialogu). V úvodním stadiu jsou vykonávány procesní formality, které již byly výše popsány. Mimo to je vyslychajícímu dána možnost vytvořit si úsudek o osobě vyslychaného a o jeho osobnosti nebo rozhodnout o nutnosti utajení totožnosti a podoby svědka dle § 55 odst. 2 TR. Ale především se v tomto stadiu formuje psychologický kontakt mezi vyslychajícím a vyslychaným, což znamená, že vyslychající vhodně působí na psychiku vyslychaného s cílem vyvolat či posílit v něm zájem podat úplnou a pravdivou výpověď, nebo odstranit motiv vedoucí jej k podání nepravdivé výpovědi či nechut' vypovídat. Může však dojít i k psychologickému střetu, jenž je opakem psychologického kontaktu. Ke střetu dojde v situacích, kdy je vyslychaný silně motivován nevypovídat pravdu či nevypovídat vůbec. Na úvodní stadium volně navazuje stadium monologu. Monolog začíná okamžikem, kdy vyslychající vyzve vyslychaného, aby uvedl vše, co o dané věci ví a vyslychaný začne hovořit. Smysl tohoto stadia je spatřován v tom, že vyslychaný sám spontánně hovoří o tom, co sám považuje za důležité, co sám vnímal nebo co se dozvěděl od jiných osob. Jak již bylo řečeno výše, vyslychaný by neměl být ve svém monologu přerušován, avšak může být vyslychajícím požádán, aby některé skutečnosti blíže popsal nebo aby sdělil, odkud se informace dověděl. Vyslychající v průběhu tohoto stadia provádí analýzu výpovědi, pomocí níž zjistí rozpory ve výpovědi nebo mezi výpovědí a dosud shromážděnými skutečnostmi, které může později podchytit a pokud možno odstranit. Dále může zjistit, že informace, které vyslychaný uvedl, nemohl vědět nebo je neměl vědět, nebo že výpověď svědka je v některé části neúplná. Součástí této analýzy je i zhodnocení, zda vyslychaný ne/chce podat objektivní výpověď a na základě tohoto zhodnocení zvolit další taktický postup pro stadium dialogu, tak aby byla získána úplná a pravdivá výpověď. Stadium dialogu probíhá formou kladení otázek a získáváním odpovědí, čímž se doplní, upřesní, a prověří spontánní výpověď. Podle závěru analýzy výpovědi v průběhu výslechu se rozhodne, které taktické postupy budou v tomto stadiu zvoleny, zda to budou postupy napomáhající

---

¹³⁰ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 374.

překonat subjektivní nedostatky reprodukce a chybných vzpomínek, nebo postupy obsahující psychologické působení na lživě vypovídajícího.¹³¹

Konečný úkonem při výslechu je předložení protokolu o výslechu svědkovi, ten má možnost si protokol přečíst a popřípadě v něm provést opravy či doplňky v textu, poté je nutné, aby svědek protokol podepsal.

4. 2 Výslech svědka v přípravném řízení

Dokazování se prolíná všemi stadii trestního řízení a začíná tedy již v přípravném řízení. Rozsah dokazování přípravného řízení se liší podle toho, o jakou se jedná formu přípravného řízení. Jedná-li se o zkrácené přípravné řízení, je prováděno minimum důkazů. Širší rozsah dokazování je pak u standardního přípravného řízení a maximum důkazů se provádí v rozšířeném¹³² přípravném řízení. To jak kvalitně bude dokazování v přípravném řízení provedeno, velmi ovlivňuje průběh a úspěšnost dokazování provedeného v hlavním líčení a celkově tak ovlivňuje úspěšnost trestního řízení.¹³³ Trestní řád provádění výslechu svědka v přípravném řízení upravuje v několika ustanoveních. Umožňuje výslech svědka ještě před tím, než je trestní stíhání zahájeno (prověřování), nebo i po zahájení trestního stíhání (vyšetřování).

4. 2. 1 Výslech svědka ve standardním přípravném řízení

Ve fázi prověřování je přípustný výslech svědka dle § 158 odst. 9 TŘ. Policejní orgán tak může vyslechnout jako svědky osoby, jejichž výpověď má povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu,¹³⁴ ale může tak učinit pouze za podmínek uvedených v § 158a TŘ. Což znamená, že výslech svědka musí být navržen státním zástupcem a je proveden za účasti soudce. Soudce v tomto případě odpovídá za zákonnost provedení výslechu a k zachování zákonnosti může do průběhu výslechu i zasahovat, nepřísluší mu však přezkoumávat závěr státního zástupce o tom, že úkon je podle zákona neodkladný nebo

---

¹³¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. op. cit. sub 26, s. 330–332.

¹³² Ačkoliv trestní řád tento pojem výslovně neužívá, došlo novelou trestního řádu, konkrétně zákonem č. 265/2001 Sb., k rozdělení přípravného řízení podle formy na přípravné řízení standardní, rozšířené a zkrácené. O rozšířené přípravné řízení se dle §168 odst. 1 TŘ jedná v případě vyšetřování trestných činů, o nichž koná řízení v prvním stupni krajský soud. - JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 489-490.

¹³³ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. s. 160. ISBN 978-80-210-7416-3.

¹³⁴ Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. - §160 odst. 4 TŘ

neopakovatelný. Jako svědek může být vyslechnuta i osoba mladší osmnácti let nebo osoba, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti. Dále může být vyslechnuta osoba, jejíž výpověď má podle odůvodněného předpokladu rozhodující význam pro zahájení trestního stíhání, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že by mohl být na takovou osobu pro její výpověď vyvíjen nátlak nebo hrozí z jiného důvodu, že bude ovlivněna její výpověď, a to za předpokladu, že další prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání by trvalo delší dobu, a to právě z toho důvodu, že nebyla zjištěna osoba, u níž je dostatečně odůvodněn závěr, že trestný čin spáchala, a v důsledku toho nelze zahájit trestní stíhání, a hrozí tak ztráta důkazní hodnoty výpovědi. Jsou-li splněny tyto podmínky, provádí policejní orgán výslech svědka podle ustanovení § 97 – § 104 TŘ. Pokud by takto provedené výslechy svědků nebyly po zahájení trestního stíhání zopakovány (§ 164 odst. 4 TŘ), lze protokoly o jejich výslechu v hlavním líčení číst či obrazové a zvukové záznamy pořízené o jejich výslechu přehrát pouze podle § 211 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b), c) TŘ, jinak je možné tyto protokoly o výslechu pouze předestřít podle § 212 TŘ.¹³⁵

Nepostupuje-li se ve fázi prověřování podle § 158 odst. 9 TŘ, to znamená, že k výslechu svědků nedojde, může být od osob fyzických, právnických, popřípadě od státních orgánů požadováno podání vysvětlení dle §158 odst. 3 písm. a), odst. 5 a násl. TŘ. Podání vysvětlení je z trestně procesního hlediska považováno za zvláštní druh výpovědi. Vysvětlení však nemá, na rozdíl od výpovědi svědka či obviněného, povahu důkazního prostředku v trestním stíhání a ani v řízení před soudem, ačkoliv jeho právní důsledky jsou významné.¹³⁶ O obsahu podaného vysvětlení se sepisuje úřední záznam, pokud se nejedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon. Hlavní účel úředního záznamu o podaném vysvětlení je zakotven v samotném trestním řádu, a to v § 158 odst. 6 TŘ, dle kterého úřední záznam slouží státnímu zástupci a obviněnému ke zvážení návrhu, aby osoba, která takové vysvětlení podala, byla vyslechnuta jako svědek, a soudu k úvaze, zda takový důkaz provede. Úřední záznam lze použít jako důkaz pouze za podmínek stanovených zákonem v § 211 odst. 6 TŘ, tedy úřední záznam je možné v hlavním líčení přečíst, a to pod podmínkou, že s tím souhlasí státní

¹³⁵ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. op. cit. sub 133, s. 231.

¹³⁶ VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. op. cit. sub 121, s. 203–204.

zástupce i obviněný. Policejní orgán vyzve osobu k podání vysvětlení, přičemž přesně určí místo a čas úkonu. Jedná-li se o trestní řízení o zločinu,¹³⁷ je osoba povinna této výzvě ihned vyhovět. Pokud se osoba na řádnou výzvu k policejnímu orgánu nedostaví a ani se dostatečně neomluví, může být k úkonu předvedena, ovšem za podmínky, že na možnost použití předvedení a uložení pořádkové pokuty byla ve výzvě upozorněna. Při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc advokáta. Advokáta si však musí tato osoba opatřit sama a na vlastní náklady. Advokát v tomto případě nemá postavení obhájce, a tak se jeho služby omezují čistě na právní poradu. Pokud by měl vysvětlení podávat nezletilý, je nutné, aby byl zákonný zástupce či opatrovník nezletilého o úkonu předem vyrozuměn. To neplatí v případě, kdy provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nebo opatrovníka nelze zajistit. Při podání vysvětlení je osoba, která jej činí, povinna vypovídat pravdu a nic nezamlčet. Z této povinnosti existuje výjimka, pokud je osobou podávající vysvětlení podezřelý. Podle §158 odst. 8 TŘ lze i při podání vysvětlení obdobně užít ustanovení týkající se zákazu výslechu (§ 99 TŘ) a práva odepřít svědeckou výpověď (§ 100 TŘ), rovněž může osoba podávající vysvětlení využít institutu utajeného svědka (§ 55 odst. 2 TŘ), pokud zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že této osobě bude potřeba jako svědkovi poskytnout ochranu. Dostaví-li se osoba na výzvu k podání vysvětlení, vzniká jí nárok na náhradu nutných výdajů a prokázaného ušlého výdělku, a to za stejných podmínek jako svědek (viz kap. 3. 2. 4). O svých právech a povinnostech musí být osoba podávající vysvětlení poučena ještě před provedením úkonu.¹³⁸

Ve fázi vyšetřování se výslech svědka provádí jen za zákonem stanovených podmínkách uvedených v § 164 odst. 1 TŘ. K výslechu svědka dojde v případě, že se jedná o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, také pokud se jedná o výslech osoby mladší osmnácti let nebo osoby, o jejíž schopnosti správně a úplně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat jsou s ohledem na její psychický stav pochybnosti. Dále bude svědek vyslechnut, pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že na svědka by mohl být pro jeho výpověď vyvíjen nátlak. Nenastane-li ani jedna z výše popsaných okolností, může být svědek

---

¹³⁷ Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákoníku přečiny, přičemž přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. - §14 TZ.

¹³⁸ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 479–481.

vyslechnut ve fázi vyšetřování jen tehdy, hrozí-li z jiného důvodu, že bude ovlivněna jeho výpověď nebo schopnost zapamatovat si rozhodné skutečnosti nebo schopnost tyto skutečnosti reprodukovat. K této situaci dojde především v případě, že je pro složitost věci odůvodněn předpoklad delšího trvání fáze vyšetřování.

4. 2. 2 Výslech svědka v rozšířeném přípravném řízení

Fáze prověřování vychází stejně jako standardní přípravné řízení z úpravy v § 158 TŘ. Protože se však jedná o trestní řízení týkající se trestných činů s vyšší závažností, které jsou skutkově či důkazně náročnější, je nutné, aby jim byla již od počátku věnována náležitá pozornost. Z toho plyne, že rozsah prověřování zde bude větší, než by byl u standardního přípravného řízení.¹³⁹

Ve fázi vyšetřování již není při výslechu svědků policejní orgán limitován podmínkami v § 164 odst. 1 TŘ. V § 169 odst. 1 TŘ je zakotvena možnost policejních orgánů činit ve fázi vyšetřování výslechy svědků, záleží tedy na uvážení těchto orgánů, zda je či není výslech pro pokračování v trestním řízení nezbytný. „*Možnost vyslýchat svědky je omezena pouze rozsahem dokazování potřebným pro podání obžaloby nebo jiného rozhodnutí.*“¹⁴⁰ Změní-li se v průběhu rozšířeného vyšetřování kvalifikace trestného činu a již se nejedná o trestný čin uvedený v § 168 odst. 1 TŘ, musí na to být obviněný upozorněn a nadále se pokračuje ve standardním vyšetřování. Pro určení rozsahu prováděných důkazů je dle § 169 odst. 2 TŘ rozhodující právní kvalifikace skutku, pro který je obviněný v době provádění důkazu stíhán. Proto jsou důkazy, které byly provedeny ještě před změnou kvalifikace podle § 169 odst. 1 TŘ i nadále součástí důkazů opatřených v průběhu vyšetřování a při posuzování, zda byly provedeny v souladu se zákonem, se nepřihlíží k podmínkám, za nichž lze podle § 164 odst. 1 TŘ vyslýchat svědky.

4. 2. 3 Výslech svědka ve zkráceném přípravném řízení

Podle § 179b odst. 1 TŘ se ve zkráceném přípravném řízení provádějí úkony podle hlavy deváté trestního řádu, tedy obdobně jako je tomu u fáze prověřování standardního přípravného řízení. Vzhledem ke dvoutýdenní lhůtě pro zkrácené přípravné řízení zde k výslechu svědka dochází minimálně, a to za

---

¹³⁹ FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. op. cit. sub 133, s. 320.

¹⁴⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 520.

splnění podmínky, že se jedná o neodkladný a neopakovatelný úkon. Častěji zde dochází k podání vysvětlení podle § 158 odst. 3 písm. a) TŘ.¹⁴¹

4.3 Výslech svědka v hlavním líčení

Dokazování probíhá zejména v hlavním líčení, kde se mnohem více projevují základní zásady trestního řízení, například zásada ústnosti, bezprostřednosti a veřejnosti. K výslechu svědka dochází dle § 207 odst. 1 TŘ až po výslechu obviněného, přičemž pořadí provádění jednotlivých důkazů určuje předseda senátu respektive samosoudce. Pokud by však měl být vyslechnut poškozený jako svědek v trestním řízení, měl by být vyslechnut ihned po obviněném, a to především z důvodu dodržení jeho procesních práv upravených v § 43 odst. 1 TŘ a z důvodu potřeby získání svědecké výpovědi, která by neměla být ničím ovlivněna (§ 202 odst. 6 TŘ). Poškozený může být omezen ve svém právu účastnit se hlavního líčení, ale pouze pro část, kdy je prováděn výslech obviněného.¹⁴²

Pro výslech svědka v hlavním líčení je trestním řádem stanoveno několik základních zásad. V první řadě nesmí být dle první věty § 209 odst. 1 TŘ svědek, který doposud nebyl vyslechnut, přítomen při výslechu obžalovaného a jiných svědků. Dodržení této zásady je především v rukou předsedy senátu (samosoudce), který poté co bude provedena prezence, vyzve svědky, aby opustili jednací síň, a následně tyto jednotlivě předvolává k výslechu. Předseda senátu by se měl na počátku soudního jednání zeptat obžalovaného, zda chce někoho, kdo je přítomen v jednací síni jako veřejnost, navrhnout jako svědka. Pokud ano, bude i tato osoba vyzvána k opuštění jednací síně. Z tohoto ustanovení dále vyplývá možnost, aby předseda senátu vykázal obviněného po dobu výslechu svědka z jednací síně. K tomu může dojít pouze v případě, kdy existuje obava, že by svědek v přítomnosti obviněného nevyprávěl pravdu, nebo hrozí-li svědkovi či osobě jemu blízké z podaného svědectví újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí. Z důvodu zachování práva na spravedlivý proces a rovnosti stran musí být obviněný po návratu do jednací síně seznámen s obsahem svědecké výpovědi a má právo se k této vyjádřit a popřípadě může svědkovi, aniž by se s ním setkal, pokládat otázky prostřednictvím předsedy senátu. Využití možnosti vykázání

¹⁴¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 520.

¹⁴² Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 587/04 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 28. 2. 2019].

obviněného musí být uvedeno v protokolu o hlavním líčení stejně jako skutečnost, že byla dodržena veškerá práva obviněného. V těchto výše popsaných případech má předseda senátu (samosoudce) dále i možnost učinit opatření vhodná k zajištění bezpečnosti svědka nebo k utajení totožnosti svědka. „*Otázku nutnosti ochrany svědka v hlavním líčení řeší soud samostatně a podle konkrétních okolností projednávaného případu, přičemž k takovému postupu stačí již pouhá obava, že v přítomnosti obžalovaného nevypráví pravdu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 104/96). Důvodnost obavy, že svědek v přítomnosti obviněného nevypráví pravdu, která opodstatňuje vykázaní obviněného z jednacích síně podle § 209 odst. 1 tr. ř., je nutné posoudit podle konkrétních okolností projednávaného případu a je třeba přihlídnout zejména k povaze stíhaného trestného činu, k osobním vlastnostem obviněného, ke vzájemným vztahům svědka a obžalovaného, k charakteru okolností, o nichž má svědek vypovídat atd. (viz rozh. č. 8/2004-T 722 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu).*“¹⁴³Jedná-li se o svědka, jehož totožnost má zůstat utajena dle § 55 odst. 2 TŘ, je předseda senátu povinen učinit opatření, která znemožňují zjistit skutečnou totožnost svědka. Další zásadou je skutečnost, že výslech svědka v hlavním líčení provádí předseda senátu (samosoudce), ten ale může dle ustanovení § 215 odst. 2 TŘ na žádost umožnit provedení důkazu (zejména půjde o výslech svědka nebo znalce) státnímu zástupci, obžalovanému a jeho obhájci. Této žádosti předseda senátu vyhoví především v případech, kdy jde o důkaz prováděný na jejich návrh nebo jimi opatřený a předložený, ovšem není povinen vyhovět žádosti v případech, kdy jde o výslech obviněného, výslech svědka mladšího než osmnáct let, nemocného nebo zraněného svědka, anebo jestliže by provedení důkazu některou z uvedených osob nebylo z jiného závažného důvodu vhodné. Navrhují-li výslech stejného svědka nebo znalce obě strany a žádají-li o provedení tohoto výslechu, musí po vyjádření obou stran předseda senátu rozhodnout o tom, která strana výslech provede. Provádění výslechu některou z uvedených stran může předseda senátu přerušit, pouze pokud výslech není prováděn v souladu se zákonem, je-li na vyslýchaného činěn vyslýchajícím nátlak nebo pokud je výslech veden jiným nevhodným způsobem. Provádění výslechu může předseda senátu přerušit, také pokud se on sám nebo člen senátu domnívá, že je nezbytné položit vyslýchanému otázku a položení této

---

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2015, sp. zn.: 4 Tdo 598/2015 [nalezeno na www.nsoud.cz dne 28. 2. 2019].

otázky není možné odložit na dobu po provedení výslechu či jeho části. Další zásadu lze spatřovat v ustanovení § 215 odst. 1 TŘ, kde je upravena možnost pokládání otázek vyslychanému státním zástupcem, obžalovaným, jeho obhájcem či opatrovníkem nebo i zúčastněnou osobou, poškozenými a jejich zmocněnci. K tomuto dochází pouze se souhlasem předsedy senátu a až poté, kdy předseda senátu ani ostatní členové senátu nemají na vyslychaného další otázky.¹⁴⁴

Trestní řád upravuje v § 211 TŘ výjimku ze zásady ústnosti v podobě přečtení protokolu o výslechu k důkazu. V tomto ustanovení se projeví novely z roku 2001 (zákon č. 265/2001 Sb.) a 2011 (zákon č. 459/2011 Sb.) zejména snahou „... o maximální možné využití důkazní hodnoty dřívějších výpovědí za současného respektování práva obviněného (obžalovaného) na spravedlivý proces, v jehož rámci má obviněný mimo jiné právo vyslychat nebo dát vyslychat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek jako svědků proti sobě“.¹⁴⁵ Protokol o dřívější výpovědi svědka může být v hlavním líčení přečten za podmínky, že soud nepokládá osobní výslech za nutný a státní zástupce i obžalovaný s tímto postupem souhlasí. Souhlas obžalovaného vyžadovaný v § 211 odst. 1 TŘ je jeho osobním úkonem, který za něj nemůže učinit jeho obhájce.¹⁴⁶ Souhlas obžalovaného není potřeba, pokud se obžalovaný bez dostatečné omluvy k hlavnímu líčení nedostaví, ačkoliv byl řádně předvolán nebo pokud se bez vážného důvodu z jednací síně vzdálí. V takovém případě postačí souhlas státního zástupce, a to za podmínky, že obžalovaný byl s tímto postupem v předvolání seznámen. Protokol o výpovědi spoluobžalovaného nebo svědka může být podle druhého odstavce přečten také tehdy, byl-li výslech proveden zákonem stanoveným způsobem a osoba, o jejíž výpověď se jedná, zemřela nebo se stala nezvěstnou, nedosažitelnou (pro dlouhodobý pobyt v cizině), nebo onemocněla a její výslech je tím natrvalo nebo po dohlednou dobu znemožněn. Protokol o výpovědi spoluobžalovaného nebo svědka může být přečten také tehdy, byl-li proveden podle § 158a TŘ jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon. Podle třetího odstavce může být protokol o dřívější výpovědi svědka přečten tehdy, byl-li proveden trestním řádem stanoveným způsobem a svědek v hlavním líčení odepřel vypovídat, aniž by mu

---

¹⁴⁴ CHMELÍK, J., BRUNA, E. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. op. cit. sub 89, s. 93–94.

¹⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 2633.

¹⁴⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 2 To 52/2004 [nalezeno v systému Beck-online dne 28. 2. 2019].

toto právo svědčilo nebo se svědek od své předchozí výpovědi v podstatných bodech liší. K tomuto postupu však musí být splněna ještě alespoň jedna z níže uvedených alternativních podmínek. První podmínka spočívá v tom, že obhájce nebo obviněný měl možnost se tohoto dřívějšího výslechu zúčastnit a klást vyslychanému otázky. Druhá podmínka spočívá ve zjištění, že svědek byl předmětem násilí, zastrašování, podplácení či příslibů jiných výhod apod. veden k tomu, aby nevypovídal nebo vypovídal křivě. Třetí podmínka spočívá ve skutečnosti, že obsah výpovědi byl ovlivněn průběhem výslechu v hlavním líčení, zejména v důsledku chování obžalovaného nebo přítomné veřejnosti. Podle čtvrtého odstavce lze v hlavním líčení přečíst i protokol o výpovědi svědka, který v hlavním líčení využil svého práva odepřít výpověď podle § 100 TŘ. Tento protokol je možné přečíst za splnění kumulativních podmínek, tedy pouze pokud byl svědek před výslechem řádně poučen o právu odepřít výpověď a výslovně prohlásil, že tohoto práva nevyužívá, pokud byl výslech proveden trestním řádem stanoveným způsobem a pokud měl obviněný nebo obhájce možnost zúčastnit se tohoto výslechu. Tato pravidla o přečtení protokolu v hlavním líčení se obdobně užijí i na přehrání zvukového a obrazového záznamu, který byl pořízen o provedeném výslechu, prostřednictvím videokonferenčního zařízení. V šestém odstavci tohoto ustanovení umožňuje trestní řád přečíst v hlavním líčení i úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů, ovšem pod podmínkou, že s tímto souhlasí státní zástupce a obžalovaný.

Zajímavosti související s čtením protokolu v hlavním líčení lze nalézt především v judikatuře. Například namísto výslechu svědka, který je cizím státním příslušníkem s pobytem v cizím státě a který byl vyslechnut v cizím státě za dodržení jeho právního řádu, přičemž tato svědecká výpověď je jediným nebo rozhodujícím důkazem, lze v hlavním líčení přečíst protokol o jeho svědecké výpovědi podle § 211 odst. 2 písm. a) TŘ v zásadě jen pod podmínkou, že obviněnému nebo obhájci byla dána v průběhu trestního řízení možnost, aby mohl tomuto svědkovi klást otázky.¹⁴⁷ Další zajímavostí je, že pokud je nutné hlavní líčení pro podstatné vady dle § 219 odst. 3 TŘ opakovat, můžou být využity výpovědi obviněných, svědků a znalců podané v předchozím hlavním líčení zatíženém podstatnou vadou až po individuálním posouzení jejich použitelnosti. Posuzování bude provedeno zejména s ohledem na to, zda přečtením těchto

---

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 8 Tdo 235/2015 [nalezeno na <http://www.nsoud.cz/> dne 28. 2. 2019].

výpovědi z protokolu o hlavním líčení a jejich důkazním použitím nedojde k porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy. Je-li však konáno hlavní líčení znovu z toho důvodu, že jej původně konal samosoudce, ačkoli je měl podle § 314a odst. 2 TŘ konat senát, lze dřívější výpovědi z protokolu o hlavním líčení konaném před samosoudcem v novém hlavním líčení přečíst a vycházet z nich při rozhodování ve věci, ovšem za splnění podmínek uvedených v § 207 odst. 2, § 211 odst. 1, § 211 odst. 2 písm. a), § 211 odst. 3, § 211 odst. 4 nebo § 211 odst. 5 TŘ.¹⁴⁸

Trestní řád stanovuje od novely v roce 2001 (zákon č. 265/2001 Sb.) i možnost předestření protokolu v hlavním líčení, a to za podmínek upravených v § 212 TŘ. Předestření dřívější výpovědi spočívá v reprodukci těch částí protokolu o předchozím výslechu, ke kterým se má vyslychaná osoba vyjádřit a vysvětlit rozpory mezi svými výpověďmi. K předestření dřívější výpovědi tedy dojde v případě, kdy se svědek či spoluobviněný odchyluje v podstatných bodech od své dřívější výpovědi a nejde o situace výše zmíněné (uvedené v § 211 odst. 3 TŘ) nebo o výpověď provedenou jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon podle § 158a. Předestření dřívější výpovědi slouží soudu v rámci volného hodnocení důkazů k posouzení věrohodnosti a pravdivosti výpovědi svědka či spoluobviněného učiněné v hlavním líčení. Proto protokol o dřívější výpovědi, který byl předestřen, nemůže být podkladem výroku o vině obviněného, a to ani ve spojení s jinými ve věci provedenými důkazy.

Výslech svědka je možné provést i mimo hlavní líčení, a to za podmínek uvedených v § 183a TŘ. Výslech svědka mimo hlavní líčení nebo veřejné zasedání je prováděn předsedou senátu nebo jiným členem senátu, a to zcela výjimečně z důležitých důvodů. Tento postup je praktikován především tehdy, je-li hlavní líčení, ke kterému se svědek řádně dostavil, odročeno a je-li to v zájmu procesní ekonomie. Výslech, který je proveden mimo hlavní líčení, musí být řádně zaprotokolován a k vlastnímu provedení důkazu dojde až v následujícím hlavním líčení, a to tak, že soud přečte tento protokol o výpovědi svědka opatřený mimo hlavní líčení za podmínek uvedených v § 211 TŘ.¹⁴⁹

---

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 7 Tdo 249/2017 [nalezeno na <http://www.nsoud.cz/> dne 28. 2. 2019].

¹⁴⁹ DRAŠTÍK, A. K výslechu svědka „mimo hlavní líčení“. *Soudní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2001, č. 1 s. 1. ISSN 1211-4405.

4. 4 Protokolace a dokumentace výsledku

O výsledku svědka se musí vždy sepsat protokol. Trestní řád však neobsahuje žádné zvláštní ustanovení týkající se protokolace výsledku svědka, a tak bude při protokolaci postupováno dle obecných ustanovení v § 55 až 57 TŘ a přiměřeně také podle ustanovení § 95 TŘ o protokolaci výpovědi obviněného, které lze použít na základě § 103 TŘ. Protokol o výsledku svědka má podstatný význam pro správné vyhodnocení svědeckého důkazu, a to z hlediska jeho důkazní hodnoty, ale i pro posouzení zákonnosti jeho opatření a provedení.¹⁵⁰

Výpověď se do protokolu zpravidla zapisuje podle diktátu vyslychajícího, v přímé řeči a v doslovném znění. Po skončení výsledku musí být svědkovi protokol předložen k přečtení, přičemž svědek má právo, aby byl protokol doplněn, nebo aby v něm byly provedeny opravy v souladu s jeho výpovědí (o tomto svém právu musí být svědek poučen). Podle § 56 odst. 1 TŘ se svědek má podepsat na každou stránku protokolu, odmítne-li to nebo odmítne-li jiná osoba přizvaná k úkonu protokol podepsat, musí být tato skutečnost uvedena v protokolu společně s důvodem odmítnutí. Pořizuje-li se protokol při soudním líčení, bude nejprve pořízen zvukový záznam dle § 55b odst. 1 TŘ a z tohoto záznamu následně vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník pořídí protokol. Jedná-li se o výslech svědka v hlavním líčení, potom se dle § 55b odst. 3 TŘ do protokolu znovu nezapisují ty části svědecké výpovědi, které jsou totožné s výpovědí učiněnou dříve v řízení. Státní zástupce či obviněný má podle téhož ustanovení právo požadovat, aby byla výpověď či její část uvedena v protokolu v doslovném znění.

Protokol o výsledku svědka musí obsahovat: název orgánu činného v trestním řízení, který výslech prováděl, a číslo spisu; identifikační údaje vyslychaného (je-li svědek utajen podle § 55 odst. 2 TŘ, vedou se tyto údaje odděleně od spisu); skutečnost, že svědek byl řádně poučen a potvrzení skutečnosti, že svědek porozuměl poučení a také předmětu výsledku (podpisem); stručný a výstižný obsah monologové části výsledku (bez stylistických a literárních úprav vyslychajícího); doslovné formulace otázek a odpovědí na ně; potvrzení skutečností, že se svědek mohl seznámit s obsahem protokolu a zda měl k obsahu protokolu nějaké výhrady, či návrhy na doplnění nebo změny; čas

---

¹⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1484–1485.

započetí výslechu a čas jeho ukončení; podpisové doložky všech přítomných osob.¹⁵¹

4. 5 Hodnocení svědecké výpovědi

Jak již bylo mnohokrát zmíněno, svědecká výpověď je nejdůležitějším důkazním prostředkem, přestože mnohokrát obsahuje nepřesnosti či rozpory. Pro řádné naplnění účelu trestního řízení je nutné, aby orgány činné v trestním řízení dovedly odhalit nedostatky ve svědeckých výpovědích a znaly příčiny těchto nedostatků. K nedostatkům ve svědecké výpovědi může dojít vědomě, ale i nevědomě v případě, kdy svědek vypovídá podle svého nejlepšího přesvědčení. Pravdivost svědecké výpovědi je závislá na řadě subjektivních i objektivních okolností, na které musí orgán činný v trestním řízení při hodnocení brát zřetel, a které musí umět správně vyhodnotit. Při hodnocení svědecké výpovědi jsou pro orgány činné v trestním řízení důležité i poznatky z forenzní psychologie. Správné zhodnocení svědecké výpovědi je velmi složité a obtížné. Po zhodnocení všech subjektivních a objektivních okolností svědecké výpovědi se tato zjištění porovnají s tím, co bylo v trestním řízení zjištěno jinými důkazy, a na základě těchto výsledků je určena věrohodnost svědecké výpovědi.¹⁵²

Věrohodnost výpovědi znamená míru souladu mezi výpovědí a skutečností. Věrohodnost se diferencuje na obecnou a speciální, přičemž obecná věrohodnost se týká komplexní osobní charakteristiky svědka. Zabývá se skutečností, zda osoba podávající svědeckou výpověď disponuje odpovídajícími psychickými předpoklady k objektivnímu vnímání, zapamatování a vybavování prožitých událostí. Speciální věrohodnost se týká samotné svědecké výpovědi, přičemž se posuzuje pravdivost konkrétní výpovědi svědka a do jaké míry je tato svědecká výpověď shodná se skutečností.¹⁵³

Svědky lze podle věrohodnosti jejich výpovědí rozdělit do dvou skupin, a to na svědky spolupracující a svědky nespolupracující. Spolupracující svědci vypovídají způsobem, který orgány činné v trestním řízení předpokládají, ale i u těchto se může stát, že svědecká výpověď není příliš jasná a vyslychající musí svědkovi pomoci. Nespolupracující svědci jsou například osoby, které vypovídají

---

¹⁵¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. op. cit. sub 26, s. 337.

¹⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 414–415.

¹⁵³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 368–370. ISBN 978-80-7380-213-4.

v hlavním líčení jinak, než vypovídaly v přípravném řízení, které ať už vědomě, nebo nevědomě zapomínají ve své výpovědi na podstatné okolnosti nebo osoby, které vypovídají stejně, jako vypovídaly v přípravném řízení, ale tato výpověď je nepravdivá a slouží buď ve prospěch, nebo v neprospěch obviněného.¹⁵⁴

Při hodnocení věrohodnosti svědecké výpovědi by se orgán činný v trestním řízení měl zabývat především okolnostmi, které by mohly ovlivnit výpověď svědka, schopností svědka vnímat okolnosti, o nichž má být podána svědecká výpověď, schopností svědka zapamatovat si určité okolnosti a tyto uchovat v paměti a schopností svědka správně reprodukovat vnímané a zapamatované skutečnosti. Okolností, které mohou ovlivnit výpověď svědka od okamžiku, kdy došlo k té dané události, je mnoho. Svědek může být například ovlivněn výhrůzkami obviněného, snahou dosáhnout svou výpovědí nepřiměřené odplaty pro pachatele nebo může změnit svůj pohled na povahu trestného činu, o nějž v trestním řízení jde. Nutno připomenout, že pro orgán činný v trestním řízení mají důkazní význam pouze zprávy o skutečnostech, nikoli i jejich hodnocení. Schopnost svědka vnímat okolnosti, o nichž má vypovídat, je závislá především na jeho fyzických možnostech vnímat. Zhoršit schopnost vnímání může například špatný zrak nebo sluch svědka, únava svědka, špatný psychický stav svědka, ale i špatná viditelnost nebo větší vzdálenost od místa vnímané události. Značný vliv na schopnost vnímání má i okolnost, zda se svědek na vnímání události soustředil nebo věnoval svou pozornost něčemu jinému. Obecně je známo, že jedná-li se o mimořádnou událost, je jí věnována větší pozornost svědka než u běžných událostí, a tím je vnímaná událost i přesnější a úplnější. Stejně tak svědek věnuje větší pozornost událostem, které jej zajímají a ostatní události vnímá pouze okrajově nebo je ani nevnímá. U osob poškozených bývá schopnost vnímání zhoršena v důsledku nenadálosti činu, rozrušení nebo pocitu strachu. Nutno ještě dodat, že událost, která trvá delší dobu, je vnímána lépe, než událost krátkodobá. Schopnost svědka zapamatovat si určité okolnosti a uchovat je v paměti je především závislá na době, po kterou ji svědek v paměti uchovává. Přičemž je více než jasné, že čím déle si ji pamatuje, tím více ji zapomíná. Nejprve jsou zapomínány okolnosti, o které svědek nemá zájem. Zapamatované okolnosti jsou také v průběhu uchovávání v paměti pozměňovány, aniž by si to svědek sám uvědomil, a to v důsledku pozdějších dojmů nebo v důsledku vlastní fantazie. Na uchování okolností události v paměti mají velký vliv i paměťové

---

¹⁵⁴ FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. op. cit. sub 2, s. 378.

vlastnosti, které se u různých osob liší, a různé choroby, které jsou příčinou oslabení nebo ztráty paměti. Schopnost svědka správně reprodukovat vnímané a zapamatované skutečnosti, může být ovlivněna mnoha faktory. Jedním z nich je neschopnost svědka správně se vyjadřovat. Dalším faktorem může být i rozčilení svědka při výslechu nebo i duševní porucha či jiná choroba. Podstatný vliv na schopnost svědka správně reprodukovat má i způsob provádění výslechu, především klidný a taktní postup vyslychajícího nebo prostředí, v němž je výslech prováděn.¹⁵⁵

4. 6 Zvláštní druhy výslechu

Trestní řád stanovuje některé zvláštnosti týkající se některých skupin svědků. Především půjde o výslech osob mladších osmnácti let, při kterém je potřeba přihlídnout zejména k věku, fyzickým a psychickým předpokladům.

4. 6. 1 Výslech osoby mladší osmnácti let

Výslech dětí nebyl na počátku 20. století velmi vítán, a to především kvůli pochybám o schopnosti dětí vypovídat ve shodě s realitou. Byla zde zdůrazňována tendence dětí dotvářet si realitu za pomoci fantazie a tyto zkreslené představy následně vydávat za skutečné. Nahlížení na výslech dětských svědků se změnilo v důsledku psychologických výzkumů a výslechové praxe, které prokázaly, že děti jsou běžně způsobilé podat věrohodnou svědeckou výpověď. V současné době jsou výslechy dětí přijímány a jejich výpovědi jsou považovány za věrohodné a platné.¹⁵⁶

Výslech osoby mladší osmnácti let je prováděn podle obecných ustanovení týkajících se výslechu svědka, tato jsou ovšem doplňována odchylkami zakotvenými v § 102 TŘ. Tomu, že se jedná o výslech osoby mladší osmnácti let, musí být přizpůsobeno i poučení, především tedy jejímu rozumovému vývoji. Tato osoba musí být poučena o právu odepřít svědeckou výpověď (§ 100 TŘ). Pokud se jedná o osobu mladistvou, musí být tato rovněž poučena o následcích nesplnění svědeckých povinností (viz kap. 3. 3. 4), je-li však osoba vyslychaná mladší patnácti let, je toto poučení bezpředmětné.¹⁵⁷ Vyslychající by měl v průběhu výslechu přizpůsobit své chování věku, rozumové a mravní vyspělosti

---

¹⁵⁵ CHMELÍK, J., BRUNA, E. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. op. cit. sub 89, s. 95–96

¹⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. op. cit. sub 151, s. 333.

¹⁵⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* op. cit. sub 1, s. 411.

dítěte, neměla by z něj vyzařovat příliš velká autorita a přísnost. Vyslýchající by měl vybrat vhodné metody a postup při vedení výslechu, také by měl zvolit adekvátní prostředí k podání svědecké výpovědi. Pro výslech dětí používají policejní orgány speciální výslechové místnosti, které by měly vyvolat v dítěti pocit bezpečí a uklidnit ho. Je vhodné, aby v místnosti byly hračky, knížky a obrazy, zejména kvůli navázání prvotního kontaktu s dítětem.¹⁵⁸ Při výslechu sexuálně zneužitých dětí nebo dětí, které byly svědkem této trestné činnosti, bývají používány loutky „Jája a Pája“.¹⁵⁹

Klást otázky během výslechu svědka mladšího osmnácti let může pouze orgán činný v trestním řízení (§ 102 odst. 3 TŘ). Tímto ustanovením byla zvýšena ochrana svědků mladších osmnácti let a projevena snaha zabránit druhotné újmě takového svědka, která by mu mohla být způsobena zejména nevhodnými otázkami jiných osob.¹⁶⁰

Nutno zdůraznit, že postup zakotvený v § 102 odst. 1 TŘ je stanovený pro výslech osoby mladší osmnácti let, je-li tato osoba vyslýchána o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku této osoby mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj. O otázce, zda se jedná o výše zmíněné okolnosti, rozhoduje sám orgán činný v trestním řízení, který se chystá provést výslech osoby mladší osmnácti let. Vyvstane-li tato otázka ve složitějších případech, musí ještě před svým rozhodnutím orgán činný v trestním řízení konzultovat případ s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, dětským psychologem, dětským psychiatrem, pedagogem nebo jiným odborníkem zabývajícím se výchovou dětí a mládeže. Dojde-li k výslechu o výše zmíněných okolnostech, je potřeba, aby byl prováděn zvlášť šetrně a takovým způsobem, aby ho po obsahové stránce už nebylo nutné opakovat v dalším řízení. K takovému výslechu musí být přibrán orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba, která má zkušenosti s výchovou mládeže a jejímž úkolem je přispět ke správnému vedení výslechu, a to s ohledem k předmětu výslechu a stupni duševního vývoje vyslýchané osoby. K takovému výslechu můžou být přibráni i rodiče vyslýchané osoby, ovšem pouze pod podmínkou, že jejich přítomnost může přispět ke správnému provedení výslechu. Osoby, které byly takto přibrány k výslechu,

---

¹⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. op. cit. sub 151, s. 335.

¹⁵⁹ Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje. *Jája a Pája* [online]. Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje, 2019 [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>.

¹⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1505.

mají právo navrhnout odložení výsledku na pozdější dobu nebo v jeho průběhu navrhnout jeho přerušování nebo ukončení. Toto právo osobám přibráným náleží, pokud by provedení výsledku nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslychané osoby. Orgán činný v trestním řízení provádějící výslech takovému návrhu vyhoví v případě, že nehrozí nebezpečí z prodlení. Osoba, která byla takto vyslechnuta, by v dalším řízení již neměla být vyslychána, pokud ano, bude tak postupováno jen v nutných případech. Při posuzování, zda se jedná o nutný případ, budou brány v potaz všechny okolnosti konkrétní trestní věci, zejména však důkazní situace. Podle odstavce druhého tohoto ustanovení může být v řízení před soudem proveden důkaz obsažený v takovéto svědecké výpovědi přečtením protokolu nebo přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o výsledku prostřednictvím videokonferenčního zařízení, a to i bez splnění podmínek uvedených v § 211 odst. 1 a 2 TŘ. V důsledku požadavku na kontradiktornost dokazování však musí být u výsledku, o němž má být přečten protokol, přítomen obviněný nebo jeho obhájce a musí mu být umožněno klást (prostřednictvím vyslychajícího) svědkovi otázky. Podle druhého odstavce tohoto ustanovení může být vyslechnuta i osoba, která byla k výsledku přibrána (OSPOD, pedagog, rodiče,...), avšak pouze za předpokladu, že existuje pochybnost o úplnosti a správnosti zápisu v protokolu, o způsobu provádění výsledku nebo i o způsobu, jímž vyslychaná osoba vypovídala, nebo bude-li objasnění těchto okolností nezbytné pro správné hodnocení výpovědi osoby mladší osmnácti let.¹⁶¹

Výslech osoby mladší osmnácti let o okolnostech uvedených v § 102 odst. 1 TŘ může být za podmínek § 158a TŘ a § 160 odst. 4 TŘ považován za neodkladný nebo neopakovatelný úkon.¹⁶² Tento důkaz, přestože se může jednat o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, však nelze provést před zahájením trestního stíhání, pokud je osoba, jež má být obviněna, známá, a zahájit trestní stíhání proti ní je možné.¹⁶³

4. 6. 2 Výslech policisty

Ustanovení § 102a TŘ upravuje zvláštnosti výsledku osoby služebně činné v policejním orgánu nebo osoby, která je policistou v jiném státě. Smyslem tohoto ustanovení je zajištění ochrany a bezpečnosti policistů, kteří působí přímo

¹⁶¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1500–1504.

¹⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1499.

¹⁶³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 1994, sp. zn. 4 To 782/94 [nalezeno v systému Beck-online dne 4. 3. 2019].

v kriminálním prostředí, a zajištění toho, aby policisté mohli i po svém výslechu nadále plnit úkoly vyžadující utajení jejich totožnosti a podoby. Osobou činnou v policejním orgánu je příslušník takového bezpečnostního sboru, který je policejním orgánem podle § 12 odst. 2 TR a policistou jiného státu je osoba, která má toto postavení podle právních předpisů příslušného cizího státu. Tyto osoby budou vyslechnuty v postavení utajeného svědka, byly-li použity v trestním řízení jako agent, nebo prováděly předstíraný převod, nebo pokud se bezprostředně podílely na použití agenta nebo provedení předstíraného převodu. V souvislosti s dodržáním povinnosti vyslýchat tyto osoby jako svědky, jejichž totožnost a podoba jsou utajeny, se uplatňují i další opatření, která se týkají utajených svědků. Toto pravidlo platí při výslechu jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem. Trestní řád zde však stanovuje výjimku z tohoto pravidla, a to v odstavci druhém. Podle této výjimky lze provést výslech výše zmíněných osob jako svědků bez utajení totožnosti a podoby pouze pod podmínkou, že jim v důsledku jejich výslechu nehrozí újma na životě, zdraví nebo další služební činnosti anebo nedojde-li k ohrožení života nebo zdraví osoby jim blízké. Tento postup musí být navržen státním zástupcem, a to na základě předchozího kladného vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního sboru. Návrh je předkládán soudu v písemné podobě a je označen příslušným stupněm utajení.¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1508–1512.

5 Institut utajeného svědka

Institut utajeného svědka je zakotven trestním řádem, konkrétně v § 55 odst. 2 TŘ, který upravuje mimo jiné i podmínky pro využití utajení totožnosti a podoby svědka. Toto ustanovení však nestojí osamoceně a trestní řád obsahuje i ustanovení týkající se postupu při aplikaci institutu utajeného svědka (např.: § 101a TŘ, § 158 odst. 8 TŘ, § 165 odst. 2 a 3 TŘ, § 183a odst. 1, 2 a 4 TŘ, § 209 TŘ,...). Nutno podotknout, že tento institut se v trestním řádu objevil mnoho let poté, co trestní řád nabyl své účinnosti. K vývoji institutu utajeného svědka jsem se stručně věnovala v kapitole 3. 2. 7.

Utajením se pro účely tohoto institutu myslí opatření, která vedou k tomu, aby se nepovolané osoby nedozvěděly svědkovy osobní údaje a svědkovu podobu. K utajení podoby svědka dochází především při úkonech, kdy svědek přichází do styku s obviněným. Tyto úkony je potřeba provést tak, aby se při nich svědek přímo nesetkal s obviněným ani s jeho obhájcem nebo dalšími osobami, které se úkonu zúčastní. Svědkova podoba bude například při rekognici utajena tak, že rekognice bude provedena přes jednostranně průhledné zrcadlo. Utajení osobních údajů svědka je provedeno tak, že se do protokolu o výsledku nebo i o jiném úkonu v trestním řízení nezapiše svědkovo jméno, příjmení a další osobní údaje. Tyto jsou pak vedeny odděleně od trestního spisu ve zvláštním spisu, k němuž mají přístup pouze orgány činné v trestním řízení, které působí v dané trestní věci, ve které byl takový svědek vyslechnut. Tento zvláštní spis je nutné označit příslušným stupněm utajení (vyhrazené) a nakládat s ním podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů a podle vyhlášky Národního bezpečnostního úřadu č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací, ve znění pozdějších předpisů. Do tohoto zvláštního spisu podle § 65 odst. 1 TŘ nemohou obviněný, poškozený, zúčastněná osoba a jejich obhájci či zmocněnci nahlížet.¹⁶⁵

Evropský soud pro lidská práva ve své rozhodovací praxi (konkrétně v rozsudku Al-Khawaja a Tahery) konstatoval, že pro rozhodnutí o zachování práva na spravedlivý proces při využití výpovědi utajeného svědka je nutné zabývat se třemi zásadami. První spočívá ve zjištění existence dobrých důvodů pro utajení totožnosti svědka. Druhá spočívá ve zjištění, zda výpověď utajovaného

---

¹⁶⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 628.

svědka představuje jediný a rozhodný důkaz v trestním řízení. Třetí zásada nastupuje v případech, kdy je výpověď utajeného svědka jediným a rozhodným důkazem a spočívá v zajištění dostatečných vyvažujících opatření k zásahu do práv obhajoby.¹⁶⁶

5. 1 Podmínky aplikace institutu utajeného svědka

Jednou z podmínek pro aplikaci institutu utajeného svědka, jak vyplývá z § 55 odst. 2 TR (obsah uveden v kap. 3. 2. 7), je skutečnost, že svědkovi nebo osobě jemu blízké zřejmě hrozí újma na zdraví, a to v souvislosti s podáním svědecké výpovědi. *„Újmou na zdraví se zde míní nejen těžká újma na zdraví a ublížení na zdraví, ale i jakákoli jiná lehčí újma na zdraví (např. pohmožděniny či ztráta několika zubů, ač nevyžadovaly lékařské ošetření či nebyly spojeny s pracovní neschopností nebo jiným omezením v obvyklém způsobu života, popř. taková pracovní neschopnost nebo jiné omezení v obvyklém způsobu života trvaly po krátkou dobu).“*¹⁶⁷ Újmou na zdraví může být i psychická újma a jednoznačně i ohrožení života (argumentum a minore ad maius). Další podmínka je spatřována v určité alternativě k první podmínce a tato bude naplněna, hrozí-li svědkovi nebo osobě jemu blízké jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv v souvislosti s podáním svědecké výpovědi. U porušení základních práv je vzhledem ke slovnímu spojení „vážné nebezpečí“ vyžadována vyšší intenzita možného zásahu. Tato ohrožená základní práva jsou především zakotvena v Listině, může jít například o právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí (čl. 7 Listiny) nebo o právo na osobní svobodu (čl. 8 Listiny), atd. Aby mohl být institut utajeného svědka aplikován, postačí s ohledem na text zákona (konkrétně na spojení „nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu“ a „zřejmě“ hrozí újma) vyšší stupeň pravděpodobnosti ohrožení, ten však musí být dostatečně zdůvodněn zjištěnými skutečnostmi. Další podmínkou pro aplikaci institutu utajeného svědka je, že ochranu svědka nelze spolehlivě zajistit jiným způsobem, přičemž tato podmínka je projevem zásady subsidiarity. Nutno podotknout, že v době přijetí novely, kterou byl v trestním řádu znovu zaveden institut utajeného svědka (zákonem č. 152/1995 Sb.), neexistovala jiná forma ochrany svědka, a tak mohl

¹⁶⁶ MEISNEROVÁ, L. Zachování práva na spravedlivý proces při výslechu utajovaného svědka v kauze Pesukic proti Švýcarsku. *Epravo.cz* [online]. 20. 1. 2015 [cit. 4. 3. 2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/zachovani-prava-na-spravedlivy-proces-pri-vyslechu-utajovaneho-svedka-v-kauze-pesukic-proti-svycarsku-96552.html?mail>

¹⁶⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 626.

být jediný možný způsob, jak zajistit svědkovi ochranu, spatřován v povinnosti Policie ČR chránit bezpečnost osob a majetku podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon byl účinný v době přijetí novely). Dnes lze dovodit, že tímto jiným způsobem může být tzv. krátkodobá ochrana svědka nebo zvláštní ochrana svědka (viz kap. 3. 2. 7). O tom, zda bude institut utajeného svědka aplikován, rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který konkrétní situaci posuzuje. Při svém rozhodování může orgán činný v trestním řízení vycházet z informací, jež mu poskytl svědek nebo i z dalších zdrojů, ovšem vždy musí při svém rozhodování přihlédnout k povaze konkrétního případu.¹⁶⁸

„V případě ochrany svědka nelze vyjít toliko z jeho přesvědčení o tom, že mu hrozí ze strany obviněného újma na právech, nýbrž je na orgánech činných v trestním řízení a zejména obecných soudech, aby případné omezení práv obhajoby ve prospěch utajení svědka podrobily testu proporcionality.“¹⁶⁹

5. 2 Postup při aplikaci institutu utajeného svědka

Aplikace institutu utajeného svědka není upravena pouze trestním řádem, ale upravují ji i interní předpisy. Konkrétně se jedná o pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. 9. 2009, č. 1/2008, o trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce (dále jen pokyn o trestním řízení) a o instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. 1/2002, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších instrukcí (dále jen vnitřní a kancelářský řád).¹⁷⁰

Podle čl. 23 pokynu o trestním řízení má státní zástupce dohlédnout na to, aby policejní orgán bezodkladně přikročil k utajení totožnosti a podoby svědka nebo osoby podávající vysvětlení, pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že jsou zde naplněny výše zmíněné podmínky aplikace institutu utajeného svědka, přičemž možnost použití tohoto institutu musí být zvážena již v přípravném řízení, a to před prvním úkonem, v kterém by tato osoba měla vystupovat. Pozdější aplikace tohoto institutu by byla vzhledem k účelu § 55 odst. 2 TŘ k právu obviněného a obhájce nahlížet do spisu (§ 65 TŘ) a k právu účasti na vyšetřování

¹⁶⁸ MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008. s. 60–65. ISBN 978-80-7201-732-4.

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 6. 2006, sp. zn.: III. ÚS 291/03 [nalezeno na www.nalus.usoud.cz dne 5. 3. 2019].

¹⁷⁰ MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. op. cit. sub 168, s. 66.

(§ 165 TŘ) bezpředmětná. Tomuto tvrzení odpovídá i poslední věta v § 158 odst. 8 TŘ, z které vyplývá, že pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že osobě, která podává vysvětlení, bude nutné poskytnout ochranu svědka, je potřeba postupovat podle § 55 odst. 2 TŘ již při psaní úředního záznamu. Policejní orgán může aplikovat institut utajeného svědka buď sám, nebo na žádost osoby podávající vysvětlení či svědka. O možnosti utajení osobních údajů a podoby a o možnosti podepsat protokol pod smyšleným jménem a příjmením musí být svědek poučen. Nutno zdůraznit, že se jedná o právo svědka na ochranu, tudíž záleží pouze na jeho rozhodnutí, zda bude s utajením souhlasit.

Domáhá-li se svědek nebo osoba podávající vysvětlení ochrany podle § 55 odst. 2 TŘ, je nutné, aby před policejním orgánem uvedla konkrétní skutečnosti, které tento postup odůvodňují. Tyto skutečnosti budou uvedeny v úředním záznamu, žádá-li o ochranu osoba podávající vysvětlení. V dalším řízení bude postupováno tak, aby údaje o totožnosti této osoby i o dalších skutečnostech, z nichž je možné totožnost zjistit, byly vedeny odděleně, a to až do té doby, než bude rozhodnuto, zda bude daná osoba vyslechnuta jako svědek a zda bude vypovídat pod utajenou totožností. Policejní orgán může provést opatření k utajení sám. Ovšem v případě, kdy policejní orgán v přípravném řízení neshledává za důvodné postupovat podle § 55 odst. 2 TŘ, předloží věc státnímu zástupci k přezkoumání správnosti svého postupu. Státní zástupce následně rozhodne formou opatření, zda nařídí policejnímu orgánu sepsat protokol o výslechu svědka způsobem uvedeným v § 55 odst. 2 TŘ, anebo zda dá policejnímu orgánu závazný pokyn k sepsání protokolu o výslechu svědka bez utajení. Toto opatření se poznamenává do spisu, anebo se jeho písemné vyhotovení založí do spisu. Bylo-li rozhodnuto o aplikaci institutu utajeného svědka, bude toto opatření vyhotoveno ve vhodně utajené podobě. Pokud nehrozí nebezpečí z prodlení, odloží policejní orgán výslech takového svědka do doby, než státní zástupce přijme opatření. Pokud však nebezpečí z prodlení hrozí, policejní orgán svědka vyslechně a až do přijetí opatření státního zástupce s tímto protokolem o výslechu svědka nakládá podle § 55 odst. 2 TŘ, tedy tak, aby byly utajeny osobní údaje svědka a jeho podoba.¹⁷¹

Předvolat svědka nebo osobu podávající vysvětlení smí zejména policejní orgán nebo tak může učinit prostřednictvím jiné osoby služebně činné

---

¹⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 1496–1497.

v policejním orgánu. V souvislosti s předvoláním navrhne policejní orgán chráněné osobě způsob, kterým bude zajištěno její utajení. Předvolání musí být učiněno v dostatečné předstihu tak, aby bylo možné zajistit náležité poučení svědka nebo osoby podávající vysvětlení. Policejní orgán musí dle § 165 odst. 3 TŘ sdělit obhájci místo a čas provedení výslechu svědka, jehož totožnost má být z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 TŘ utajena. Toto sdělení však nesmí obsahovat údaje, podle kterých by obhájce mohl zjistit skutečnou totožnost svědka. Policejní orgán zajišťuje rovněž i příchod a odchod utajeného svědka k výslechu, a to tak, aby se svědek nemohl setkat s obviněným, obhájcem či jinými osobami, které by mohly jeho totožnost odhalit. Policejní orgán popřípadě státní zástupce je podle § 165 odst. 2 TŘ povinen přijmout taková opatření, která by znemožnila obhájci zjistit skutečnou identitu utajeného svědka. Tato opatření spočívají podle komentářové literatury ve vytvoření výslechových podmínek tak, aby bylo obhájci zabráněno zjistit podobu svědka, zjistit jeho jméno a příjmení popřípadě i jeho další osobní údaje, zjistit svědkovu modulaci hlasu (tou se rozumí síla, výška a zabarvení hlasu, též rychlost řeči, přestávky v řeči a další hlasové charakteristiky). Tato opatření jsou v praxi prováděna různými způsoby, například za použití dělících stěn ve výslechové místnosti nebo je výslech prováděn za pomoci různých zejména elektronických zařízení (např. výslech prováděný pomocí audio či videotechniky). Výslech utajeného svědka lze dle § 111a odst. 3 TŘ provést i prostřednictvím videokonferenčního zařízení.¹⁷² V případě, kdy vznikne důvod pro aplikaci institutu utajeného svědka až v průběhu jeho výslechu a tomuto výslechu bude přítomen obhájce obviněného, musí si policejní orgán ihned vyžádat od obhájce vyjádření, zda již obviněnému popřípadě jiné osobě sdělil totožnost svědka. Pokud totožnost svědka obhájce ještě nikomu nesdělil, musí po skončení výslechu policejní orgán zajistit odchod svědka, aniž by se setkal s obviněným, obhájcem a dalšími osobami. Rovněž musí policejní orgán poučit obhájce o přístupu k utajovaným informacím podle § 51b TŘ. Podle čl. 23 odst. 3 písm. j) pokynu o trestním řízení může policejní orgán v odůvodněných případech utajit totožnost a podobu svědka dodatečně. K tomuto dojde za předpokladu, že obviněný ani obhájce dosud nebyli seznámeni s totožností svědka nebo pokud obhájce učiní vyjádření, že obviněnému nebo jiné osobě dosud nesdělil totožnost svědka. K dodatečnému utajení může dojít i v případě, kdy policejní orgán utajil pouze některé osobní údaje svědka

---

¹⁷² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 2147.

(např. místo pobytu) anebo pokud totožnost svědka utajil pouze ve vztahu k některým obviněným.¹⁷³

Jakmile se trestní řízení dostane do stadia řízení před soudem, posoudí oprávněnost a zákonnost aplikace institutu utajeného svědka soud sám, přičemž při posuzování není vázán předchozím závěrem policejního orgánu či státního zástupce v přípravném řízení. Zhodnotí-li soud, že aplikace institutu utajeného svědka je oprávněná a zákonná, bude v řízení aplikovat i zvláštních ustanovení týkajících se tohoto institutu. Těmi jsou § 183a odst. 1, 2 a především odst. 4 TŘ a § 209. V § 183a TŘ je v prvním odstavci zdůrazněna povinnost soudu při vyrozumění o výsledku utajeného svědka nebo o jiném úkonu s takovým svědkem mimo hlavní líčení neuvádět údaje, které by mohly vést ke zjištění skutečné totožnosti svědka. Ve druhém odstavci je upravena možnost zajistit přítomnost obhájce či obviněného na takovémto úkonu prostřednictvím videokonferenčního zařízení. Podle čtvrtého odstavce § 183a TŘ je předseda senátu povinen dbát na ochranu svědků a osob jim blízkých, kterým v souvislosti s podáním svědeckví hrozí újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí, a pokud je to nutné, dbá i na utajení jejich totožnosti a podoby. Tento odstavec prohlubuje ochranu osob výše zmíněných i na dobu po podání svědecké výpovědi, je-li to potřeba. Ta spočívá v neodkladném učinění všech potřebných opatření pro zajištění ochrany (opatření organizačního a technického rázu). Tato opatření činí předseda senátu a v nezbytných případech požádá o ochranu výše zmíněných osob orgány Policie České republiky. V § 209 odst. 1 TŘ je upraven postup výsledku utajeného svědka v hlavním líčení. Je zde zakotvena povinnost předsedy senátu učinit opatření, která by znemožnila zjistit skutečnou totožnost svědka. Trestní řád zde přímo neupravuje, o jaká opatření by se mělo jednat, a tak volba konkrétního opatření záleží na předsedovi senátu (samosoudci). „*Pokud je v hlavním líčení vyslechnut svědek, jehož podoba a osobní údaje byly utajeny (§ 55 odst. 2), je zřejmé, že obžalovaný a jeho obhájce mají ztíženou možnost k ověření jeho věrohodnosti, protože neznají skutečnou totožnost a nemohou o ni opírat svoje případné námitky v tomto směru, přičemž je vyloučeno provedení konfrontace se svědkem, a značně je tak omezen i postup, jímž by obžalovaný sám nebo jeho obhájce mohl výsledkem nebo kladením otázek ověřovat věrohodnost svědka. Proto musí soud i bez návrhu učinit všechny potřebné úkony k ověření jeho věrohodnosti (§ 209*

---

¹⁷³ MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. op. cit. sub 168, s. 67–68.

odst. 2).¹⁷⁴ Problematice předvolání a výslechu utajených svědků v řízení před soudem se velmi podrobně věnuje § 11b a § 24 vnitřního a kancelářského řádu.¹⁷⁵

Jestliže v průběhu trestního řízení pominou důvody pro aplikaci institutu utajeného svědka, zruší orgán, který v té době řízení vede (v přípravném řízení policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem senát nebo samosoudce), stupeň utajení, následně připojí údaje o svědkovi k trestnímu spisu a podoba svědka ani jeho totožnost se již nadále neutajují. Tento postup nebude uplatněn na osoby uvedené v § 102a TrŘ. O zrušení utajení rozhoduje orgán činný v trestním řízení formou opatření, proti němuž není přípustná stížnost.¹⁷⁶

„Z odůvodnění rozhodnutí soudu ve věci samé, resp. z odsuzujícího rozsudku, musí být patrné důvody, které vedly orgány činné v trestním řízení k závěru o nutnosti aplikace § 55 odst. 2 TrŘ, neboť zákonnost procesního postupu orgánů činných v trestním řízení musí být přezkoumatelná i z hlediska zákonnosti aplikace institutu utajeného svědka. Absence řádného odůvodnění aplikace § 55 odst. 2 TrŘ by zjevně kolidovala s právem obviněného na spravedlivý proces.“¹⁷⁷

---

¹⁷⁴ VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 448. ISBN 978-80-7400-321-9.

¹⁷⁵ MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. op. cit. sub 168, s. 73–75.

¹⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. op. cit. sub 60, s. 632–633.

¹⁷⁷ MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. op. cit. sub 168, s. 63.

6 Srovnání s vybranou zahraniční úpravou

Česká a Slovenská republika v minulosti tvořily jednotný stát, a tak není divu, že jsou si právní úpravy některých právních odvětví těchto dvou zemí velmi podobné. Podobnost spatřuji například v tom, že i na Slovensku existuje právní předpis, který je základním pramenem pro trestní právo procesní, jedná se o zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TP“). Ovšem i přes společnou minulost a podobné právní úpravy, lze nalézt mezi těmito určité rozdíly, na které bude poukázáno níže.¹⁷⁸

6.1 Postavení svědka v trestním řízení na Slovensku

Základní právní úpravu týkající se svědka v trestním řízení nalezneme v § 127 až § 140 TP. Přičemž svědka se dotýkají i jiná ustanovení TP, ale i jiné právní předpisy.

Z § 127 TP vyplývá, že svědkem v trestním řízení na Slovensku může být každý, stejně jako je tomu v českém trestním řízení. Komentářová literatura tento pojem konkretizuje a říká, že svědkem může být jakákoliv fyzická osoba, která je způsobilá vnímat skutečnosti důležité pro trestní řízení, a o těchto vypovídat před orgány činnými v trestním řízení a před soudem, přičemž podmínky způsobilosti nejsou stanoveny ani v TP a ani v komentáři. Dále je v tomto ustanovení zakotvena obecná svědecká povinnost. Stejně jako v české právní úpravě jsou i z této povinnosti stanoveny výjimky. Obecnou svědeckou povinností tedy nemají osoby požívající výsad a imunit podle zákona nebo podle mezinárodního práva, poslanci Národní rady Slovenské republiky (Ti můžou odepřít svědectví, pokud se o dané věci, o které mají vypovídat, dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce, a to i poté, co přestali být poslanci.), osoby, jejichž výslech je zakázán podle § 129 TP a osoby, které mají právo odepřít výpověď podle § 130 TP.¹⁷⁹

Zákaz výslechu svědka je upraven v § 129 TP obdobně jako upravuje zákaz výslechu svědka česká právní úprava. Stejně jako se utajované informace řídí zvláštním zákonem v ČR, tak i na Slovensku existuje zvláštní právní úprava v zákoně č. 215/2004 Z. z., o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon

¹⁷⁸ VANTUCH, P. Lze v trestním řízení v ČR využít výslechy svědků konané ve SR. *Bulletin advokacie* [online]. 5. 5. 2017 [cit. 7. 3. 2019]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/lze-v-trestnim-rizeni-v-cr-vyuzit-vyslechy-svedku-konane-ve-sr?browser=mobi>

¹⁷⁹ ČENTĚŠ, J. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2017. s. 357. ISBN 978-80-8155-070-6.

o ochraně utajovaných skutečností“). Podle tohoto zákona se stupně utajení shodují se stupni utajovaných informací v ČR. Povinnosti mlčenlivosti o utajovaných skutečnostech může svědka zprostit, podle § 40 odst. 1 zákona o ochraně utajovaných skutečností, pouze vedoucí ústředního orgánu státní správy, do jehož působnosti utajovaná skutečnost patří. Podle ustanovení § 129 odst. 1 TP může tento orgán zproštění odmítnout jen v případě, že by byla ohrožena obrana a bezpečnost státu anebo pokud by hrozila jiná obdobně vážná škoda.

Právo svědka odepřít výpověď je upraveno v § 130 TP a je upraveno velmi podobně jako v české právní úpravě. Je zde však jeden podstatný rozdíl, a to ve druhém odstavci, kdy je právo odepřít výpověď dáno i osobě, která by takovou svědeckou výpovědí porušila zpovědní tajemství nebo tajemství, které této osobě bylo svěřeno ústně či písemně pod podmínkou mlčenlivosti jako osobě pověřené pastorskou péčí. Stát povinnost mlčenlivosti osob pověřených vykonávat duchovní činnost uznává, což bylo blíže upraveno Základní smlouvou mezi Slovenskou republikou a Svatou stolicí (oznámení MZV č. 326/2001 Z. z.). Obdobná ustanovení obsahuje i Smlouva mezi Slovenskou republikou a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi (publikována pod č. 250/2002 Z. z.).¹⁸⁰ V české právní úpravě spadá povinnost mlčenlivosti v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství pod zákaz výslechu podle § 99 odst. 2 TŘ.

Svědkovci jsou trestným poriadkom zaručována obdobná práva jako jsou zaručována svědkovi v trestním řádu. Jak již bylo výše zmíněno svědek má právo na respektování zákazu výslechu podle § 129 TP a právo odepřít svědeckou výpověď podle § 130 TP. Dále má svědek právo na poučení podle § 131 odst. 1 TP, nahlédnout do písemných poznámek podle § 123 odst. 1 TP s ohledem na ustanovení § 138 TP a nahlížet do protokolu o výslechu a žádat jeho doplnění anebo opravu podle § 124 odst. 2, 3 TP s ohledem na ustanovení § 138 TP. Svědek má právo užívat při procesních úkonech jazyk, kterému rozumí, z čehož vyplývá, že má právo na tlumočnicka podle § 2 odst. 20 TP a má právo na právní pomoc advokáta podle čl. 47 odst. 2 ústavního zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších předpisů. Jako další právo svědka lze uvést právo požádat prokurátora či soud, aby mu byly poskytnuty informace

---

¹⁸⁰ POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*. 1. vydanie. Bratislava: EUKÓDEX, 2011. s. 115. ISBN 978-80-89447-47-3.

o propuštění či útěku obviněného z vazby a odsouzeného z trestu výkonu odnětí svobody podle § 139 odst. 2 TP a právo svědka na svědecké podle § 140 TP.

Osoba v postavení svědka v trestním řízení na Slovensku má kromě obecné svědecké povinnosti i další povinnosti, které jí jsou uloženy v trestnom poriadku. Přičemž tyto povinnosti jsou včetně podmínek jejich realizace totožné s povinnostmi svědka podle trestního řádu. Svědek je podle § 131 odst. 1 TP při podávání svědecké výpovědi povinen vypovídat pravdu a nic nezamlčovat. Svědek je povinen podrobit se prohlídce těla podle § 155 odst. 1 TP, strpět odběr krve nebo jiný obdobný úkon podle § 155 odst. 2 TP a strpět úkony sloužící ke zjištění totožnosti osoby, která se zdržovala na místě činu podle § 155 odst. 5 TP. Dále je svědek povinen napsat potřebný počet slov za účelem zjištění rukopisu podle § 133 odst. 1 TP nebo poskytnout hlasovou zkoušku podle § 133 odst. 2 TP, tuto povinnost svědka trestní řád neupravuje. Stejně jako v české právní úpravě je i podle § 125 TP svědek povinen zúčastnit se konfrontace, svědek má rovněž i povinnost zúčastnit se rekognice podle § 126 TP, vyšetřovacího pokusu podle § 157 TP, проверки výpovědi na místě podle § 158 TP a rekonstrukce podle § 159 TP. V případě pochybnosti o svědkově způsobilosti správně vnímat a vypovídat o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, má svědek povinnost podrobit se znaleckému vyšetření jeho duševního stavu podle § 150 TP.

6. 2 Výslech svědka v trestním řízení na Slovensku

Stejně jako v České republice musí být svědek k výslechu řádně předvolán. Ovšem velký rozdíl spočívá v následcích, které svědkovi hrozí, pokud se bez dostatečné omluvy nedostaví. Podle slovenské úpravy může být svědek předveden, ale v případě, kdy se předvedení nezdaří, může být svědek omezen na své osobní svobodě podle § 88 TP. Další podstatný rozdíl je zakotven v § 554 TP, podle kterého je svědek povinen za splnění zde uvedených podmínek uhradit náklady na opakování úkonu nebo náklady spojené s novým hlavním líčením. Výslech svědka na Slovensku probíhá za obdobných pravidel jako v České republice, tato pravidla jsou upravena v § 131 až § 135 TP a také v § 261 až § 267 TP, která se týkají výslechu v hlavním líčení. Co se týká výslechu v hlavním líčení a ve veřejném zasedání, existuje zde jedna podstatná odlišnost od české úpravy, tato odlišnost spočívá v povinnosti svědka složit před výslechem přísahu dle § 131 odst. 3 TP a § 265 až § 267 TP.

6. 3 Ochrana svědka v trestním řízení na Slovensku

Ochrana svědkovi v trestním řízení na Slovensku lze poskytnout dle ustanovení § 136 TP anebo podle zvláštního zákona č. 256/1998 Z. z., o ochraně svědka a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně svědka“).

V § 136 TP je zakotven institut utajeného svědka, tento institut se poměrně liší od české právní úpravy. Svědek má dle prvního odstavce tohoto ustanovení právo na uvedení jiné adresy, anebo pracoviště namísto adresy svého bydliště. Toto právo mu náleží, existuje-li důvodná obava, že by byl svědek nebo osoba jemu blízká ohrožen, a to právě v důsledku uvedení skutečného bydliště svědka. Svědek má dle druhého odstavce právo na neuvedení identifikačních údajů o sobě (totožnost, bydliště či místo pobytu), a to pod podmínkou, že existuje důvodná obava, že by sdělením těchto údajů byl ohrožen svědkův život, zdraví, tělesná integrita nebo hrozilo by takovéto nebezpečí osobě jemu blízké. O aplikaci těchto ustanovení na ochranu svědka je nutné požádat a je zapotřebí, aby s aplikací souhlasil prokurátor (v přípravném řízení) nebo předseda senátu (v řízení před soudem). Obdobně s českou právní úpravou (§ 101a TŘ), musí policejní orgán, v případě, kdy neuzná důvod pro aplikaci prvního či druhého odstavce, předložit věc k rozhodnutí prokurátorovi, přičemž je výsledek této osoby odložen do doby prokurátorova rozhodnutí. Není-li možno výsledek odložit, je se svědkem zacházeno jako se svědkem utajovaným. Materiály o svědkově skutečné totožnosti jsou ukládány u prokurátora (v přípravném řízení) nebo u předsedy senátu (v řízení před soudem) a do spisu jsou založeny pouze v případě, kdy důvody pro tento postup pominuly. Stejně jako podle české úpravy i zde má soud povinnost vykonat potřebná opatření k zajištění ochrany svědka, jehož totožnost má zůstat utajena. Další způsob ochrany svědka je upraven v pátém odstavci, jedná se o speciální způsob ochrany, který je uplatňován při trestním řízení o taxativně vyjmenovaných zločinech (korupce,¹⁸¹ zneužívání pravomoci veřejného činitele,¹⁸² legalizace příjmů z trestné činnosti¹⁸³). Ochrana takového

---

¹⁸¹ §328 a násl. zákona č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestný zákon“)

¹⁸² §326 trestného zákona

¹⁸³ §233 a násl. trestného zákona

svědka spočívá v uvedení tzv. legendy¹⁸⁴ namísto skutečných osobních údajů, přičemž pravé údaje svědka zůstanou utajeny. K tomuto způsobu ochrany dochází na základě příkazu předsedy senátu nebo soudce (v přípravném řízení, kdy tento postup navrhne prokurátor).¹⁸⁵

Zákon o ochraně svědka upravuje podmínky a postup pro aplikaci ochrany a pomoci ohroženému svědkovi,¹⁸⁶ chráněnému svědkovi¹⁸⁷ a jejich blízkým osobám, v případě, že jim v souvislosti s podáním svědecké výpovědi anebo jiného důkazu hrozí nebezpečí ohrožení života nebo zdraví. Přičemž toto nebezpečí jim hrozí ze strany pachatelů trestných činů, za které těmto dle Trestného zákona hrozí trest odnětí svobody na doživotí, nebo trestných činů, které byly spáchány organizovanou skupinou či zločineckou skupinou nebo trestných činů terorismu. Nutno podotknout, že podle tohoto zákona se postupuje až v případě, kdy není možné výše zmíněným osobám poskytnout ochranu jiným způsobem. Je tedy stejně, jako je tomu v České republice, ochrana podle zvláštního zákona subsidiární, ačkoliv podle slovenské úpravy je okruh osob, na které bude ochrana aplikována, užší než podle české úpravy. Ochrana podle tohoto zákona je poskytována na základě návrhu na ochranu, popřípadě i návrhu na opatření. Tyto návrhy dle § 3 zákona o ochraně svědka vypracovává prokurátor nebo vyšetřovatel s písemným souhlasem prokurátora (v přípravném řízení), anebo předseda senátu (v řízení před soudem). O těchto návrzích rozhoduje komise, nesnese-li věc odkladu, potom o návrhu na opatření rozhoduje předseda komise popřípadě v jeho nepřítomnosti jeho náhradník. Komise se skládá z předsedy a čtyř členů, přičemž jejich jmenování probíhá způsobem uvedeným v § 4 odst. 2 zákona o ochraně svědka. Ochrana je svědkovi poskytována na základě tzv. ochranné dohody (§ 7 zákona o ochraně svědka), přičemž rozsah této ochrany je dán zejména osobními poměry svědka, charakterem trestné činnosti

---

¹⁸⁴ Legenda je dle §117 odst. 3 TP souhrn krycích údajů o osobě, především o jeho totožnosti, rodinném stavu, vzdělání a zaměstnání.

¹⁸⁵ ČENTĚŠ, J. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2017. s. 370. ISBN 978-80-8155-070-6.

¹⁸⁶ §2 odst. 1 zákona o ochraně svědka- Ohroženým svědkem se pro účely tohoto zákona rozumí osoba, která v trestním řízení vypovídala jako svědek a touto výpovědí, případně i dalšími skutečnostmi poskytne důkaz o pachateli anebo o okolnostech zločinů uvedených v §1 odst. 1 a v souvislosti se svědeckou výpovědí a poskytnutím údajů o své osobě existuje důvodná obava o ohrožení života a zdraví, pokud byl útvaru policejního sboru (dále jen „útvár“), doručení písemný návrh na zařazení této osoby do programu ochrany svědka (dále jen „návrh na ochranu“), a pokud to okolnosti vyžadují tak i samostatný písemný návrh na vykonání neodkladných opatření (dále jen „návrh na opatření“).

¹⁸⁷ §2 odst. 3 zákona o ochraně svědka- Chráněným svědkem se pro účely tohoto zákona rozumí osoba zařazená do programu ochrany svědka (dále jen „program ochrany“).

a povahou hrozícího nebezpečí. Slovenská právní úprava na rozdíl od české právní úpravy velmi podrobně stanovuje jednotlivé náležitosti a podmínky fungování této dohody. Stejně tak jako v České republice lze tuto ochranu poskytovat pouze se souhlasem svědka.

7 Závěr a návrhy de lege ferenda

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout souhrnný nástin institutu svědka v trestním řízení, tak jak vyplývá z účinné právní úpravy. Přesněji řečeno popsat postavení svědka v trestním řízení, jeho práva a povinnosti, jeho svědeckou výpověď, která je základním a nejčastěji používaným důkazním prostředkem v trestním řízení a která má podstatný význam pro rozhodnutí ve věci, a v neposlední řadě i průběh výslechu svědka. Dále jsem se v práci věnovala i institutům, které jsou v našem právním řádu zavedeny z důvodu ochrany svědka, přičemž jsem se blíže zabývala ochranou, jež je poskytována svědkům trestním řádem, tedy institutem utajeného svědka. V samostatné kapitole jsem stručně popsala právní úpravu postavení a ochrany svědka na Slovensku. V této části práce jsem se zaměřila především na rozdíly mezi slovenskou a českou právní úpravou.

Dovoluji si zde uvést některé návrhy na doplnění právní úpravy svědka vystupujícím v trestním řízení. Nejprve bych výslovně zakotvila do trestního řádu ustanovení o právu svědka na právní pomoc. Ačkoliv toto právo v řízení před soudy náleží každému dle čl. 37 odst. 2 Listiny a je i potvrzeno judikaturou Ústavního soudu České republiky (sp. zn. II. ÚS 386/04), záleží vždy na konkrétním trestním řízení a na orgánu činném v trestním řízení, zda dostatečně zajistí výkon veškerých svědkových práv, přičemž jeho výslovné uvedení v trestním řádu by jistě orgány činné v trestním řízení upozornilo, že ani toto právo nesmí být opomíjeno.

Dále navrhuji doplnit do právní úpravy ustanovení, které by vytyčilo právní následky za pokládání kapciózních a sugestivních otázek vyslychajícím v průběhu výslechu. S ohledem na to, že pokládání těchto otázek by mohlo v konečné fázi vést k podstatnému ovlivnění tvorby a projevu vůle, navrhuji, aby toto ustanovení zakotvilo obligatorní přezkum průběhu výslechu, v němž byly kapciózní a sugestivní otázky položeny, spolu s důkladným zhodnocením vlivu těchto otázek na svědkovu tvorbu a projev vůle. Na základě takto provedeného přezkumu by bylo soudem rozhodnuto o ne/použitelnosti každé konkrétní svědecké výpovědi, která by nesla tyto vady.

Můj další návrh spočívá ve změně ustanovení § 55 odst. 2 TŘ poslední věty před středníkem, která se týká zrušení utajení orgánem činným v trestním řízení, který v té době trestní řízení vede. Podle současné úpravy může tento orgán ukončit utajení svědka v jakémkoli stadiu trestního řízení pouhým opatřením,

pokud pominou důvody pro utajení podoby svědka a oddělené vedení osobních údajů svědka. Proti tomuto opatření orgánu činného v trestním řízení se svědek nemůže bránit žádným opravným prostředkem, jelikož opatření není považováno za rozhodnutí, což nepovažují za vhodné řešení s ohledem na to, jak velký to může být zásah do svědkových práv. Proto navrhuji, aby bylo o ukončení utajení rozhodováno usnesením, které by muselo obsahovat odůvodnění a proti kterému by bylo možno podat v zákonné lhůtě stížnost, a aby se svědkem bylo zacházeno jako s utajeným svědkem, a to až do doby rozhodnutí o podané stížnosti.

Závěrem lze říci, že institut svědka je dlouhodobou součástí naší trestně procesní úpravy. V průběhu let byla tato úprava značně rozšířena, dokonce i o nové instituty, jako je utajený svědek nebo zvláštní ochrana svědka. Přestože trestní řád obsahuje velmi rozsáhlou úpravu týkající se svědka, nelze se při aplikaci těchto ustanovení do praxe obejít bez soudní judikatury, která je ve vztahu ke svědkovi v trestním řízení velmi košatá. Rovněž se není možné při praxi obejít bez odborných poznatků ze souvisejících oborů, jako je například kriminalistika, kriminologie (ve vztahu ke svědkovi, jako poškozenému, se nejvíce využije její součásti, viktimologie), forenzní psychologie a forenzní psychiatrie. Dle mého názoru je až na výše uvedené poznatky právní úprava institutu svědka v trestním řízení dostatečná, praxí ustálená a judikaturou upřesněná.

Cíle diplomové práce byly splněny, avšak tato práce nepodává zcela vyčerpávající pohled na dané téma, a to především s ohledem na jeho šíři. Nutno podotknout, že i přes důležitost institutu svědka v trestním řízení chybí v České republice souhrnná publikace zabývající se tímto institutem ve veškerých jeho souvislostech.

Seznam použitých zdrojů

Odborné publikace

- ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: GRADA Publishing, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
- FENYK, J., GRIVNA, T., CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 927 s. ISBN 978-80-7478-750-8.
- FRYŠTÁK, M. *Dokazování v přípravném řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 392 s. ISBN 978-80-210-7416-3.
- CHMELÍK, J., BRUNA, E. *Dokazování v trestním řízení: trestněprávní a kriminalistické aspekty*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2018. Eupress. 225 s. ISBN 978-80-7408-175-0.
- JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 10. 2016 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 264/2016 Sb.* 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). 846 s. ISBN 978-80-7502-160-1.
- KALVODOVÁ, V., HRUŠÁKOVÁ, M. *Dokazování v trestním řízení - právní, kriminologické a kriminalistické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 503 s. ISBN 978-80-210-8072-0.

- MARINI, M. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008. 134 s. ISBN 978-80-7201-732-4.
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
- POLÁK, P. *Svedok v trestnom konaní*. 1. vydanie. Bratislava : EUROKÓDEX, 2011. ISBN 978-80-89447-47-3.
- ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1040 s. ISBN 978-80-7478-616-7.
- VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 666 s. ISBN 978-80-7400-321-9.
- VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). 244 s. ISBN 978-80-7380-450-3.

Komentářová literatura

- ČENTĚŠ, J. *Trestný poriadok: veľký komentár*. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2017. 971 s. ISBN 978-80-8155-070-6.
- DRAŠTÍK, A., FENYK, J. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 2552 s. ISBN 978-80-7552-600-7.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 3014 s. ISBN 978-80-7400-043-0.

- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. 3614 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

Právní předpisy

- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Ústavní zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky (ve znění pozdějších předpisů).
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (účinný do 31. 12. 2008).

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Národního bezpečnostního úřadu č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech utajovaných informací, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok (ve znění pozdějších předpisů).
- Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon (ve znění pozdějších předpisů).
- Zákon č. 215/2004 Z. z., o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ve znění pozdějších předpisů).
- Zákon č. 256/1998 Z. z., o ochrane svedka a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ve znění pozdějších předpisů).

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. 1/2002, č. j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších instrukcí.
- Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. 9. 2009, č. 1/2008, o trestním řízení, ve znění pozdějších pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce.

Časopisecká literatura

- DRAŠTÍK, A. K výslechu svědka „mimo hlavní líčení“. *Soudní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2001, č. 1 s. 1. ISSN 1211-4405.
- FASTNER, J. K procesnímu postavení lékaře v trestním řízení. *Trestněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2005, č. 8, s. 218. ISSN 1213-5313.
- PIPEK, J. Rozsah práva svědka odmítnout výpověď podle §100 odstavec 1 trestního řádu. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2001, č. 4, s. 58. ISSN 1210-6348.
- VANTUCH, P. K právu svědka na přítomnost advokáta při svém výslechu ve světle nálezu Ústavního soudu II. ÚS 386/04. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2005, č. 5, s. 19- 24. ISSN 1210-6348.

Soudní rozhodnutí

- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 5. 6. 1996, sp. zn. II. ÚS 98/95.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 149/97.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 26/03.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 386/04.

- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 31/05.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 6. 2006, sp. zn.: III. ÚS 291/03.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1855/08.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 1965, sp. zn. 4 Tz 40/65.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 12. 1980, sp. zn.: 11 Tz 67/80, (R 26/1981 tr.).
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 10. února 2016, sp. zn. 5 To 96/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1996, sp. zn. 2 Tzn 90/96.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. 2 Tzn 192/96, (R 29/1997 tr.).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 7 Tz 133/2000.
- Rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království, ze dne 15. prosince 2011, stížnosti č.26766/05, č.22228/06.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 7. 1998, sp. zn. 5 To 46/98.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 2 To 52/2004.
- Stanovisko Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 4. 9. 1989, sp. zn. Tpj 32/89, (R 19/1990 tr.).
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 1994, sp. zn. 4 To 782/94.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1429/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 11. 2013, sp. zn. 3 Tdo 947/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1103/2005, (R 19/2006 tr.).
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2015, sp. zn.: 4 Tdo 598/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. 8 Tdo 235/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 7 Tdo 249/2017.

- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 587/04.
- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 22. 2. 2000, sp. zn. II. ÚS 174/98.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 8. 1995, sp. zn. 11 Tz 19/95, (R 18/1996 tr.).
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 5. 1994, sp. zn. 8 To 5/94, (R 54/1994 tr.).

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- LICHOVNÍK, T. Právo obviněného vyslýchat svědky proti sobě. *Epravo.cz* [online]. 18. 12. 2017 [cit. 21. 2. 2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-obvineneho-vyslychat-svedky-proti-sobe-106731.html> .
- MATOCHA, J., SMEJKAL, L. K právu svědka v trestním řízení odmítnout výpověď proti obviněné právnické osobě. *Epravo.cz* [online]. 24. 5. 2016 [cit. 24. 1. 2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pravu-svedka-v-trestnim-rizeni-odmitnout-vypoved-proti-obvinene-pravnicke-osobe-101570.html> .
- MEISNEROVÁ, L. Zachování práva na spravedlivý proces při výslechu utajovaného svědka v kauze Pesukic proti Švýcarsku. *Epravo.cz* [online]. 20. 1. 2015 [cit. 4. 3. 2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zachovani-prava-na-spravedlivy-proces-pri-vyslechu-utajovaneho-svedka-v-kauze-pesukic-proti-svycarsku-96552.html?mail> .
- Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Královehradeckého kraje. *Jája a Pája* [online]. Krajské ředitelství policie Královehradeckého kraje.

kraje, 2019 [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx> .

- Policie České republiky, Útvar speciálních činností SKPV. *Krátkodobá ochrana – otázky a odpovědi* [online]. Útvar speciálních činností SKPV, 2019 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kratkodoba-ochrana-otazky-a-odpovedi.aspx> .
- Policie České republiky, Útvar speciálních činností SKPV. *Ochrana osob v působnosti Útvaru speciálních činností SKPV* [online]. Útvar speciálních činností SKPV, 2019 [cit. 30. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ochrana-osob-v-pusobnosti-utvaru-specialnich-cinnosti-skpvc.aspx> .
- RÁZKOVÁ, R. K pojmu osoby blízké v souvislosti s právem odepřít výpověď. *Bulletin advokacie* [online]. 3. 9. 2018 [cit. 24. 1. 2019]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-pojmu-osoby-blizke-v-souvislosti-s-pravem-odeprit-vypoved?browser=full> .
- VANTUCH, P. Lze v trestním řízení v ČR využít výsledky svědků konané ve SR. *Bulletin advokacie* [online]. 5. 5. 2017 [cit. 7. 3. 2019]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/lze-v-trestnim-rizeni-v-cr-vyuzit-vyslechy-svedku-konane-ve-sr?browser=mobi> .

Seznam použitých zkratk

- ČR – Česká republika
- ČSR – Československá republika
- ESLP – Evropský soud pro lidská práva
- Listina – Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí
- PČR – Policie České republiky
- PO – právnická osoba
- PSP ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
- TP – zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok,
- TŘ – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Úmluva – Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
- Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ZOTČ – zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů
- ZSM – zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže
- ZTOPO – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Resumé

This thesis deals with the institute of a witness in criminal proceedings under the legal order of the Czech Republic. The witness has an irreplaceable position in criminal proceedings, primarily because testimony of a witness is the most important and also the most common means of proof used in criminal proceedings to ensure its purpose. The aim of this thesis is to provide a comprehensive form of the legal institute of a witness in criminal proceedings.

The thesis is divided into five chapters. In the first chapter, the thesis deals with the definition of the basic concepts that must be described for the purposes of the thesis and which are inherently related to this institute. The thesis briefly deals with the definition of criminal proceedings, its legal regulation and the division of criminal proceedings into stages. The thesis also deals with the process of proving, its basic terms and principles that proving follows. This chapter explains the concept of a witness and testimony in the end.

The next chapter examines the position of a witness in criminal proceedings and his relations to other subjects of criminal proceedings. The essential part of this chapter also deals with the rights a witness has and that must be preserved for the applicability of witness testimony as evidence in criminal proceedings as well as with witness's obligations and possible consequences of non-compliance.

The following chapter looks into the witness examination and witness testimony. The thesis deals mainly with the process of interrogation of a witness at various stages of criminal proceedings and documentation of interrogation, or with the possible use of documentation in criminal proceedings. Furthermore, the thesis in this chapter deals with the evaluation of witness testimony and special types of examination.

The next chapter deals with the institute of a concealed witness, especially the conditions for the application of this institute and the special procedures to be followed if this institute is applied in criminal proceedings.

The last chapter compares Czech and Slovak legislation. The thesis deals with a brief description of the Slovak legal regulations concerning the status of a witness, his examination and protection, it points out the differences between these regulations in particular.

The conclusion of this work evaluates current legal regulations in force concerning the institute of a witness and his protection and suggests solution of the shortcomings that have been pointed out by this assessment.